

mit în viața sa așa de bine ca în patul cel stricat al lui Carol V.

Vărul lui Walter Scott. — Watty Scott, vărul celebrului romancier englez Sir Walter Scott, pe când era încă elev de marină, își luase concediu spre a se duce cu prietenii săi la țară. Pe la sfârșitul concediului însă, se găsi într-o situație foarte încurcată, de oare-ce nu avea indostul spre a-și plăti gazdei datoria cont-actată. Camarazii săi căutară prin buzunare și ce găsiră îi dădură pentru completarea sumei. Cu toate acestea însă suma nu se completase. Acum era strâns din două părți: gospodina îl amenința cu poliția și cu închisoarea, și se temea și de pedeapsa comandantului corăbiei, dacă nu se va prezenta la termen. Watty Scott era disperat.

— Există numai un singur mijloc, ca să ieși din încurcătură! zise în fine gazda.

— Spune-l! zise Scott.

— Dacă vă veți căsători cu mine, a-

tunci vă las datoria și puteți să vă întorceți imediat la corabie.

Scott privi uluit pe gazda bătrână și urâtă.

— Sunt văduvă și nu pot ține prăvălia mai departe fără bărbat; trebuie deci să prezint autorităților un act de cununie. În cazul acesta imi pot conduce prăvălia înainte.

Scott începu să se reculeagă și hotărî urmă pe bătrână la oficiul de stare civilă. A doua zi dimineața soția sa îi dădu atât pentru el cât și pentru camarazii săi un prânz excelent și ciudata pereche se despărți, Scott plecând spre corabie. Mai târziu, din cauza capacității sale, fu ridicat la gradul de căpitan în Scoția.

Trecură câțiva ani. Corabia lui Watty Scott ancoră în Jamaica, și pe când răsoa nepăsător ziarele, scoase un strigăt puternic care uimi pe camarazii săi.

— Mulțumesc lui Dumnezeu! zise el. Soția mea s'a spânzurat!

Trad. de Isaia Critz.

sionat, și când văzuți esind din pădurea vecină niște forme negre îndreptându-se înspre noi, simții o ușurare. Erau inamicii noștri, mai numeroși ca niciodată. În ciuda numărului lor, fură uimiți de primirea care le-o făcurăm.

Bătrânul Sorth se transformase. Se pusese în capul a o duzină de kiowayși, și îl vedea pretutindeni, trăgând fără preget și mereu cu efect. Trebuie să îi ucis vre-o duzină de dușmani în tot atâtea clipe, de aceea aceștia dispărură numai decât.

XI

Soarele era sus, aurind zăpada care păta locul cu sânge de-al învinșilor.

Crezurăm un moment că nu se vor mai întoarce, când iată și mai inversunați. De astădată, vorbirăm și noi cu praf de pușcă fără milă, aruncând la cadavre pe câmpul de luptă.

Văzurăm mai mulți piei-roșii că se retrag, ca pentru a plăni vre-un asalt. Numai decât însă reapărură, escortați de un luptător, înalt și cu un aer hotărît. Acesta cu pușca amenințând, înainta încet, și trăgând în așa fel ca gloanțele să treacă pe deasupra capetelor noastre. Uimiți de această împrejurare, ațrăsei atenția lui Short asupra lui.

— Dar e Noggin, strigă bătrânul vânător. Avem atunci în fața noastră nu numai dacotași, dar și sclerați de pawniși cari voiau să mă frigă pe foc. Așteptați o clipă, camarazi. Țineți-vă bine, având însă grije a nu lovi pe prietenul meu, căci vreau să le joc un renghiu, acestor diavoli de piei-roșii.

Alergă într'un cort, din care eși după un moment, îmbrăcat în mod ciudat și grotesc. Piele, și sdrențe fel de fel de culori, înlocuise hainele lui și de-asupra capului avea un băț lung din care îi atârnavă fel de fel de carpe.

— Mai dați-le o sburătură de gloanțe, apoi lăsați-mă pe mine, porunci el.

Noi îl ascultăram. Gloanțele șue-rară încă în aer, și pieile roșii fugeau în toate părțile, când Sorth năvăli în mijlocul lor.

— Noggin, strigă el din fugă, spune sălbaticilor d-tale, că marele-om al indienilor s'a scoborât printre ei ca să le înlăture soarta grozavă care îi amenință, și că acum ce au mai bun de făcut, este să fugă.

Tremuram de frică ca nu cum-va vre-un pawniș să tragă în bravul Short. Pielele roșii erau împietriți de spaimă. Șiretul vânător putu însăfârșit, să schimbe câte-va cuvinte cu Noggin apoi întorcându-se înspre lagărul nostru, gesticulând cu frenezie și învârtind mereu bățul.

Aventuri primejdioase la Pielele Roșii

— MARE ROMAN DE KINGSTON —

— Urmare —

După pădure veni un deal; îl urcai și la poalele lui se întindea o pajistă. Mă îndreptai înspre acolo, crezând că aud în urma mea țipete și urlete de turbare.

După ce o trecui, soarele era sus și eu ajunsesem într-o pădurice. De-dei și peste cutitul meu, fără să vreau, care era în buzunar; mă sluji de el ca să tai câte-va fisticuri, apoi băui apă din zăpadă. Mă simții mai înviorat, dar când vrui să o pornesc din nou la drum, puterile mă părăsiră și căzuî jos.

Observasem, la câțiva pași de unde eram, o groapă plină cu frunze; mă târăi și mă afundaî de-a întregul; câte-va secunde mai târziu dormeam dus. Nu știu dacă am dormit o zi întreagă sau mai multe ore. Când mă deșteptai era noapte.

Prima mea mișcare fu de a o rupe la fugă iar, dar foamea mi sfâșia mâțele. Mai rupsei câte-va fisticuri, apoi o pornii iar la drum deși observasem destul de bine că nu era nici o urmă de dușman.

Trecuseră câte-va ceasuri de când alergam, când auzii niște sgomote ciudate. Recunoscuî însăfârșit voci omenești și pricepuî că treceam prin un corp foarte numeros de piei-roșii. Reușii a distinge că nu erau pawniși, dar neștiind cu cine am aface, nu îndrăzneam a mă încrede în ei. Ce eram să deviu?

Ca să mă întorc înapoi, era tot așa periculos, ca să și înaintez. Înaintai deci. Indienii mă auziră și se luară după urma mea. Eram să fiu ciot-pârțit, după atâtea sforțări, când ați venit în ajutorul meu, voi prietenii mei. Și acum iată-mă, deși cam vătămat, dar totuși iar gata a lua pușca la umăr și a mă bate pentru apărarea noastră comună, dacă este nevoie.

— Bravo! răspunseră Obed și frații săi. Așa vorbește un adevărat vânător, amice Short, și dacă îi spune inima, noi am fi foarte fericiți să rămâi de-ai noștri.

— Pe legea mea, nu zic nici eu altfel. Acum când m'a părăsit și Noggin, pentru totdeauna și când Blount a murit, nu mă supără de loc a schimba viața. Așa dar ne-am înțeles, rămân cu voi.

Era destul de târziu, dar nouă nu ne venea somn de loc. Știam că dușmanii erau prin toate părțile, și fără să vrem ne întrebam cum are să se sfârșească aventura noastră. Deodată țipete, urlete prelungite strigăte sălbatic, se auziră aproape de noi. Erau dacotași și pawniși cari încercau a ne speria înainte de a începe atacul. Kiowayșii voiră a le răspunde, dar îi făcurăm se înțeleagă că așa ar băga ei de seamă că noi eram pușini la număr, astfel că tăcură. Ingrozitorul concert urmă până la ziuă.

Mărturisesc că eram foarte impre-

Efectul stratagemei lui nu întârzie de a se vedea. Pawnișii se făcură roată în jurul lui Noggin, și se refugiau în pădure lăsând pe Dacotași să își urmeze singuri norocul. Aceștia nu știau în cotro să apuce și ce hotărâre să ia. În timpul acesta Kiowaysi profitară pentru a ciopârți morții. Când se întoarseră veniră cu vre-o 10 de coade de păr.

— De ce nu a venit și Noggin cu d-ta? întrebaram noi pe Short.

— Pentru că e un băiat cinstit.

Nu a voit să părăsească pe d-na Noggin, și nu va veni între noi de cât dacă curagioasa fată căreia îi datorează viața, va voi să-l urmeze. Are să se silească a o decide.

Dacă va izbuti, va fi mândru și mulțumit, căci nu are chef să își lase oasele peilor-roșii. Cât despre mine sunt cu totul al d-voastră.

V'am auzit că sunteți pe drum spre California; mă bucur dinainte a vedea această țară, poate vă pot fi de ceva folos. În schimb voi găsi în d-voastră tovarășii de care bătrânețele mele au nevoie; m'am săturat tot cu grija de a fi ciopârțit sau ars, sau de a muri la trunchiul vre-unui pom, ca un lup.

Noi eram mai mult încântați că agerul nostru vânător nu ne va părăsi, și îi mulțumiram călduros.

Dacotașii ne mai atacară odată dar slab, apoi dispărură ca Pawnișii. Așteptaram mai multe ceasuri, vre-o surpriză, dar în sfârșit liniștea urmând trimeseram și noi vre-o câți-va Kiowaysi, ca că se ia după urmele dușmanilor noștri, și să descopere aceea ce fac. Aflaram la întoarcerea lor că Dacotașii se retrăgeau în desordine în spre nord-est, pe când Pawnișii și făcuseră lagărul la vre-o două poște în spre vest.

— Atât mai bine! strigă Short, la această din urmă veste. De oare ce Noggin a oprit marșul Pawnișilor, este că a decis pe nevasta sa a părăsi tribul ei. Dacă voiți câți-va dintre noi, ne vom duce înaintea lui.

Ne învoiram numai de cât, și peste noapte, Obed, Pipestich, patru Kiowaysi și cu mine, plecarăm sub comanda lui Short, sau mai bine zis a Indianului, care dimineața descoperise urma Pawnișilor.

El mergea în capul nostru și noi după el, unul după altul.

Mergeam astfel tăcuți cu pușca încărcată, sub braț și cu toporul la cingătoare.

Merseram astfel până când auziram aproape de noi cântece discordante. Ajunserăm aproape de lagărul Pawnișilor. Short ne porunci a sta pe loc, ca să așteptăm sosirea lui Noggin.

Mă culcai puțin ca să mă odih-

nesc; când mă deșteptai auzii pe tovarășii mei s'o pornim la drum.

Noaptea era întunecoasă; abea vedeam ființa care era înaintea mea. Nu știam unde mergem; înțeleses însă că urcam o colină.

O sentinela ne opri. Obed îi dete cuvântul de ordine.

Băgai de seamă, spre marea mea mirare, că ajunsesem în lagărul nostru. Focuri mari roseau pământul. Lângă unul din focuri, ședea în picioare o indiană frumoasă, blândă, sfioasă și un drac de șef, văpsit, tatuat și încununat de pene. Mă uitai la el cu mirare, întrebându-mă de unde vine, când Short chemă cu glas tare:

— Noggin!

Cum? era Noggin, prizonierul, apoi șeful Pawnișilor. Pe legea mea ar fi avut cel mai mare succes într'un salon parisian, căci era foarte frumos!

Șeful începu să grăiască următoarele:

— Hei! acolo! strigă el, oare vre unul din d-voastră, nu vrea să se însărcineze cu femeea mea? O lăsați plantată acolo, biata copilă! Duceți-o în mijlocul indienelor; ele vor ști s'o mângâie. D-na Noggin fu dar incredințată îngrijirilor indienelor, și soțul ei se duse să găsească pe Skort care l'aștepta.

În noaptea aceia ținurăm sfat pentru a ști dacă trebuie să ridicăm lagărul. Hotărâsem să l'ridicăm. Astfel că după ce ne odihnim câte-va ceasuri, ne încărcaram din nou în căruțe tot ce posedam.

Răvârsatul zilei, ne văzu părăsind colina. Hotărâsem a nu părăsi pe Otoeși de cât când vor fi în siguranță. După trei zile de marș, acești oameni bravi declarară că erau destul de aproape de satul lor, pentru a nu avea de ce se mai teme.

Ne luarăm dar rămas bun.

Wagum-Wine-Beg, ni mai oferă încă odată mâna încântătoare Muscă de foc; dar rezistați cu curaj acestor ispite atât de seducătoare.

Tânăra fată se despărți de mine cam posomorâtă. Eu pornii cu voișie, în tovărășia vechilor și noilor mei amici, pe calea occidentală care trebuia să ne ducă spre Laban-Ragget.

XII

Formam o trupă puțin numeroasă; dar cum bagaje nu aveam de cât foarte ușoare, praf în belșug, și cum ne bizuiam unul pe altul așteptam pe Pawniși, în cazul când le ar fi venit cheful unei noi bătălii. Ne ajunseră în adevăr, dar fără a ne ataca. Erau zece zile, de când părăsisem pe Otoeși, când văzurăm venind în spre noi doi Pawniși.

Ei nu aveau arme, și aduceau d-nei Noggin, din partea tatălui său câte-va cuvinte de pace, echivalând cu o bine-cuvântare. Îi mai spunea între altele, că nu se mai bizue pe protecția pieilor-roșii, de oare-ce îi plăcuse să se mărite cu o Fată-galbenă și să o urmeze. Tânăra femeie răspunse că noua viață îi convenea de minune, și nici că se mai gândea a se întoarce în tribul ei.

Short șezuse ascuns în timpul acestei vizite, pentru ca vederea lui să nu infurie pe vechii săi dușmani.

Călătoria noastră era foarte liniștită. Mergeam câte șapte poști pe zi. Noaptea aprindeam focuri mari, și poposeam sub corturi de scoarțe de arbori și de crăci.

D-na Noggin știuse a se face repede folositoare tuturor. Ea pregătea cu ajutorul lui Short și al soțului ei, bucătăria noastră.

Fie-care zi, trecea în mod plăcut, dar aceasta nu mă împiedică de a nu sări de bucurie, când zării locurile unde Laban-Ragget petrecuse iarna cu mai mulți emigranți și familiile lor.

Furăm primiți cu bucurie, împreună cu Short, Noggin și nevasta sa. De alt-fel indiana era superioară multora din Ragget, asta o mărturisesc. Admiram blândețea ei, bunătatea, inteligența ei fină și în adevăr distinsă; calitate care reșea mai cu seamă că bravi și excelenți mei amici erau oareșicum cam grosolanți.

Ne găseam însăfășit toți adunați de câte-va zile, în cartierele noastre de iarnă, când începu înghețul. Imediat începurăm a ne face pregătirile de drum spre California, de îndată ce soarele avea să topească ghiața și zăpada și pământul să se usuce.

Trebuia să trecem munții Stâncoși. Era partea cea mai periculoasă a întreprinderii noastre. Acolo, în adevăr, aveam de temut nu numai pieile-roșii, dar încă și urșii. Aveam de trecut prăpăstii, dar nici unul din aceste pericole nu ne înspăimânta și zilele ni le treceam voioși, cărpindu-ne și dregându-ne corturile și căruțele, reparând armele, pregătind proviziuni, fabricând patine de lemn și săniș.

Eu lucram ca și ceilalți, și cu toate acestea, mă simțeam câte odată trist. Ce n'ași fi dat să am o carte cu care să vorbesc! În aceste momente, fugeam de tovarășii mei. Pentru a mă distra, îmi luam carnetul meu de notițe, pe care l'țineam totdeauna la mine, de teamă să nu'l perd, și în el descriam fie-care amănunt al aventurilor mele. Raggeții mă observau cu uimire. Cuî puteam scrie așa mult? Cu toate astea eu mă întrebam, și după ce isprăveam mă întorceam la ei.

Eram foarte fericit mai ales atunci când făceam vre-o vânătoare mai departe. Ploile dese făceau excursiunile noastre din ce în ce mai grele. Într-o zi, Short ne propuse să mergem să aducem ceva carne proaspătă.

Plecarăm vre-o 7 — 8 inși, luând cu noi merinde, și fiecare câte o prăjină lungă și pușca la umăr. Aerul rece și ascuțit ne isbea în obraz și mergeam răspirând din tot plămânul fără a întâlni nici umbră de vânat, găseam că vânătoarea noastră este plicticoasă, când auzii pe Elihu Ragget strigând :

— Imi ajunge peste cap ! Dar voi camarazi ? Eu propun să ne întoarcem.

Nu mai că înainte de a pune vre-o propunere la vot, să prânzim, căci mi-e o foame de lup.

Într-o clipă eram cu toții strânși în jurul merindelor noastre, când Short care nu îmbucase nici o înghițitură se ridică în picioare și ne zise :

— Eu mă duc așa mâncând să văd ce este 'naintea noastră.

Ce e drept, noi eram prea obosiți ca să 'l urmăm.

Il lăsarăm să plece singur, pe când noi mâncam 'nainte. Nu isprăvisem bine masa, când un strigăt ne făcu să tresărim. Ne chema Short ; prin urmare era în pericol. Ne luarăm la repezeală puștile și o luarăm la fugă, în ajutorul prietenului nostru. La vre-o câți-va metri, spaima ne ținut pe loc.

Short era în picioare; în fața unei peșteri la intrarea căreia, o lupoaică enormă 'și freca ochii ca și când ar fi deșteptat-o din somn.

Sărmanul nostru prieten nu cuteza să tragă, de teamă ca să o rănească numai, și ursoaica sta nemișcată, legănându-se pe șolduri și lingându-se pe buze.

Mă întrebam de ce nu începea el atacul ?

Dar Obed 'mi explică, că poate avea puțin în peșteră și nu îndrăsește să 'i părăsească.

Toate aceste observații le făcusem pe când alergam mereu, și strigam cât puteam ca să dăm curaj lui Short.

Când ne zări, ursoaica scoase un mormăit și se repezi spre bătrânul vânător,

Acesta trase un glonte, dar fără efect aparent, căci bestia înainta. Socoteam că nu mai avem de cât câți-va pași ca să ajungem în ajutorul tovarășului nostru. Care ne fu groaza însă, văzând că de el ne despărțea o prăpastie ! Cum să ajungem la el, înainte ca ursoaica să 'l înăbuse.

Obed și cu mine rămaserăm pe mal, gata a trage numai de cât, fără

RECOLTA GHETEI IN CANADA

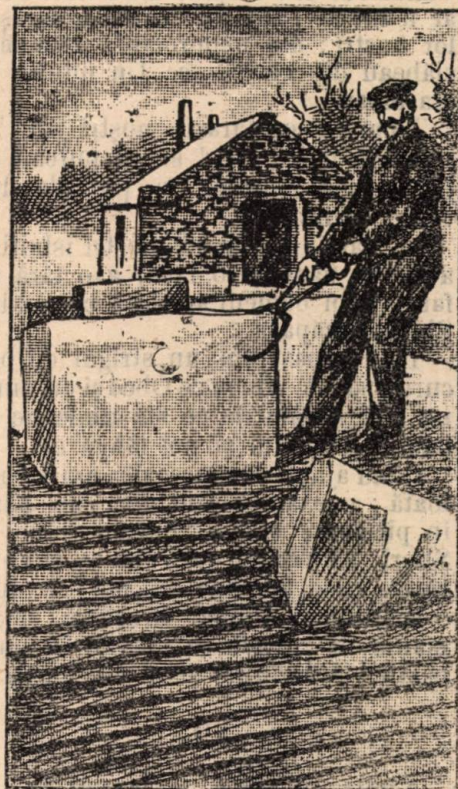
O mașină specială trasă de două cai, taie gheața în adâncime.

În țările noastre, gheața fabricată artificial costă mai puțin de cât gheața naturală din cauza transportului acesteia. Totuși Norvegia exportă pe vase mari cantități de apă solidă.

Canadienii își consumă gheața lor naturală, care dă loc astfel la un important comerț cu Statele-Unite. Numai orașul Montreal consumă între 155.000 — 175.000 tone de gheață pe an. Cea mai bună este aceea ce se formează către sfârșitul lui Decembrie, pentru că atunci apa e foarte curată. Ea se exploatează la sfârșitul lui Ianuarie.

E curioasă recolta acestei bogății naturale. Trebuie mai întâi să se curețe suprafața gheții, să se măture zăpada de pe ea, etc. Apoi, se taie cu un fierăstrău dreptunghiuri lungi de câte un metru și lungi de 60 cm. Urmându-se liniile astfel tăiate, cu o mașină trasă de două cai se taie în adâncime gheața. Blocurile obținute sunt puse apoi pe planuri înclinate și transportate. Cu toată greutatea lor, blocurile sunt ușor mânuite cu niște mari clești de fier, după cum se vede în ilustrația noastră a doua.

Mai transparentă de cât cea obținută în uzinele frigorifice, pentru că nu conține bule de aer, gheața din Canada nu e scumpă.

Blocurile sunt ușor mânuite cu niște mari clești de fier

a lovi pe prietenul nostru, și restul cetei urmă în galop malul prăpastiei.

Această adâncime, forma o vale strâmtă și în mare parte cu zăpadă plină.

Pereții ei în loc să scoboare, ascuțit, se lăteau ca o scară gigantică a căror trepte erau toate acoperite cu ninsoare. Short când fugea din fața ursoaicei se apropia fără să bănuiască. La un moment când se apropiase

bine de el, îi dete o lovitură sdra-vână peste bot.

Nenorocitul de Short ! Din toate părțile avea moartea. Dacă trăgeam, 'l nemeream la sigur. Dacă urma a se da 'napoi, avea să cadă în fundul prăpastiei, sdrobindu-se de pereții ei !

Deja această ultimă alternativă părea de neînlăturat. Nenorocitul nu se mai sprijinea pe cât pe un morman de zăpadă, și căzând jos, strigă :

— Foc !

Trăse în acelaș timp cu Obed, și amândouă gloanțele noastre intrară în capul animalului, unul în umărul ursoaicei și unul în cap.

Căzu jos ; dar în acelaș timp, zăpada cedă sub greutatea lui Short ; era aproape să cadă în prăpastie, când printr'o sfortare supremă, isbuti a se apuca de laba din dărăt a ursoaicei.

Aceasta se sbătea în brațele morții, și văzurăm clipa când animal și om aveau să se prăbușească împreună în adâncime.

Cu toate acestea, Short se crampona cu energia disperărei de singurul lui punct de sprijin. Poate ar fi reușit să scape, dacă bestia înceta de a se mai mișca ! Obed și cu mine pândirăm un moment favorabil, și i mai trimiserăm celelalte gloanțe în căpătâna. Numai de cât ursoaica se domoli, și nu mai făcea încercări disperate pentru a se ridica ; dar simțind că alunecă, reuși a se întoarce și a-și înfinge ghiarele în zăpadă. Vânătorul era scăpat, dacă bestia nu ar fi murit până la sosirea tovarășilor noștri ; din nenorocire, gemetele slăbeau din ce în ce. Un minut și era moartă !

Tipai la camarazii noștri să și înțelească pașii. Vai ! ei nu puteau ajunge așa repede, și puterile lui Short slăbeau.

În sfârșit camarazii noștri isbutiră a apuca fiara de o labă, a o târa afară și doi oameni apucară corpul lui Short. Scăpase.

Toți scoaserăm un strigăt de bucurie, și de vreme ce Obed și cu mine nu mai aveam de ce sta unde ne aflam, alergarăm și noi lângă ei.

Când ajunserăm ursoaica era scoasă toată ; o examinăram din cap până în picioare, și ne uităram bine la Short, să vedem dacă nu e cum-va rănit, când aproape de noi se auzi o scârțăitură lungă. Grozăvie ! mormanul de zăpadă se prăvăli în prăpastie, târându-ne și pe noi cu ea !

XIII

Nimic nu oprea mormanul de zăpadă a aluneca și a ne duce cu el.

Abia înțeleses că eram pierduți, când simții că mă rostogolesc în neant, aruncat din stâncă în stâncă, orbit și asfixiat de zăpadă.

Mai întâi, mă isbi de unul din tovarășii mei. Mai pe urmă, o putere irezistibilă, mă asvârl în celalt sens, și fața mea se afundă în blana deasă a ursoaicei. Înăbușam ! Deodată alt morman de zăpadă și de ghiață mă acoperi de tot, și mă țări până în fundul prăpastiei. Simții o lovitură teribilă și rămăseș nemișcat, întrebându-mă dacă sunt mort ori mai

trăiesc. Însfârșit, ameteala trecu, mă desmeticii, dar căutam în zadar să răsuflu.

Deschise ochii și văzu că eram cu desăvârșire înconjurat de zăpadă. Mă gândeam că ar fi fost o prostie să mă înăbuș, după ce ajunsesem acolo, fără să mă fi sdrobotit în drum. Îmi mișcai picioarele, brațele, umerii cu turbare. Zăpada moale ceda sfortărilor mele, și eșii din groapa mea, cum ese un cuib din ghioace. Primul lucru ce văzu, fu corpul ursoaicei, a cărei labă mă atingea aproape. Cât despre tovarășii mei, nici urmă.

Mărturisesc, că împrejurarea aceasta nu mă îngriji câtuși de puțin, atât eram de ocupat de mine. Mă găseam în mijlocul unei mări țarmurită din toate părțile cu munți ascuțiți. Cum de nu fusesem ucis de mi de ori, în căderea mea ? Acest gând îmi aminti de tovarășii mei, și mă înflorai de groază, chemându-i și neprimind nici un răspuns.

Care fu bucuria mea, când aproape de mine, zăpada se ridică, și de sub ea eși Elihu Ragget ! Anul după altul, toți prietenii mei apărură. Singurul Sam Short lipsea. Îmi veni în minte că poate căzuse sub ursoaică. Dedei cadavrul la o parte, scuturându-l de zăpadă. Lucram cu toată inima, mai cu seamă că ni se părea că auzim gemete înăbușite. Care fu însă mirarea și bucuria noastră, când mai multe țipete de veselie ne isbi urechile, și când la o înălțime de prăpastie, văzurăm cocoțat pe o stâncă pe Sam Short, sănătos și teafăr.

Deodată însă unul din noi strigă :

— Dar Obed ? unde e Obed ?

Ne privirăm toți cu groază ; Obed nu reapăruse încă. Elihu se îngălbenuise la ideea că fratele său zăcea poate sub picioarele noastre. Rușinea și părerea de rău că nu-și adusesese aminte de lipsa lui, făcea să-i tremure vocea când ne zise :

— O, prietenii mei, ajutați-mă, vă rog !

Fără a mai pierde vreme, ne puserăm a da zăpadă într-o parte. Vai, nu găseam încă nimic ! Incepusem a pierde ori-ce speranță, când însfârșit deterăm peste un picior. Peste câteva minute mai târziu, Elihu strângea în brațele sale pe fratele lui Obed, dar Obed rece, palid ca un cadavru.

Tovarășii mei începuseră a plânge și ei pierderea bietului băiat. Mie nu-mi venea să cred că e mort. Îl pipăii peste tot trupul, nici un os nu-i era sfărâmat. Îmi lipi gura de a lui, și mi păru că respiră.

— Trăește, le spusese eu, dar trebuie neapărat să-l încălzim. Desfaceți corpul ursoaicei să-l vârăm în ea.

Zis și făcut. Leacul era puțin plăcut de încercat. Ursoaica fu despicată și pe bietul Obed, despuiat de

haine, îl culcarăm în pântecile ei, din cari ieseau aburi. Așteptam reîntoarcerea lui la viață cu mare nerăbdare. Însfârșit își deschise ochii, oftă și peste câte-va clipe întrebă unde se afla. După ce-i spuserăm, închise din nou ochii, și două clipe mai târziu, isbucni într'un hohot de râs.

— Săraca ursoaică ! ne spuse el. Știi dragii mei, că în ea, nu ești tocmai rău ? Numai că începe a-mi fi peste cap, și nu m-aș supăra de a eși la lumină.

Îi ajutarăm cu toții a se îmbrăca, și apoi începurăm a căuta un mijloc de a eși din vâgăună.

Sam Short sta tot cocoțat pe stâncă deasupra noastră.

Greutatea era că nu aveam nici o frînghie pe care să ne putem urca.

Pe când discutam despre frînghie, văzurăm pe amicul nostru Shor dispărând, apoi după câte-va momente reapărând cu o sfoară împrejurul gâtului. Sfoara lui Shor era prea mică ; atunci ne apucarăm și tăiarăm pielea ursului pe care o înădirăm făcând o fâșie lungă pe care unul câte unul ne suirăm. Obed fu cel dintâi care se urcă pe stâncă lângă Shor. Urlete de isbândă eșiră din piepturile noastre.

După ce ne urcarăm toți, înainte de a porni în spre casă, pentru că meream de foame, făcurăm un foc mare și tăiarăm câte-va bucăți din ursoaică pe cari le puserăm la frigare.

Pe când se făcea focul Shor ne povesti că și el făcuse legătura pe care ne urcaserăm din pielea unui ursuleț.

Eu îmi exprimai dorința de a poseda un pu de urs, și hotărărăm, Obed și cu mine, până când se frigea mâncarea să mergem în peșteră și să prindem vre-un pu.

Ne fu ușor, căci ursul lipsea din ascunzătoare ; eu pusei mâna pe un pușor de urs, și Obed pe un al doilea pe care mi-l dăruî tot mie ; îi legaî pe amândouă, și ne întoarserăm ca să mâncăm din mama lor o bucată sdravănă și bine friptă.

Cum sfârșirăm de mâncat, o pornirăm înspre lagăr. Eu eram mort de oboseală, dar țaram pe cei doi captivi ai mei, fără a fi mișcat de gemetele lor plângătoare, și de încăpătânarea cu care păseau.

XIV

Când sosirăm în lagăr, era noapte de tot. Prietenii noștri erau foarte îngrijați de noi ; ne credeau pierduți și, ce e mai rău, mai primiseră și vesti foarte îngrijitoare. Întrebarăm atunci despre ce era vorba, și drept ori-ce răspuns, ne duse într'un cort care slujea de loc de întâlnire. Un luptător indian sta jos lângă foc. Ne

spuse în câte-va cuvinte că aflate prin nevastă-sa, planul pieilor-roșii; bandiții aveau să fie în număr mare, nu știa când aveau de gând să ne atace, dar că vor veni la sigur. Nu ne mai rămânea decît, de cât să plecăm cât mai de grabă. Hotărîrăm dar să ne facem pregătirile trebuincioase și ne apucarăm de lucru.

Femeile în frunte cu d-na Noggin făceau proviziile de mâncare, ajutate de bătrînul piele-roșie, care ne dăduse vestea. Pe el îl chema Wabassemung adică *căine alb*; pentru a dovedi că are drept la acest titlu, el lătra întocmai ca un adevărat căine. Căine alb era bătrîn; din tribul lui nu mai rămăseseră de cât vre-o 20 de oameni. Ceilalți fuseseră masacrați de *Capetele de piatră*, pieile-roșii cari amenința acum lagărul nostru. El le jurase ură și răzbunare, de aceea după ce le aflase planul, ne prevestise pe noi. El ne mai spusese că puteam dormi în pace toată noaptea. Capetele de piatră erau încă departe. Ceva mai mult, poporul lui făcea pînda și avea vreme să ne dea de veste.

A doua zi de dimineață, totul era gata de plecare; când se înopă, ne gândirăm că era cuminte ca să trimetem călîi-va din ai noștri, pentru a supraveghea împrejurimile, până din spre ziuă.

Obed, Elnu, Sam, Noggin, călîi-va oameni și cu mine furăm însărcinați cu această misiune. Plecarăm câte doi, doi, cu pușca pe umar, și barda la cingătoare. Zăpada se întindea cât vedeai cu ochii, ca o masă cu briliante sub cerul limpede pe care scînteiau milioane de stele. Noi înaintam cu prevedere ascunzându-ne pe după pomii.

Ne înțeleserăm a ne reîntoarce curînd dacă zăream inamic, și să tragem un foc în cas de aveam nevoie de ajutor. Începuse a se crăpa de ziuă, și nimic nu tulburase liniștea nopții.

— Imi este foame, zise de odată Obed. Are să se lumineze de ziuă; Jeane dragă, ai să ne întoarcem în lagăr ca să mâncăm înainte de a pleca în munți.

Mă învoii numai de cât; însă imi veni ideea de a mă urca pe un colnic. Obed era după mine.

— A! mor de foame!

O pornirăm iar la drum, cam plictisit de foame, când mi se păru că zăresc câte-va puncte negre pe zăpadă.

Mă lăsaî în jos, ca să nu fiu zărit de inamic, dacă el era.

— Ce este Obed, întrebaî.

— Ce să fie! indienii! 'mî răs-punse amicul meu care avea privirea mai ageră ca a mea. Sunt vre-o 12, este probabil avant-garda tribului.

O nouă sanie cu motor

În școala specială de automobile din Mayența s'a construit o sanie cu motor, la care s'au aplicat multe principii ale aparatelor de sburat.

Aidem, să ne înapoem, că nu sunt departe.

O luarăm cam la fugă. Zăream deja lagărul în depărtare, când un țipăt se auzi la spatele nostru. Intorsei capul, și zării o duzină de piei-roșii cari mai mult sburau pe zăpadă de cât alergau, învîrtind topoarele și gesticulînd ca niște nebuni. Pericolul era decît destul de mare; descărcai însă un foc în aer, dar în acelaș timp 'mî perdui cumpătul și căzuî pe spate. În sfîrșit mă ridicai, dar disperare! una din tălpețile mele dela picior se frînsese. Rugăî pe Obed să mă lase să fugă și să-și scape astfel viața dar nu vroi cu nici un preț.

Imi smulsei și tălpețul cel'alt.

Înfățișarea noastră hotărâtă păru a liniști furia acelor nebuni. Își mai încetaseră și ei pașii. Când fură numai la câți-va metri depărtare de noi acela care părea șeful începu un discurs.

— Închipuește-ți Jeane, 'mî traduse Obed, că pretind a fi amicii noștri.

Asta se prea poate, căci sunt înbrăcați ca Căinele-Alb, dar poate să fie și din tribul capetelor de piatră.

Nu știu ce să facem, căci rasa asta afurisită este trădătoare și nu te poți încrede. Dacă sunt dușmani cum vor fi aproape de noi, au să ne ciopârțească, sau o să ne silească să-i ducem în lagărul nostru pentru a ne juca vre-un renghiu de al lor.

Cu toate astea peile-roșii se apro-

piau, cu mâinele întinse în semude amicitie. Ne prefăcurăm și noi că avem toată încrederea și le făcurăm semn că ne ducem în lagăr pentru a-î pofti. Numai de cât întreaga bandă se adună și cu toții ne îndreptarăm încet în spre colibile noastre.

(Va urma)

ORAȘUL PEKING

În urma luptei, dintre cele două popoare de rasa galbenă și însemnătatea ce se atribuie așirei pe scenă a acestor două mari popoare asiatice, a început a se ocupa de ele nu numai diplomația europeană ci și învățații. Toate revistele mari europene sunt pline dedescrieri asupra moravurilor, religiunii, filosofiei, organizației politice etc. atât a Chinezilor cât și a Japonezilor. Cred că va fi de folos pentru cititorii noștri a le da o idee despre orașul Peking, capitala imperiului Chinei după o conferință a d-lui Thomas Child ținută înaintea „Society of Arts” din Londra.

Orașul Peking e așezat la latitudinea de nord de 39 grade 55' în mijlocul unui șes nisipos înconjurat de munți, afară de Sud unde nu sunt munți și se leagă cu întinsele șesuri ale Chinei centrale. Clima se aseamănă cu aceea a orașului american New-York. Iarna la Peking e foarte uscată, fără ploae și fără nouri, astfel că soarele strălucește toată ziua. Iarna începe acolo din Decembrie și ține până în Martie fără ca temperatura, afară de rarî cazuri cu toată strălucirea

soarelui, să se ridice d'asupra lui zero. Lunile cele mai calde sunt: Mai, Iunie și Iulie, în aceste luni plouă aproape aproape neîntrerupt și adesea ploile continuă și în August și-si fac din când în când apariția până în Octombrie, timp dela care plecând nici nu plouă nici nu ninge până la începutul verei. Aprilie, începutul lui Mai, Septembrie și Octombrie sunt lunile cele mai plăcute. În timpul iernei, regiunea Pekingului e expusă la vânturi violente și glaciale, care bat dela Nord-Est în care timp locuitorii se îmbracă în blănuri și vestimente groase. Pământul îngheață până la o adâncime de 90 centimetri.

Pekingul n'are înfățișarea, care să ne prevestească că e capitala celui mai vast imperiu din lume.

Nici turnuri înalte, nici construcțiuni grandioase, care caracterizează în genere capitalele. Sunt în adevăr turnuri înalte la porțile cetății care impresionează de departe pe călător prin bogatul lor armament, în apropiere însă se vede că turnurile nu există ci sunt numai zugrăvite pe pereții turnurilor!!

Orașul Peking e compus din 2 părți: cetatea tartară și cetatea chineză, ambele înconjurată cu muri.

1) Cetatea tartară, e înțetăiată de 9 porți, din care 3 la nord să deschid în cetatea chineză. În cetatea tartară se află cetatea imperială înconjurată de zid și înăuntrul aceștia se află cetatea sfântă unde sunt palatele și unde nici un străin nu poate pătrunde. Toate intrările în cetatea tartară sunt închise seara prin porți de lemn masiv de o grosime de 45 centimetri și nu se deschid decât la răsaritul soarelui.

Tunelele de pe sub murul cetății prin care se intră în oraș sunt pavate cu granit, dar starea în care se află acest pavaj e greu de închipuit pentru noi, căci a fost făcut tocmai la 1419 și de atunci și până acum a fost nici odată reparat. Intrând în oraș cel întâi fapt care lovește privirea e marele număr de arbori, din care cauză casele aproape nu se văd, cu atât mai mult cu cât toate sunt numai cu un singur etaj. Stradele principale sunt largi de 30—36 metri, dar par și mai largi din cauză că nu sunt construcțiuni înalte. Toate stradele merg în linie dreaptă dela Nord la Sud sau dela Est spre Vest și cetatea are forma unui dreptunghi. Aceste strade sunt unite prin altele mai înguste și în fine prin niște strade și mai înguste și nepavate, astfel că orașul e tăiat prin strade în table dreptunghiulare, încât planul orașului are înfățișarea tăblițelor dela jocul șah.

Cenușa și toate murdăriile orașului sunt aruncate pe strade, astfel că Pekingul se îngroapă treptat în propriile sale murdării. Pe strade se află săpate, chiar și în centru orașului, niște șanțuri în care stagnează în tot timpul verei ape verzi și puturoase, care servesc la udarea străzilor în fiecare seară.

Nu-i lucru rar de a vedea oameni înecați pe strade în anotimpul ploios. Grosimea noroiului pe strade ajunge până la 60 centimetri. Strade întregi sunt acoperite de apă și atunci agenții poliției pun semne pentru a arăta drumul și a împiedica oamenii și trăsurile de a se

ineca în bortele care mărginesc stradele.

Printre edificiile cele mai remarcabile merită a fi citate în primul loc Observatorul astronomic, care e cel mai vechi observator din lume, fondat în 1275 de către împăratul mongol Kublai Khan, care acum însă se află într-o stare detestabilă, căci instrumentele cele mai nouă au o vârstă nu mai mică de 150 ani și mesele „sunt acoperite de o patură respectabilă și respectată de pulbere”. Un alt monument de o întrebuintare foarte curioasă e paltul examenelor. Acest palat cuprinde 15 mii de celule, având fiecare o lărgime numai de 90 centimetri și o înălțime de 1 m. 20, având de mobilă câte o masuță și un scaun. În aceste celule candidații, doritori a obține o diplomă, sunt închiși în timp de 2 nopți și o zi pentru a-și face probele și în acest timp candidatul n'are voie a-și părăsi celula sub nici un pretext.

Candidații n'au voie să aibă cărți, chestiunea ce au să o trateze le e dată în scris și li se dă și un caet pe coperta cărăia e scris numele candidatului și în care el își va scrie compoziția.

Chinezii sunt foarte doritori a obține diplome, de aceea numărul celor ce se prezintă la aceste examene e foarte mare. Adesea se vede că bunicul, fiul și nepotul său candidează împreună pentru obținerea aceleiași diplome. Gazeta de Peking a înregistrat că la unul din aceste examene au fost 35 candidați în vârstă de mai mult de 80 de ani și 18 de mai mult de 90 de ani! Aleși însă sunt puțini numeroși, din 10 sau 15 mii abia numai 200 obțin diploma datorită.

Templul lui Confucius ar fi construit mai mult de 1000 ani. Înăuntru nu sunt nici icoane, nici idoli, ci sunt scrise în chinezește sentințe a lui Confucius și a altor înțelepți. În fața acestui templu se face examenul trienal pentru obținerea diplomei „Chin-shih” cel mai înalt grad literar chinez, un fel de doctorat în literatură. Alături cu templul lui Confucius se află „Pi-yung Kung” în care sunt 200 monumente pe care sunt gravate textul complet a celor 9 clasic chinezi.

În cetatea sfântă nici un străin nu poate pătrunde și chiar chinezii, oricare le-ar fi rangul, nu pot intra decât pe jos. Acolo palatele imperiale și toate stabilimentele publice sunt acoperite cu olane smălțuite a căror culoare se schimbă cu fiecare dinastie. Dinastia actuală a admis culoarea galbenă. În această cetate sunt templele și un turn, numit turnul clopotului, care cuprinde unul din cele 5 clopote pe care le-a vărsat împăratul Yung-Lo la începutul veacului al XV-lea. Acest clopot cântărește 50 mii kgr., și e acoperit pe dinăuntru și pe dinafară cu 250 mii caractere chineze.

La Nord-Estul cetății se găsește vestitul templu budist numit Yung-Ho-Kung unde 1500 preoți mongoli sau tibetieni studiază dogmele budismului și unde se află un exemplar complet al bibliei budiste, care se compune din, nu mai puțin, de 400 volume.

Pekingul conține și o populație mahometană destul de însemnată și au mai multe moschei.

2) Cetatea chineză e mai ales cetatea negustorească. Viața aici e foarte grea. În revărsatul zorilor trebuie să fie în

prăvălie, căci cumpărătorii năvălesc înainte de a fi bine lumină. Prăvăliile nu sunt închise de cât odată pe an, la anul nou, în tot timpul anului rămân deschise. Mărfurile nu sunt aranjate și expuse ca în prăvăliile europene și trebuie să știi dinainte ceiace ai să cumperi. Ulițele sunt largi, dar obstacole se întâlnesc la fiecare pas, din cauză că pe strade sunt așezate barace ușoare, în care se află fel de fel de mărfuri și care barace adesea sunt luate seara.

Luminatul orașului e foarte defectuos căci niște lampioane încunjurate de hârtie sunt așezate pe tripede pe marginea stradelor.

Stradele sunt foarte proaste și birjile de asemenea, ceiace face că circulația prin oraș se face cu anevoe. Adăogați la aceasta, că eticheta chineză cere, că dacă ești în trăsură și te întâlnești cu un cunoscut, trebuie să te dai jos pentru a-l saluta, și veți înțelege cât timp trebuie spre a face o cursă în Peking!

Am crezut interesant a da aceste detalii asupra orașului, care e capitala celui mai vast imperiu din lume, capitala unui popor de mai mult de 400 milioane locuitori. Acest popor e însemnat nu numai prin numărul său colosal, dar și prin faptul că e unul din primele popoare de pe lume care a ajuns la o civilizație înaintată, civilizație care n'a evoluat mai departe, ci a rămas staționară în cursul veacurilor. Se crede că în urma războiului Chino-Japonez, zăgazurile, care închidea China oricărui civilizații și o cristalizase în civilizația sa primitivă, s'au rupt și că un popor de mai bine 400 milioane, va intra în vârtejul civilizației moderne. Se crede că în urma acestui război, capitalurile stăine vor inunda în China și va începe acolo o eră capitalistă. Dacă capitalismul va ajunge puternic în China, atunci în mai puțin de un sfert de veac se vor produce schimbări atât de uimitoare, câte nu s'au produs în această țară în mii de ani. Atunci Pekingul va ajunge una din capitalele lumii.

Vis realizat

Am avut un dulce vis:
Parlamentul s'a deschis
Și un june senator
Mi jura etern amor

Ah! Mă compara cu Venus,
Cu Junon, cu Aurora,
Și-mi umpluse șifonierul
Cu săpun și Crema „Flora”

A fost vis, dar... azi, la Capșa,
Visul s'a realizat:
Întâlnii pe senatorul,
Blond-cărunt, ce am visat.

Kilograme de bonboane
Și de prăjituri au curs;
Apoi creme, pudre „Flora”
Cumpărarăm de la... Brus. —

Carol Scrob

TOȚI ABONAȚII LA „ZIARUL CALĂTORIILOR”

Participă, cu începere de azi, la următoarele mari și de valoare premii :

- 1) **Un elegant pat de fier** pentru copil, cumpărat de la cunoscuta casă «Industria metalică Marcu», Bulevardul Elisabeta, No. 5.
- 2) **Una pușcă fină de vânătoare** cu două țevi, cal. 12, din vechia și renumita fabrică «Pieper-Bayard».
- 3) **Un pistol automat de buzunar**, Pieper Bayard, modelul cel mai nou, fiind de calibru mare, 7.65, însă format redus, foarte portativ.
- 4) **Una carabină de mare precizie**, cal. 22, Pieper-Bayard, semi-automată.
Toate aceste 3 arme sunt cumpărate de la marele magazin **B. D. Zisman**, calea Victoriei, 44, furnizorul Curții Regale.
- 5) **Un gramofon perfecționat.**
- 6) **Una mandolină**, din lemn de palisandru, ornată cu sidef, cumpărate de la marele magazin de muzică **Jean Feder**, calea Victoriei No. 54.
- 7) **Un frumos vas** pentru fructe sau mezeluri și **o frumoasă tavă**, ambele argintate, cumpărate de la vechiul magazin de bijuterie **Th. Radivon**, Bd. Elisabeta, 9 bis.
- 8) **Un ceasornic de birou**, lucrat artistic în marmură și bronz.
- 9) **Un frumos ceasornic în cutie**, pentru voiaj, cumpărate de la cunoscutul magazin de bijuterie **Schmith & Stratulat**, calea Victoriei, No. 53.
- 10) **O frumoasă pendulă** de voiaj care se întoarce la opt zile.
- 11) **Patru pahare pentru ceai**, cu scăunelele lor de argint de China, cumpărate de la cunoscutul magazin «Ceasornicăria Colței», strada Colței, No. 31.
- 12) **Șase cămăși bărbătești** de zi, de zefir sau albe, cu piepti de olandă, după alegere și măsură, cari se vor lucra de cunoscutul magazin de lingerie **La Patru sezoane**, calea Victoriei, Pasagiul Maca, vis-à-vis de poliție.
- 13) **O duzină crema «Flora»**
- 14) **O duzină săpun «Flora»**
- 15) **O duzină pudră «Flora»**
- 16) **Șase frumoase gente** pentru dame.
- 17) **Șase lingurițe de dulceață.**
- 18) **Zece linguri** pentru masă.
- 19) **Zece furculițe** pentru masă.
- 20) **Zece plachete argintate**, reprezentând fotografiile M. S. Regelui și Reginei, comandate anume pentru premii.

Toate aceste frumoase premii se oferă cu începere de azi, prin tragere la sorți, abonaților «Ziarului Călătoriilor».

PREȚUL ABONAMENTULUI:

■ Pentru 1 an lei 5; Pentru 6 luni 2.60 ■

Spre a participa la aceste premii, abonații pentru un an primesc 2 bonuri, iar cei pe 6 luni 1 bon.

NOUILE MARI PREMII

OFERITE DE ZIARUL

„UNIVERSUL“

ABONAȚILOR SĂI, LA TRAGEREA DIN MAI 1911.

O NOUA VILA LA SINAIA

«Vila Theodora», construită anume pentru tragerea viitoare, pe strada I. C. Brătianu, în poziția cea mai splendidă din localitate

Un salonaș modern

compus din: o canapea, două fotoliuri, patru scaune și o masă de mijloc, foarte elegant, cumpărat dela fabrica de mobile de artă I. Brezoiu, calea Rahovei, 50, unde se găsește în permanență o bogată și aleasă expoziție de mobile de toate genurile

UN DORMITOR DE BRONZ

de mare valoare, cumpărat de la Industria metalică «Marcu», Bulevardul Elisabeta, No. 8.

O GARNITURA DE MOBILA PENTRU INTRARE

compusă din o canapea, patru scaune, două fotoliuri și o masă cumpărate de la cunoscutul magazin de mobile de trestie și bambu Littman, strada Lipscani, No. 3.

UN DORMITOR DE LEMN FIN

construit în marea fabrică de mobile de lemn Marin V. Ganea, șoseaua Mihaî-Bravul, No. 37 și strada Șerbănică, No. 10.—Sucursala calea Victoriei, No. 107.

O SCOARTĂ ROMÂNEASCĂ ȘI O BLUZĂ (HIE) DE MĂTASE

de la Bazarul Național de țesături românești, calea Victoriei, 110.

UN SALONAȘ DE BAMBU

cumpărat de la cunoscuta fabrică de mobile în acest gen E. A. Pucher, calea Victoriei, No. 148.—Sucursala Bulevardul Elisabeta, No. 18, «La Cometa Haley».

O DORMEZĂ, DOUĂ FOTOLIURI ȘI UN PARAVAN ARTISTIC

lucrate în vechiul atelier de tapițerie Ioan Niculescu, strada Câmpineanu, No. 31.

O pendulă de stejar afumat și o tavă argintată,
cumpărate de la magazinul de încredere Schmidt & Stratulat, calea Victoriei, No. 53.

O bicicletă, o pușcă de vânătoare și un pistol automat,
cumpărate de la marele magazin de biciclete și arme B. D. Zissmann, calea Victoriei, No. 44.

Un gramofon, o vioară, un flaut și o harmonică,
cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică Jean Feder, calea Victoriei, No. 54.

1 pendulă de perete și 6 lingurițe de argint suflate cu aur,
cumpărate de la cunoscutul magazin «Ceasornicăria Colței», str. Colței 31.

O splendidă rochie albă,
lucrată artistic în ajururi.

O dormeuză, 2 fotoliuri și un paravan artistic,
lucrate în vechiul atelier de tapițerie Ioan Niculescu, strada Câmpineanu, No. 31.

Un ceasornic de aur
cu trei capace pentru bărbat

1 brățară de aur 14 kt. cu 5 perle fine.

2 ceasornice de aur pentru doamnă.

1 inel de aur cu rubin pentru bărbat.

1 pereche de cercei cu diamante și rubine Capuchon, de o mare valoare.

O frumoasă și prețioasă broșă.

1 inel de aur 14 kt., pecetar pentru bărbat.

6 ceasornice remontoir de argint cu câte 3 capace

1 ceasornic de metal emailat.

1 binoclu fin, 6 ceasornice remontoir de metal.

1 elegantă compotieră argintată de mare valoare.

50 cutii de cremă, pudră și săpun «Flora» în cutii speciale făcute anume pentru abonații noștri.

2 aparate economice de încălzit inventate de d. nu căpitan Castano.

20 plachete argintate reprezentând fotografiile Regelui și Reginei, comandate anume pentru premii.

Toți acei cari se abonează cu începere de azi mai primesc gratuit și un volum din: Memoriile Regelui Carol I.

ZIARUL CĂLĂTORILOR

ȘI AL ÎNTÂMPĂLĂRIILOR DE PE MARE ȘI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI

Lei 5.—Pe un an în toată țara
• 2.00 • 1/2 • • •

Redacția și Administrația

No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORILOR

Apare odată pe săptămână

— MARȚA

CIUMA IN MANDCIURIA. — (Vezi pag. 5080).

ABONAMENT

LA

„ZIARUL CALATORIILOR”

Pentru 1 an 5 lei; jum. an 2.60

CIUMA IN MANDCIURIA

Este în deajuns cunoscut cititorilor Ziarului Călătoriilor din diferitele articole publicate, acea teribilă molima care nu rare ori a voit să pătrundă și în Europa prin porturile ei. Își mai amintesc desigur de apărările enegice ale Sârbilor care se munceau să oprească la fruntarii mersul ciumei și de tabloul luptei pe cari medicii din Rusia au avut s'o sustină contra ignoranței „mojicilor”.

De asemenea și de epidemia cea mai îngrozitoare pe care a avut s'o semnaleze istoria și care spre 1348 distrusese „o treime din lume” după însăși expresia lui Froissart, cronicarul contemporan al acelor calamități.

Ei bine! acum însă, omenirea se găsește într-o situație și mai dificilă încă dacă prescripțiunile științei moderne nu sunt aplicate cât mai inteligent și cât mai riguros.

Căci în Mandciuria, unde se desfășoară ciuma, nu doar „a treia parte” au să moară ci 3 părți. Dacă examinăm faptele științifice, suntem în măsură să credem că epidemia actuală n'a luat naștere din Indii, de pă țarmul Sângelui ci de pe malurile Baicalului.

Vânătorii blănurilor diverselor animale fac cu ele un comerț considerabil împrejurul lacului Baical și în Mandciuria. Ciuma în starea epizootică e permanentă la unele din acele animale, așa că se poate prea bine ca între cele ucise să fie și câteva ciumate. Vânătorul nu poate să le recunoască — singur norocul e acel care îi poartă de grijă. Bacilul ciumei după moartea animalului, continuă să trăiască încă cam vreo 2 luni în blana lui.

Așa că fără îndoială, când vânătorii vin în Mandciuria și China nordică, ca să vândă blănurile, ei aduc, fără ca să știe și germeii acestei teribile boale care seceră azi Asia.

Oamenii din Karbin și cei din Fujidzian unde au fost vândute primele blănuri, venind în contact cu animalele ciumate sunt primii atinși. La acești bolnavi, ciuma se declară nu sub forma ei bubonică ale cărei simptome exterioare constă în tumori inflamate, ci sub forma ei pneumonică în care organele respiratoare sunt imediat infectate și duse cu o iuteală extraordinară.

La începutul epidemiei, se numărau până la 80 morți pe zi... acum însă trec de mie.

Chiar și medicii, cari dau ajutoare ciurmaților,... chiar ei n'au scăpat de moarte.

Între cei succombați sunt: doctorul Michel, doctoreasa Lebedoff, doctorul Jackson, Mesny și alți mulți.

La început indiferența și dobitocia chinezilor nu avea limită. S'a văzut, de exemplu, un chinez, negustor de migdale, lotus, fructe diferite, în agonie în mijlocul mărfurilor stropite de vărsăturile lui. Erau aci atâți germeii că puteai omori un popor întreg.

Orî, cvând el își dete sfârșitul, mii și mii se repeziră înăuntru începând să mănânce și să-și umple buzunarele cu fructele ucigătoare. Imediat toate casele, din pragul cărora făceau parte spectatorii aceia, aveau ciurmații lor. Când simptomele răului s'a manifestat la un membru al familiei, ceilalți de frică ca să nu fie atinși îl aruncau la poarta casei lor. Câteodată îi luați chiar și hainele și-l lăsați pe un ger de 10—15 grade gol. Nenorocitul, fără ca să mai aibe forța să implore grație celor ai săi sau să se reîntoarcă în casă, se apuca să meargă pe străzi la voia întâmplării, până când puterile îl părăseau și-l prefăceau în cadavru după câteva minute de agonie.

Și iată că pe când trăgea să moară trecea un câine. Animalul, înghețat de frig se apropie și-l mirosea. Un ospăt îngrozitor începea mai târziu....

Bolnavii și morții erau aruncați pe la începutul epidemiei în fluviu. Așa pe Sungari mai mult de zece de mii au fost asvârliți.

Ce îngrozitoare era victoria *Cavalerului Negru*; ce suflu de moarte exala din toate locurile! Singuri câinii, mai trăiau; doar ei păreau învingători în această luptă, între forțele vieții și morții. Ei se preumblau veseli printre mormanele de cadavre, răsuindu-le și răsturnându-le cu ghiarele lor ascuțite.

Dacă molina s'a întins cu repeziciune fulgerătoare în Mandciuria sau China nordică, orașele Fujidzian și Karbin au fost printre cele dintâi distruse. Înainte de izbucnirea epidemiei populația Fon-kian-tin-ului se ridica până la mai mult de 50.000 de suflete; câțva săptămâni mai târziu ea fu redusă la 6 mii... nu știu acum!! Era aproape imposibil să te mai strecoari pe străzi din cauza mormanilor de cadavre. Atunci cei cari mai supraviețuiau hotărâră să arză morții. Cu greu reușiră cadavrele în morman. Se vărsă apoi pe morții aproape goi torente de liquid care trebuia să-i devoreze mai iute ca câinii. O torță fu aruncată pe munții de ciurmați, flacăra porni, se ridică și se propagă pe toată întinderea... în curând o imensă masă arzătoare lumina spațiul și strălucia... de

agonia cetății care muria încetul cu încetul. Flăcările isbucneau carnea pârăia, câinii încoa și ncolo fugărind, se vedeau cu câte o bucată de om în gură, urlând spăimântați de frică și necaz, în timp ce prin case nimeni nu se mai simțea în siguranță. Porțile nu se mai deschideau decât atunci când bolnavii erau aruncați deasupra celorlalți....

Veni însă o zi când petrolul s'a isprăvit. Oamenii se serviră atunci de lemne; dar și ele se terminară. Iarăși începea ca mormanul să se mărească, iar începea ca în lungul străzilor să se audă urletele de bucurie ale câinilor la vederea prăzii.

Flagelul pe zi ce trecea prindea noi forțe. În fine s'a hotărât ca întreg orașul medicilor era mare, nu pentru că epidemiei nu era mare pentru că epidemia creștea ci pentru că Chinezii erau de o ignoranță revoltătoare. Când medicii europeni vroiau să desinfec-teze locuințele, Chinezii se înarmară și împușcară pe străini, baricadându-se în locuințele lor, strigând că voesc să le facă rele sau să-i dea în puterea spiritului rău... Pentru că Chinezii își închipuiesc că prin procesiuni rituale și prin întrebuintarea amuletelor sfinte să gonească epidemia. În *procesiunea contra ciumei* se înconjoară toate străzile cu un idol numit *Geniul Boalei*. El e un manechin de bambu, îmbrăcat cu postav negru și cu o bonetă asemănătoare. El înaintază imposibil, stupid, purtat de oameni și oamenii cari staționează pe străzi tremurând în fața acestui idol.

Împrejurul idolului, se târăsc pe genunchi mizerabili cari s'încarcați de păcate grele și cari umblând în patru labe, tot pronunțând termeni vulgari parcă ar fi storși sub greutatea pedepsei divine și a crimelor pe cari le-a comis.

Chinezii își închipuiesc că din cauza lor se trage răsunarea... că pentru păcatele lor Dumnezeu a lăsat flagelul asupra orașului. Ei sunt huiduiți de spectatorii; aceștia dau în ei cu piciorul sau bătele. Înaintea idolului și în urma lui merg purtătorii de daruri și muzicanți cari frapează prin largele lor haine. Din timp în timp ei scot strigate guturale sau invoacă rugăciuni către zeu. După câteva ceasuri de procesiune idolul se reîntoarce la pagoda. Mai este încă și un alt idol al boalelor, e geniul norilor. El domnește după cum totul arată în nori. De aci cu arcu lui imens el lasă asupra oamenilor plăgi invizibile. Cei cari capătă loviturile nu sufăr dar nu întârzie totuși să moară. În același timp când Geniul Norilor seceră omenirea „câinele cari devorează” dă și el suflarea lui fetidă. Acest geniu stă și el în nori... el e acela de a cărui voință depinde soarta copiilor într-o epidemie.

Cum vedem, Chinezii aleargă des la

aceste mijloace puțin științifice. Un ex.: Deasupra patului lui un oarecare chinez suspendă banderole de hârtie roșie pe care sunt scrise fel de fel de cuvinte magice. Dacă timpul e noros sau furtunos el plantează o bucată de lemn, pe urmă taie capul unui boi, cal sau câine... și-l înfige pe lemn formând un semi-idol protector al casei.

Se prevede că dacă guvernul chinez va mai păstra medicii europeni cari să se conformeze regulilor științei, cari în ochii locuitorilor apar ca mijloace răsculătoare contra idolilor, o revoluție se va isca... rezultatele fiind destul de primejdioase.

Trad. de Ioan T. M. I.

CARMEN SYLVA

Flica Rinului în călătorie pe Dunăre

— Urmare —

Treceam cu iuteală prin fața multor insule și pe la Lom Palanca de care ne aminteam de la război. Seara ne oprirăm la Bistret, așteptați de țărani în cele mai frumoase costume a lor. Malul era plin cu covoare drăgălate, marame aurii ce apăreau în noapte ca puncte luminoase. Dar în debarcadere? Facilele imprăștia o lumină orbitoare. Și ca ziua lăutarilor începură să cânte; se formă o mândră horă la care luă parte și princesa și damele cari se coborâră după vapor. Eu depe bord priveam și mă bucuram în fața încântătorului tablou ce făcea să se perinde grupuri de țărani voioși cu țărâncuțe cu obraji rumeni. Din toate împrejurimile veniseră ei fără să le pese cum să le treacă noaptea, să joace. Înainte jucam și eu foarte bine toate jocurile naționale și foarte bucurătoare pentru că imi plăceau. Bărbații făceau mișcări repezii și multe în timp ce fetele abia mișcau clătinaându-se doar când la stânga când la dreapta ca valurile ritmice ale mării; mișcările picioarelor lor sunt foarte iuți și abia vizibile; corpul se mișcă încet, liniștit și cu o extraordinară grațiositate.

Jucau în cercuri la olaltă! Seara târziu învățătorul, preotul și alte persoane mai de considerație din partea locului, fură invitați la masă. După masă ce dulce răsună cântecul sublim al privighetorilor!...

...Răsăritul soarelui a fost frumos, cu atât mai frumos cu cât plouase într-adevăr în timpul nopții! La 5 în zorii am plecat ca să fim la 8 la Bechet. Aci întreg pământul e o amintire după alta din război. Am trecut și prin fața Rahovei unde s'a petrecut odinioară marea și sângeroasă bătălie! Vitejii români! Aci au fost pentru prima oară cruzii de tot, aveau însă și de ce. Câte-va zile doar înainte turcii îi schingiuiseră, ceea ce îi scosese pe ei din minți făcându-i să nu mai arie nimic ci să străpungă tot ce le-ar fi în cale cu baionetele. Turcii își închipuiau războiul așa: că dacă ar fi pinși sau răniți ar trebui să moară cu toții. Ce mare le era mirarea și mulțumi-

rea când se văzură îngrijiți cu temere, bandajați și vindecați, și de mâinile grațioase ale femeilor spălați și mângăiați. Chiar dacă mureau din cauza rănilor ei tot în brațele celor mai elegante doamne române o făceau, pentru că ele nu se temeau de vaete și îi îngrijeau ca surorile până la ultimul suspin. Bine-cuvântându-ne ne-au părăsit. Așa războiul! Așa e dușmanul! Bătălia de la Rahova însă a fost unică în genul ei, Turcii ne mai îndrăznind să înfrunte pe români. După ce pe la 8 trecurăm Bechetul, salutând pentru frumoasa primire a lui, ne-am oprit la 10 la Corabia.

Această clipă a fost cu adevărat cea mai sublimă figură, cel mai încântător tablou din întreaga noastră călătorie; pentru că mi și mi de bărbați și femei în cele nemați văzute costume umpleau țărnu! Aci fâlăiau albele și bogatele cămăși de bărbați, roșiile și auritele rochiile ale femeilor printe altele pline de gust amestecate în verde, negru sau galben. Cele mai bogate broderii, cele mai încântătoare frumuseți ce mi-au fost dat să văz. Alții aveau pe ei câte o mantelută albă care și ea era frumos cusută a fluturi argintii, pe când femeile aveau marama aurii ce atârnau până în pământ! Să se închipuiască astea toate la lumina orbitoare a soarelui care e de trei ori mai mare ca în alte părți și de trei ori mai auriu. Să nu se uite că lumina e galbenă și că albastrul cerului e umbră. Totul strălucea ca pietre scumpe, verdele tânăre ne ars încă de soarele lui Iulie... sub fulgerătoarea Dunăre în toată lățimea și adâncimea ei îți sugera ceva de nedescris!

Am mers sus la biserică; corul era bun, Te-Deumul frumos; dar mai frumos erau tot țărani ca în orice loc! Aci sunt și țărani foarte bogați și pot să-și permită luxul celor mai frumoase broderii, mai ales că femeile au vreme destulă pentru așa ceva! Mi-amintesc că aci regele a vrut să-și clădească podul de vase, dar rușii n'au aprobat, spunând că la Zimnicea ar fi mai bine, nitru cât sunt aproape de Nicopole... lucru ce mai târziu s'a arătat ca foarte greșit făcut; pentru că, pe acolo s'au pornit furtuni cari cât p'aci erau să dărâme podul. Fie-care colțisor este plin de amintiri, de aduceri aminte și inima se strânge adesea gândindu-se la acele timpuri grele de atunci. Pentru că atunci când regele trecea cu armata Dunărea nu mulți erau de aceeași părere cu el și a trebuit ca el, singur să poarte pe umeri întreaga răspundere. Vedeam acoperite cu steaguri locul unde se clădise podul care era de un kilometru lat peste Dunăre... Trecurăm prin fața mai multor sate ale căror locuitori erau pe mal cu toții, așa că odată întrebai pe Sturdza răsând pentru ce sunt țărani și acolo unde nu s'ate! El însă imi răspunse că satele se pot pune în orice loc, nu însă și oamenii cari strigă cald și din inimă „Ura!” și cărora nu le pasă nici de lungimea drumului, nici de pierderea zilelor de muncă, pentru o unică clipă fericită. Am admirat pe tot drumul pe țărani pentru dragostea lor și cel puțin de departe m'am căznit să le trimit o salutare dacă era imposibilă oprirea. Ne opream totuși de foarte multe ori în afară de program, pentru că vedeam cum suntem așteptați, cu ce dulce privire ru-

gătoare suntem implorați să ne oprim. În toate părțile eram salutați mișcător de drăgăstos. Mi-e plină de bucurie inima la vederea tuturor locurilor mai cu seamă a celor cu războiul și al căror nume l'am avut și-l avem atât de des pe buze și gând... În Zimnicea era iarăși aceeași încântătoare primire, aceiași din cale afară frumoși și țărani și țărance, aceleași urale cesele, deși oamenii sunt în temere anul acesta pentru că în multe locuri nu vrea să plouă și pentru că vitele nu s' în măsură să aibe ce să mănânce. În toate părțile însă pe unde am trecut a plouat puțin, numai ca regele să nu-și piardă vechea lui putere. Căci înainte era așa de cunoscut că el aduce ploaie în cât unii țărani veniau să-l roage să călătorească numai ca prin aceasta să plouă. În partea cealaltă detunau tunurile Nicopolului date în onoarea noastră, și noi trecurăm de aceia așa de aproape cât puturăm, ca să putem vedea drumul morții pe cari odinioară regele îl străbătuse după ce se întoarse din război. El își amintea așa de bine locurile, atât doar că ele erau mult mai schimbate ca atunci. În acel timp turnurile erau pline de zăpadă și nu doar ele ci toate locurile, iar Dunărea gheață; atunci erau 22 grade de frig și din Plevna la Nicopole o stradă a morții! Doar morți și morți erau pe tot drumul! Stă încă Osman Pașa trei zile în cetățuia lui dela Plevna... totul era mort în Nicopole din lipsă de hrană! Chiar și Românii ar fi pățimit aceiași soartă pentru că corăbiile nu mai puteau trece cu pâine Dunărea înghețată. Și așa tot erau Turcii jumătate nemâncați și înghețați. Câte mi din ei cu Românii care-i conduceau nu erau... dar mai bine să nu ne mai gândim.

Un tablou înfiorător a căru cruzime și durere am căutat s'o reda în poezia următoare:

RĂZBOIUL

Din Plevna se strecoară și ies de după șanțuri Vitejii turci, ca umbre, desuți și purtând lanțuri
Tot ies, flămânzi și schilavi, convoi după convoi,
Se tărăie, sârmanii, mânați de dinapoi.

Sunt mi de oameni; galbeni și supli ei par
fantoame,
Se clatină, sârmanii, și leșină de foame.

Tăcuți pășesc, ca moartea, prin viscol și zăpadă,
Și unul câte unul se rupe din grămadă
Și cade mort; iar corbi și vulturii din zbor,
Vestesc pe cel ce cade prin crăncănitul lor.

Cât drum e de la Plevna spre Dunăre, prin sate,
Zac tristele cadavre pe drumuri semănate.
Un searbăd șir, să cugeți că morții fac alai;
Și mulți din ei inghiați prin care și pe cai.

Spre Dunăre! Cât este de lungă îndepărtarea,
Dintr'înșii căți au inger să birue cărarea,
S'opresc în faptul nopții, acolo, unde n'ger,
Nicopole sticlește sub haina lui de fier.

Și întreg văzduhul fierbe de răcnet și agonie,
Ei plâng și gem și urlă și cad de slabi o mie!
— Vai, dați-mi o bucată de pâine mai curând!
Nu mă lăsați de schilav să pier aci flămând!

Căzuți pe jos, sârmanii, cer pâine, cer mâncare,
Și nu-i! Nu poți s'o cumperi, că nu-i. Și tot
mai tare
Se întinde cruntul răcnet, mai greu și mai mișei,
Amar tăind în inimă, ca paloșul oțel.

Și zece mi de oameni rămân prieri pradă,
Cu piepturile goale lipite de zăpadă!

Nu-i pâine! Bieții oameni! Pe galbena lor față
Sudoarea prinde brumă și lacrimile 'ngheață
Și sângele din rană se 'ngheață tot de ger,
Și plin de nori e cerul! Ah, nu mai este cer!..

În urmă faptul zilei dă zor și 'n zi sosește
Dorita pâine; grabnic la toți se împărțește,
Dar ea e îngheață și toată-i fier și sloi:
Aceasta este partea martirilor eroi*).

Căți nenorociți n'au murit cu ochii
spre cer. Regele zicea că nici un câmp
de bătaie n'a fost mai îngrozitor ca a-
cest drum al morții.

(Va urma).

Trad. de Totu M. I.

Pofta de mâncare a locuitorilor Australieni

Există încă în Lorena concursuri pen-
tru cei cari pot mânca mai mult. La
ultima serbare a unui sat, un servitor a
câștigat premiul întâi înghițând o pulpă
de vițel de șase livre, un pu de găină,
12 cârnați, o pâine de două livre și două
livre de brânză. Acesta e desigur un sto-
mac sdravăn, dar totuși nu credem și nu
avem dovezi că strămoșii noștri să fi
întrecut pe Australieni. După o statistică
făcută de curând, un Australian mănâncă
în fiecare an 250 livre de carne, adică doi
herbeci și a cincea parte dintr'un bou.
Tot această cantitate a fost stabilită și
pentru femeii și pentru copii, cea-ce dove-
dește marea poftă de mâncare a oămenii-
lor adulți. Se întâmplă câte-odată ca o
balenă moartă să se oprească pe coastele
Oceaniei. Idata ce această enormă pro-
viziune e zărită, Indigenii aprind focuri
mari pe înălțimile din apropiere și toți
aleargă stigând și urlând. Carne! Carne!
Bună carne! Balena e tăiată în o sută
de bucăți cu toate că mirosul cărnei stri-
cate este foarte tare. În mijlocul unui
sgomot inspăimântător ei își tae bucăți
de carne de sub deasa pătură de grăsime
pe cari femeile le ferbe.

Când un indigen e sătul, doarme ca o
brută; când îl răsbește foamea, se întoarce
iar la balenă. Aceasta ține trei sau pa-
tru zile până ce scheletul balenei se vede
plutind pe ocean gol și lustruit. Un a-
merican care din întâmplare văzuse un
asemenea ospăț respingător, avu ideea de
a alege câți-va din ei, cari erau mai mân-
cacioși, și aranjă concursuri la Sidney,
Melburn și Adelaide. Sala era cam ca o
sală pentru lupta de box. În centru stau
negrii cari se concuau cu mare sgomot.
Iată rezultatul acestui concurs. Kalupa
mâncă 4 epuri de casă, trei pu de găină,
o jumate livră de jambon și 12 porto-
cale mari. Moramb câștigă premiul al
doilea cu 4 epuri, 2 pu de găină și 8
portocale.

Premiul al treilea fu pentru cel care
mâncase 4 epuri și un pu de găină.

* Am utilizat traducerea făcută de G. Coșbuc.

Timul în care învingătorul mâncase era
de șase ore și 22 minute. Din nenoro-
cire învingătorul muri a doua zi după
o indigestie foarte grea.

De aceea poliția australiană opri aceste
concursuri.

Trad. de Sabin.

Până la ce înălțimi se află ființe vii?

E greu de spus cu siguranță. Sus
în regiunea zăpezei vecinice, tot se
mai află infusorii și sperii, ba chiar
s'au găsit și plante superioare. Astfel
s'a găsit floarea Gonda pe Pichincha
lângă Quito, la o înălțime de vr'o
5.000 de metri. Floarea e păroasă,
lânoasă mai bine, ca să poată să tră-
iască la asemenea răceală. Pe Chim-
borasso la 6.000 și 7.000 de metri se
află saxifrage înflorite. Chiar și în
craterul lui Pichincha care mai tot-
d'auna e piin de aburi fierbinți, se
află mai multe feluri de plante cu to-
tul necunoscute aiurea.

Nici animalele nu lipsesc la ase-
menea înălțimi. Pe Cordilierii, trăesc
la 6.000 de metri niște muște și un
fel de colibri, cari se hrănesc cu
muște de acestea. Și în regiunile cele
mai înalte până la cari s'au urcat cu
baloanele tot ce se află în picăturile
de apă infusorii, polen, sporii și alte
organisme. Naturalistul M. Wagner
se întreabă, față cu aceste fapte, dacă
ființele cele mai vechi nu se vor fi
format și trăit în norii cari inconju-
rau pământul la început, când at-
mosfera era mai bogată în apă și a-
cid carbonic. Lucrul nu e cu nepu-
tința. Am putea deci admite că fiin-
țele vii cele mai vechi, s'au format
înainte de a fi căzut apa pe pământ
sub formă de oceane, mări, etc.

CAZACHII RUȘI ÎN PERSIA

De curând au circulat sgomote ciu-
date cu privire la excesele comise de
câte trupele ruse în satul Veramoon,
lângă Astara, pe frontiera ruso-per-
sană.

O încăerare s'a produs între sol-
dații țarului și Șahservanii, încăerare
în cursul căreia două cazaci au fost
răniți.

Ziua următoare, Rușii atacară pe
Aliklian, șeful Tribului Șahservani-
lor, și ucisera patru briganzii.

În inversunarea lor războinică, ca-
zaci se serviră de arme împotriva lo-
cutorilor satului și răniară mai multe
persoane, fapt pentru care ministrul
Rusiei și-a exprimat regretele sale
guvernului persan.

Cu toate aceste incidente regreta-

bile, raporturile bune între cele două
state continuă a se manifesta și s'au
făcut preparative în vederea retrage-
rei trupelor ruse din Kasvin.

Dar paznicii de frontieră trebuie to-
tuși să vegheze permanent spre a res-
pinge razziile de briganzii.

Instalată între crăcile arborelui,
sentinela stă la pândă

Din cauza aceasta ei transformau
în posturi de observație arborii mai
înălți din vecinătate. Instalată între
crăcile arborelui pe frunze grămădite,
sentinela cercetează cu atențiune o-
rizontul.

Când e nevoie să alerge, cazacul se
lasă pe trunchiu în jos, și încalcă
calul și în goană dă alarmă postu-
rilor vecine.

Cinci milioane pentru un mormânt

Cât de mare e câte-odată deșertă-
ciunea omenească, cât de mult egois-
mul pervertește simțământul omene-
sc, se va vedea din povestirea faptului
ce va urma.

De curând, în cimitirul Winchester
din Massachusset s'a terminat un
monument pe mormântul unui bo-
gătaş american, care a lăsat averea

sa de 5 milioane franci dispozând ca întreaga această avere să servească la facerea mormântului său și a monumentului de la mormânt.

Acest monumet, după spusele ziarelor americane, întrece toate monumentele de acest fel, cari s'au văzut vr'odată în lumea veche și modernă. Acest mormânt aparține cadavrului unui oare-care bogătaş Francis Hillier și a fost ridicat sub conducerea soției sale.

Mormântul său a fost transformat într'un magnific palat al morții, palat care nu costă mai puțin de cât două și jumătate milioane lei. Sicriul sculptat în care zace cadavrul lui Hillier nu costă mai puțin de 250 mii lei. Un sicriu analog și de acelaș preț stă alături, așteptând cadavrul d-nei Hillier.

Mausoleul, având o lungime de 100 picioare, lărgime de 60, iar înălțimea de 75, e coronat de un dom (boltă) asemenea cu acelea ale moscheelor orientale și fațada e făcută în stil gotic. Un capitel masiv de aramă, cântărind 20 de tone, e de jur-împrejurul edificiului, având la cele 4 colțuri figuri masive (gargouilles) tot de aramă. Ușa principală are o înălțime de 36 picioare. Toate ușile sunt de fier lucrat și cu ornamente de aramă. Mănerile de la ușă sunt toate de aur masiv și fie-care mâner cântărește 4 livre. Lampa cea mare care arde în mausoleu costă 50 mii lei.

Un păzitor de noapte va veghea înăuntru pentru ca nu cumva cadavrul lui Hillier să fie depozat de aceste bogății, de care a crezut să nu se despartă nici atunci când nu-l vor mai fi de nici un folos!

Când te gândești câtă muncă omenescă e vărâtă în acel capital de 5 milioane, câte lacrimi, câte suferinți, câte vieți omenesci au costat adunarea acelui capital, când te gândești câte lacrimi nu s'ar fi șters, câte suferinți nu s'ar fi alinat, câte vieți nu s'ar fi scăpat, îți trece prin minte fără voe următoarea întrebare:

Dacă sentimentul omenesc se pervertește într'atâta la unele ființe, în cât sunt în stare să arunce în vânt o sumă atât de însemnată care e datorită în sea mai mare parte societății în care au trăit acei indivizi, oare societatea, reprezentată prin stat, nu ar avea dreptul a-și lua acel capital, trecând d'a dreptul la stat sau cel puțin o bună parte din el?

Ce înțeles au aceste monumente într'o societate creștină și mai ales într'o societate modernă?

Pentru societățile păgâne, construirea unor asemenea monumente aveau un înțeles, căci se credea că acolo va viețui sufletul mortului în veșnicie și prin urmare făcându-și mormântul mai confortabil, se asigura

că va duce o viață mai bună după moarte.

Dar acest creștin atât de îngrijitor de starea sa de după moarte, cum va putea da ochii la judecată cu atât de mult iubitorul de oameni, Isus, care atât de tare ura pe bogății nemilostivi și cari nu se gândesc la semenii lor, în cât a zis: «Mai lesne va trece odgonul prin urechile acului, de cât bogății în împărăția cerurilor?»

LEO CLARETIE

CHAMONIX și MONT BLANC

Mont Blanc e eroul Chamonix-ului. El e acela care absoarbe toate privirile și pe toți vizitatorii. El domină valea cu masa lui ascuțită și albă pe care aurora și crepusculul o acoperă când și când cu o nuanță roză sau aurie. Câte telescoape nu-s îndreptate din mai toate hotelurile, spre stâncile lui colțurate! El acoperă mai tot ținutul cu șirurile lui mândre de ghetari: marea de ghiață dela Gria, Taconnazul etc., monștri nespui de fioroși.

Indrăzniți și intrați înăuntru prin vre-o văgăună: veți zări o masă enormă și diafană de un albastru lăptos, albastru brilliant, cu nuanțe comparabile cu albastrul robelor religioase brodate cu voal de muselină—un albastru virginal și curat.

La poale străluce Chamonixul în căsuțele lui roșii. Din toate părțile lumii vin vizitatori aci pe ori ce timp al anului. Hotelurile sunt dese ori prea înțesate. Chamonix-ul prosperă și Mont Blancul a devenit o comoară.

Cu altă ocazie am publicat ilustrațiuni reprezentând vederi din Chamonix și împrejurimi.

O idee despre adâncimile spațiului

A da o descriere și o definiție a spațiului, a fost chestiunea care a muncit pe filosofi tuturor veacurilor. E lămurit lucru că noi nu ne putem face o idee de spațiu de cât în raport cu corpurile materiale, spațiul nefiind altă de cât locul ocupat de aceste corpuri. Întinderea și adâncimile spațiului după cum rezultă atât din datele științei cât și din judecata logică, nu pot fi nici măsurate, nici calculate, de aceea zicem că spațiul e nemărginit. Cu cât însă știința Astronomiei face progrese mai mari cu atâta ne dăm și noi seamă mai bine de această nemărginire.

Dacă ne vom gândi la distanțele enorme dintre pământ, soare și celelalte planete, dacă ne vom gândi că acest sistem solar nu e de cât o mică porțiune din marea nebuloasă numită drumul robilor sau calea lactee și că în această nebuloasă sunt alte sisteme analoage cu al nos-

tru, și prin urmare distanțele dintre aceste sisteme solare sunt colosale, atunci începem a ne lumina puțin asupra întinderii spațiului.

Dar dacă mergem mai departe și ne gândim, că afară de nebuloasa drumul robilor, sunt o mulțime nemărginită de asemenea nebuloase separate unele de altele prin distanțe pe care mintea omenescă greu le poate concepe, ne vom da seamă mai bine de întinderea și profunzimea spațiului. Pentru a ne face o idee de întinderea nemărginită a spațiului n'avem de cât să ne gândim la distanțele care ne separă de desosbitele stele pe care le vedem. Se știe că lumina se propagă cu o iuteală uimitoare, mergând 308 mii kilometri pe secundă. Ei bine, sunt stele așa de depărtate în cât luminei, cu toată colosala repeziune cu care merge, îi trebuie ani, zeci de ani, sute de ani, etc., ca să ajungă până la noi. Mai mult, sunt stele care odată au fost strălucitoare și astăzi s'au stins, totuși noi le vedem strălucind pe bolta cerească, căci razei de lumină plecată de la stea, i-a trebuit atât timp ca să ajungă până la noi în cât steaua de la care a pornit a avut vremea să se răcească și să se stingă!

Când iubitul nostru poet zice:

„La steaua care-a răsarit
„E o cale-atât de lungă.
„Că mii de ani i-a trebuit
„Luminei să ne-ajungă
„Poate de mult s'a stins n drum
„In depărtări albastre,
„Iar raza ei abia acum
„Ţucă vederea noastră.
„Coana stelei ce-a murit
„Ieret pe cer se suia:
„Era pe când nu s'a zărit
„Azi o vedem și nu e

nu face numai simplă poezie, ci exprimă un adevăr.

Ce uriașe distanțe vor trebui să fie până la acele stele pe care nu le putem vedea?

Pentru a ne da o idee de depărtarea la care se află de pământ diferitele corpuri cerești, sir Robert Ball a calculat timpul ce ar trebui unei depeși ca să ajungă la aceste diferite corpuri cerești. Se știe că curentul electric circulă cu o repeziune uimitoare și că într'o secundă poate înconjura de 7 ori pământul; adică dacă am încinge la equator pământul cu o sârmă învârtind-o de 7 ori în jurul lui, timpul ce-i va trebui curentului electric ca să meargă prin acea sârmă care înconjoară pământul de 7 ori va fi numai de o secundă. Cunoscându-se acum aceasta și cunoscându-se și distanța de la pământ până la diferite corpuri cerești, am putea ști, dacă ar fi telegraf, în cât timp ar ajunge o depeșă a noastră la locuitorii acestor corpuri cerești!! Așa la lună o depeșă a noastră ar ajunge într'o singură secundă, pe când pentru a ajunge la soare ar trebui mai bine de 8 minute. Dar dacă ar trebui să dăm o depeșă la o stea, dacă ar fi posibil a avea o linie directă, lucrurile s'ar schimba, atunci n'ar mai fi vorba de secunde ori minute, nici de zile și luni, ci de ani întregi, sute și chiar mii de ani!! Așa dacă am trimite o depeșă chiar la cea mai apropiată stea, la steaua numită „Alfa“ din con-

stelațiunea Centaurului, i-ar trebui unei electrice ca să ajungă un timp numai de 4 ani. Sunt mii de stele așa de depărtate, că dacă la descoperirea Americii li s'ar fi depeșat această descoperire nici până astăzi nu le-ar fi sosit această noutate! Și să nu se uite că curentul electric înconjoară de 7 ori pământul într-o singură secundă. Aceste calcule sunt făcute însă numai pentru stelele care se pot observa cu telescopul și care nu se cunosc de cât după impresiunile ce ele fac pe plăcile fotografice atunci s'ar vedea că ele sunt la distanțe așa de enorme, în cât dacă s'ar fi depeșat noutatea nașterii lui Christos,

La început omul era mărginit între aceste depeșă n'ar fi sosit încă nici acum la acele stele, deși la soare ar fi ajuns numai în 8 minute! Dar câte stele și nebuloase sunt despre a căror existență n'avem nici un mijloc spre a ne da seamă?! La ce depărtări vor fi acele?

Când ne gândim la această nemărginire și la micimea noastră față cu ea, parcă o descurajare ne coprinde de nimicnicia și de neînsemnatatea ființei noastre! Dar ori-cât de mărginită ar fi această ființă, numită om, prin inteligența sa, cu cât înaintează în știință, își lărgeste hotarele mărginirii sale.

tarele unei localități, mai târziu împinse aceste hotare peste întinderi mari de pământ și apoi peste tot pământul. Astăzi prin ochii inteligenți vede distanțele dintre stele, călătorește în ele și află ce se petrece acolo, descoperă lumi noi și împinge hotarele mărginirii tot mai departe, tot mai departe! Ajuns-am însă la limită? Cred că nu. Omenirea viitoare va împinge încă mai departe hotarele necunoscutului și va vedea mai departe în nemărginirea spațiului.

BRIEUX

Imperiul Annam.-Palatul.-Copilul împărat

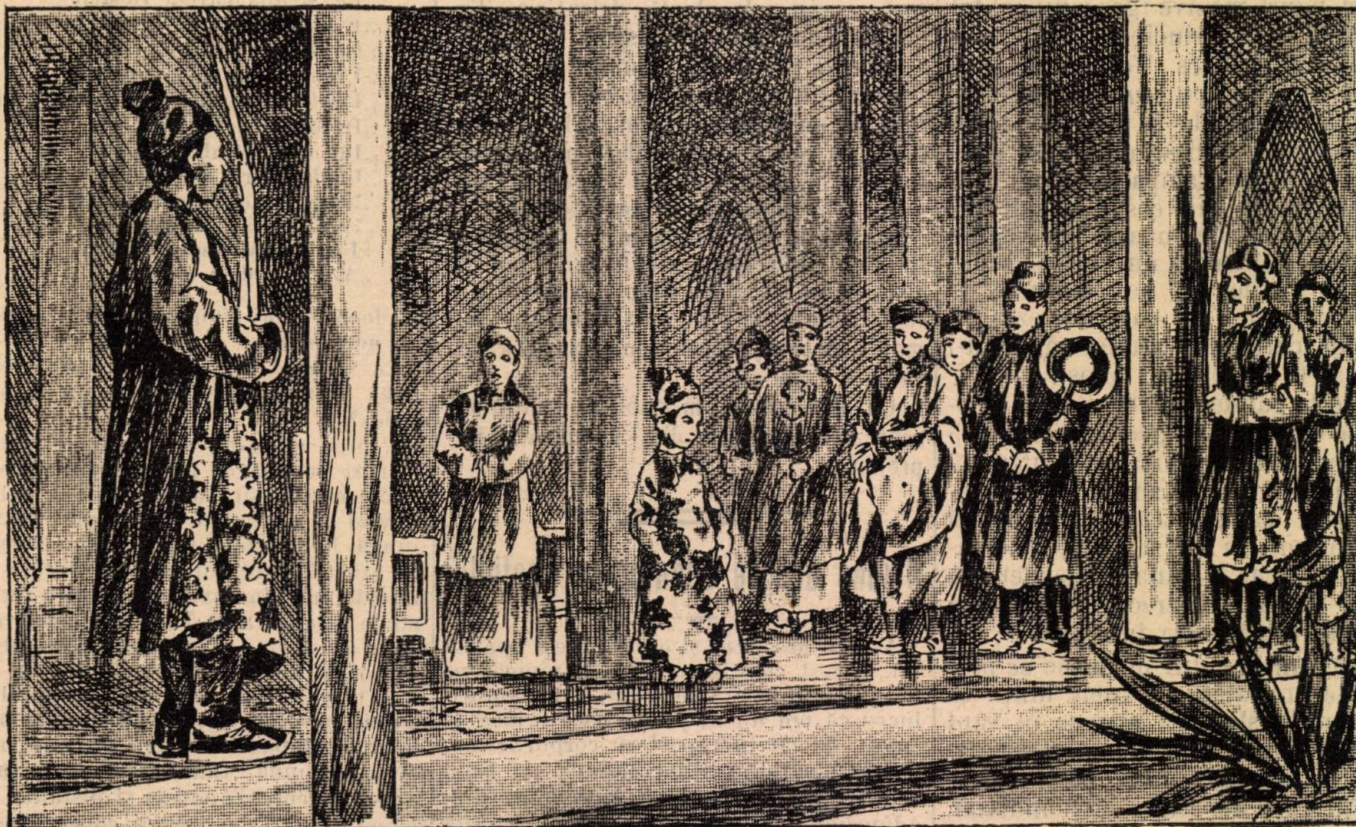
Capitala imperiului Annam nu este de cât un sat mare unde se află palatul regal și reședința franceză. De jur împrejur curge cel mai drăgălaș râu din lume.

Palatul regal. — Măine mă voi duce să văd pe Majestatea sa împăratul care

primire pe exilat și îl păstrează în Singapore pentru ca la un moment favorabil să-l aducă iar în Indo-China. În ori-ce caz noi protejăm pe sârmanul copil pe care soarta rea l'a hotărât pentru acest trai.

Între el și noi este un consiliu de miniștri, consiliul de regentă. După masă voi avea o intravvedere cu acest consiliu, iar mâine voi fi condus înaintea împăratului, căruia i s'a cerut o audiență pentru „Domnul Academician“.

rul acestei curți, împărații Annamului, făcând abuz de puterea lor, comiteau cele mai negre crime asupra supușilor lor. Acum intrarea este liberă și nu ne vine să credem că aceste locuri au fost martore atâtor grozăvii pe care le-am citit. Curtea este mare ca un deșert, cu o alee pe mijloc. Tunurile și armele aruncate în desordine aci, amintesc de turburările din anii trecuți. Sala tronului e urâtă cu toate că are coloane roșii. După ce vedem palatul, așteptăm ziua

Fotografie luată în timpul audienței academicianului Brieux

n'are mai mult de opt ani. După detronarea lui Than-tai, Francezii au căutat să-l înlocuească pe tron cu un prinț-copil din mulțimea membrilor familiei regale. Am ales pe acesta și se pare că alegerea e greșită fiindcă alesul nu este un fiu legitim. Trăia un prinț, descendent al unui mare rege pe care nu l'am cunoscut, și mai mare greșală încă, l'am exilat. Japonezii sau Chinezii au luat în

Plecăm spre palat. Indată ce trecem râul, ne vedem înaintea așa numitei „Vila regală“. Vila în formă pătrată aproape de un kilometru în fiecare parte, e înconjurată de un zid drept, ca o înțărțitură; pe un pod frumos împodobit, ajungem înaintea porții de la curtea ce'nconjoară locuința împăratului. Această poartă era odinioară sfântă și nu putea trece pe ea ori-ce muritor. Din interior

următoare când avem audiență la Împărat.

Împăratul-copil. — L'am văzut. La 10 ore dimineața ne îndreptăm iar spre palat. Parcă mi-e rușine de falsul respect ce trebuie să arăt acestui nevinovat.

Membrii consiliului de regentă, ca un cârd de corbi, ne întâmpină și încerc încă odată neplăcerea de a strânge aceste mâini cu unghiile prea lungi. Tre-

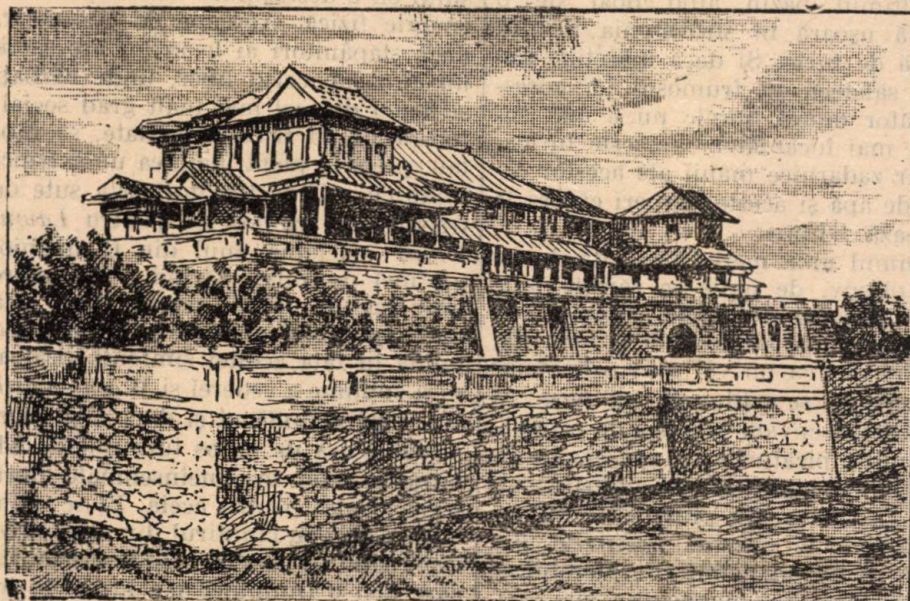

când poarta, ne găsim în interiorul palatului, în apartamentele private... și primul obiect de care dau cu ochii, atunci când aceste locuri îmi aminteau de crime, e o jucărie de copil, un automobil ce se pune în mișcare prin ajutorul pedalelor cailor mecanici.

Ce batjocură!... O altă ușă e deschisă și înaintea șirului de miniștri lugubri

fixează pe copil și par'că vor să-l repete întrebările și răspunsurile pe cari el le-a învățat pe din afară.

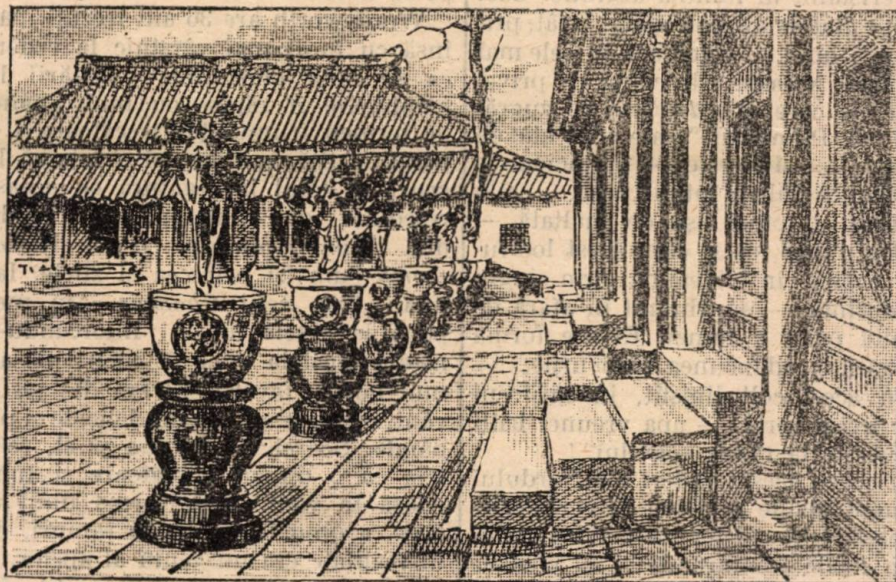
S'ar zice că sunt niște pedagogi privind pe elevul lor care trece un examen de care depinde viitorul. În timp ce el schimbă vorb de politeță cu reprezentantul francez în acest imperiu, eu examinez mai bine pe micul rege. Are o figură i n-

Poarta de intrare în palatul regal.

se află un copilăș care îndată ce ne vede înaintea lui, grav și țeapăn, întinzându-ne mâna. Nenorocitul își dă aere de împărat. Gestul prin care ne face semn să ședem lângă el e plin de demnitate. Nu poți să simți de cât o adâncă milă. Servitori rău îmbrăcați ne

teligență, dar care arată mai multă plictiseală de cât demnitate. E întipărită pe față frica de a nu ști lecția. Micile sale mâini cari mototolesc o batistă de mătase, dovedesc enervarea sa. În timp ce convorbim cu el, repet de mai multe ori cuvântul „Majestate”, privesc această

Curtea din fața sălei tronului

aduc țigări și vin (la ora aceasta!) și acei cari prezintă cupa prețioasă regelui se așează în genunchi. Convorbirea începe prin ajutorul unui interpret care vorbește încet din respect.

Toți membrii consiliului de regență

frunte și îmi vine să zic: „Bravo, ai răspuns bine, mergi de te joacă”. Ne întrebăm cum am călătorit, cu ce scop călătoream și altele.

E atât de trist să vezi cum se sfoartează să-și aducă aminte întrebările învățate,

și să pară atent la răspunsuri. Convorbirea cu reprezentantul se schimbă apoi puțin mai familiară. Îi place să râdă și să spun lucruri hazlii. Vorbește binișor franceza. Întrebă de unchiul său care i se spune că e la Avignon și spune râzând că e frică de cai. De odată se oprește timid și privește de sus pe cei cinci oameni sombri cari îi arată respect. Plecăm. Aceeași strângere de mână foarte demnă și ne depărtăm. Când mă întorc văd încă odată pe micul copil galben care ar avea poftă să se ție după noi, dar e oprit de membrii consiliului. Eșim pe porțile, odinioară atât de rar deschise și lăsăm în urma noastră pe acest copil închis de niște ziduri mai mult pentru ca să-l păstreze de cât ca să-l apere. Sărmanul copil! Palatul său are înfățișarea unui muzeu etnografic, unde s'ar păstra cea din urmă și cea mai prețioasă monstră a unei rase dispărute.

Acest copil urșit unei morți violente, este de o sensibilitate extremă. Se zice că cea mai mică neplăcere îl face să izbucnească în lacrimi. El își dă de pe acum seamă de rangul său.

Manifestă mâini puternice cari îl fac uneori să se răsvrătească împotriva tuturor membrilor și să zică: „Eu sunt regele”. Tine iar să fie respectat. Așa, de exemplu, unui medic militar sosit de curând și care îi făcuse mai multe vizite într-o simplă bluză albă, el îi zise odată: „Domnule, nu te-am văzut nici odată în mare ținută”. Doctorul se scuza: „În mare ținută mi-ar fi prea cald”. Și regele răspunse mândru: „Nu'mi pasă”. „Cald să-ți fie”.

În timpul unei vizite oficiale, un înalt personaj găsi cu cale să ție un discurs. În mijlocul aceluia discurs, împăratul îl întrerupse zicând: „N'ai obose?”

PAUL BOURGET

LACURILE ANGLIEI

Am sosit în sfârșit la *Windermere*, într'acest ținut de care sunt legate numele atâtor iluștrii ca *Wordsworth* și *S. Cerdige*, ale lui *Southey* și *Quincey*, precum și al marelui *Tennyson* care a locuit multă vreme pe țărmurile lacului *Conistan* la *Teut Ladge*. Acest dintâiu capăt al țării lacurilor este cu dreptate asemănător intrării unui loc împodobit, plin cu plăceri și voluptăți. Pe partea cealaltă plimbându-te cu trăsura, poți vedea distinct apa lacului *Windermere*, pe drumul ce duce spre sătulețul *Ambleside*. Această apă e de albastru închis, și curge prin arbori pe un apus de soare sublim, care argintează un cer înzăpezit de ceața subțire ce acoperă creștetele împădurite ale celui alt țărm. Șoseaua duce astfel de-alungul marelui lac, pe care îl lasă la stânga, pe când ne drepă nu sunt decât case împodobite cu ederă și înflorite cu trandafiri. Feres-trele de jos înaintea în afară și-și îndreptează geamurile lor deasupra unui covor plin cu o țâșnătură de ver-

deață catifelată. Ochiul este izbit de o mobilă de odaie de primire, în stil modern și solid. Câteva femei vorbesc sau scriu înăuntru. Niște băieți trec călări cu gulerile înalte în jurul gâtului, cu pălăria lor mică, cu hăinuța scurtă și cu acea înfățișare hotărâtă pe care o întâlnești așa des la orî ce *boy* bine crescut... În fine, zărim și sfârșitul lacului: pare un golf de apă albastră care scaldă poalele unui munte, la ceasul acesta, într-o palidă culoare violetă; pe când în fund se înalță măestoasă *Ambleside*, o încântătoare reședină de unde poți străbate ținutul în toate părțile.

Încă dela ceasurile 9 în fața hotelului se găsesc o mulțime de călători cari năvăleau pe bărcile marilor case ce-i așteptau: fete mari, bine strânse în *Waterproof*-ul lor, *clergyman*-i cu lungi surtoace negre; tineri îmbrăcați cu ciorapi de lână și cu pantaloni scurți și largi. Caii nu sunt aduși de cât cu 5 minute înainte de plecare și numai când trăsurile sunt complete de tot. Vizitiul dă o lovitură de bici, apucă hăturile a 5 cai, strigând: „*pulle-up*” și marea trăsură pornește în goană nebună dealungul dealurilor așa de numeroase, repezită cu iuteală ametoitoare pe la coborâșuri, luând cu sine întreaga trupă de oameni curioși îmbrăcați în haine cari nu se aseamănă nici la croială, nici la culoare. Acest soi de călătorie ar fi îngrozitor cu niște persoane care s'ar gândi prea mult unii la alții. Dar pentru englezoaica al căruia cot se lovea de al meu, în sușul trăsuri, este aceeași cu trăsura închisă pentru pariziana care merge'n plimbare la „*Champs-Elysées*”.

De curând plecat din *Ambleside* drumul merge în jurul lacului *Windermere* sau mai bine zis al unui colț al lui și se îndreaptă spre poalele lui *Longrigg* unde-s atâtea dealuri colțurate și colorate'n violet și unde se'nlăntesc de par'că stau să rupă norii albicioși. Între lacul cu apa albastră și acest drum închis se găsesc livezi pline cu verdeață. Ce frumoase sunt câpițele de grâu de curând tăiate, ce lin curge *Brathay* prin ierburile numeroase cu apa lui cristalină ce pare neagră la vedere.

În curând șoseaua a părăsit lacul de o parte și a plecat prin două șiruri de dealuri înfipte pe la jumătatea lor, cu arbori deși și umbroși a căror podoa-bă de un verde închis contrastează cu verdeața spălăcită, deschisă, a livezilor și câmpiilor ce presară valea. Pe urmă drumul urcă, ne mai găsindu-se pe ambele părți decât stejari și arini. Ferigi cu foi mari cresc numeroase, la marginea pădurilor aceste, și fiind prea grele, florile lor roșii atarnă la

capul delicatei și slăbutei lor tulpine; la o clipă când nu te aștepti se ivește *Colwith-force*, o cascade mărească și largă care din bazin în bazin, zvârle spuma ei albă în strigăte asurzitoare. Valurile se revăd, și pe stâncile ce le mărginesc se înalță ierburi mătăsoase; apa sare, pleznește, spumegă dar în zadar îi e urletul căci moare furioasă în ultimul bazin albit doar de o spumă ușoară în străvezenia lui încrețită de furie. Și dacă mărețiile naturii sălatece au frumosul lor corespunzător moral, nimic nu e mai sublim, mai încântător ca aceste furicase dar zadarnice mâinii ale acestor căderi de apă și aceste fierberii cărora le urmează odihna.

Drumul urcă mereu până dă de un pisc pleșuv, de unde se zărește bine valea micului *hangdale*, strâmtă, cu covoarele ei de iarbă verde și înflorite. Printre ele, ca un vâl negru de stejar pe margini se odihnește un *tarn*. Acest bătrân cuvânt olandez de origine, determină picăturile de apă căzute pe munți, — băltoace oglinditoare, pe care, în câteva din provinciile franceze, țărani le numesc „*gourres*” din cauză că au adâncimi considerabile și înfiorătoare. Nici un nor nu mai străbate cerul devenit acum albastru. Oî, fără de păstori, pasc verdeața negricioasă care pe alocuri e luminată cu particule de mușchi mai deschise ca culoare. Apa „*tarn*”-ului este așa de liniștită în tot timpul încât firicelele de iarbă de pe margini oglindindu-se într'nsa ia înfățișarea unor mări nețarmurite. Ai gândi că-i vr-o lumină fără margini, în care fire magice se află închise și prinse ca bucăți de smarald cristalin în lumina argintie. Căci cerul, e atât de alb câteodată, încât, privindu-se în el, îl colorează în cele mai albe fete. Aceasta este cauza că privilegiile pe care *Wordsworth* le zugrăvește în „*Plimbările*” sale sunt atât de sublime... „*Privește — la picioarele tale o mică vâlcea întunecoasă, — atât de mică și totuși așa de înălțată — printre munți, ca și cum acest loc fusese același în totdeauna prin singura-i dorință, — surghiunit în afară de cealaltă parte a lumii. El are forma grațioasă și adâncimea unei urne, — și, în acest colț liniștit, în mijlocul unor livezi verzi, — apa vreunei bălți strălucește la razele soarelui!*”

De aceea aceste vederi ale Nordului trebuie văzute pe timp de cer acoperit, căci farmecul lor stă mai cu osebiră în fetele tremurânde și în colorile nedumerite, decât în liniile lămurite ale zărei. Nu tocmai departe de acest ținut retras al *Langdale*-lui se înalță o ridicătură, se pot admira alte 3 lacuri adormite în valea ce le poartă numele: *Elterwater*, *Grasmere* și *Rydal*. Arborii care înconjoară aceste trei lacuri sunt frumoși și verzi, însă de un verde spălăcit de ceața deasă așa de obișnu-

tă. Apele sunt albastre, însă de un albastru lăptos, pe care ceața îl deschide. Din cerul pe care lungimea lui îl face tomnatic, se coboară aburi albicioși și ușori. Ei învâluiesc dela un capăt la celălalt munții molatici, apele liniștite, zarea tăcută! Cum să te poți opune acestei dulcei moarte a lucrurilor?

Englezii se silesc să lupte contra visului cu o desfășurare neînchipuită de energie fizică. Aproape de *Grasmere*, niște stăpânitori ai locurilor așezasera un circ sub cerul liber, unde bărbați și femei din cel mai înalt grad social, îmbrăcați cu tricouri variate, se lup-tau, piept la piept înaintea unor bănci pline cu mii de privitori și a sute de trăsură. Ce frumos loc pentru *Lawn-tennis*! exclamă unul din Companioni mei de voiaj, zărind o așa mare întindere de iarbă netedă. Dar asta nu-i regula obișnuită. Alții își deschid inima în fața acestei simfonii visătoare și sublime a vederei și *Wordsworth* acel poet neprefăcut și desăvârșit, acel moralist așa de duios turburat de admirarea celei mai neînsemnate flori, scrie tocmai pentru aceia. El se odihnește astăzi în cimitirul din *Grasmere*, după zidurile zmerite ale bisericii din care nici o Duminică n'a lipsit. Și tot în aceste vederi trebuie să-i citim versurile lui pentru că putem gândi bine frumoasa și duioasa lor seninătate, dragălașenia lor familiară, inocentă și înflăcărea lor religioasă.

Imi închipui pe acest poet în mica lui căsuță dela țară din *Town-end*, unde „*essayist*”-ul *Quincy* îl vizită pe la anul 1806.

Wordsworth are 36 ani trecuți, pare însă cu mult mai vârstnic la vedere, ca și când obișnuința cugetării lui gânditoare îi răpise cu mult înainte de termen frumusețea trecătoare a tinereții... Stăpânii acestei căsuțe au lucruri cu totul în legătură cu această reședință de contemplatori. Traduc din *Memorandum*-ul d-rei *Wordsworth* cum își petrecea el zilele. Iată una: „Am cetit *Chancer*. Am mers până la casele lui I... Intorcându-ne ne-am oprit la vre-o 50 metrii de arimul nostru favorit. El era dat jos de vânt, cu toate crăcile lui delicate și plăpânde. Soarele îl lumina și el, scân-teia ca o dungă mișcătoare și luminoasă în vânt. Avea forma unui arbore, a unui trunchi cu ramuri, dar în realitate era un geni al apelor. Ajunși acasă *William* ne-am citit câteva pasagii din *Spencer*.”

Vedeți în ce desăvârșită asemănare de gânduri se găsea surioara cu fratele său în cât se află în numeroasele opere ale poetului, pasagii întregi din acest *memorandum*, făcute în versuri. Câte obiecte de artă din cele mai

incântătoare, avură astfel ca izvor de viață o sublim de duioasă inchipuire de femei — început nevăzut de alți oameni și fără de care dumnezeiasca sevă a talentului n'ar fi produs flori atât de îmbătătoare. Plimbările poetului englez și ale celor 2 tovarășe ale lui îl duceau pe drumuri la fel cu cele ale căror plăceri, delicate și singuratic, am încercat să le redați aci, și fiecare amănunt sfâșia prin a-i servi amintirii lui sau visului său. Astfel râului care curgea prin livadă el îi spunea: Suflet veșnic se află în tine — cu vestimente mult mai curate decât carnea și sângele; — el ți-a dăruit bucurii mai de pret, — bucurii neamestecate cu viață fără griji... Când seara se lăsa, venea ceasul liniștit, „ceasul sfânt” — al călugărilor smerite, — fără suspine în adorațiunea lor... „Ecoul muntelui îl făcea să se gândească la aceea voce tainică a conștiinței”, răspunsuri care ne vin — „nu știu de unde — ecoi de dincolo de mormânt... — ah! acele sunete, ascultați-le și țineți-le minte, — căci ele sunt Dumnezeu, vin dela Dumnezeu!”

Neînvinș, acest spirit grav, pătruns de ceea ce Scherer într'un studiu al său numește așa de bine „adorațiune supusă naturii”, ajunge să schimbe în întâmplări de viață morală, toate fețele, de altminteri cunoscute, pe care i le sugerează vederea. Seara, la gura sobei, el citește și visează: „A visa și a citi și una și alta e o lume”. Și, în acele visări melancolice îi revine în gând, cu toată nevinovăția lor și uneori cu copilărească lor ușurință, mici amănunte familiare.

Dar cum ar fi putut el prinde acea ușurință, amestecată cum e cu taina întreagă a lumii și a soartei? Și, deseori aceia ce numește el „chestiunile încăpătănate ale inimii”, se desfac într'un tremur tragic. Înțeleptul zărește fără osebite pe deasupra fericirilor lui actuale, și crimele fraților lui de odinioară. El serie frumoase și tragice fragmente de filosofie poetică, cum sunt următorile strofe închinat lui Duddon:

...Nu pot gândi cum primul bun sosit,
Care a dat întâi de tristă vale
Plecându-și capul, obosit de cale

Iar undularea-ți dulce ca un fior strălucitor
[bate]

Sufletul să ne mângâie cu apele-ți curate
[rate]

Priveliștiile sunt foarte atătătoare: hașisul său literatura, dragostea sa muzica. Sugestiunea ce o capeți se prezintă cu totul firească și depinde după visător. Alchimisti ai naturii ca și ai artei treceau și pe una și pe cealaltă prin sufletul nostru și niciodată un asemenea metal nu ese din vreuna din cele

două făuritoare vii. Găsesc de cuviință, deși nu în deajuns de respectuos, să alătur asociațiunile mele de idei de scriitor parizian din 1882 de acelea pe care marele poet moralist le făcea în fața priveliștilor aceluși loc. Privesc unele după altele aceste locuri a căror cristalină albastră îmi explică o viață odihnită și mă gândesc la niște ochi de femei pe care i-am cunoscut, albaștrii de un albastru schimbător, când întunecat, când spălăcit.

Merg acum dealungul gârlelor care uneori lărgite formează bolți, alteori strânse, abia se văd și cari cură prin siruri dese de arbori subțiri, cari colorează cu lumina lor verde și tremurândă acea apă închisă și liniștită, și vore că zăresc un fel de calendar japonez în care sunt înfățișate mai multe vederi, astfel zărite numai în oglindirea lor. Acel calendar stă pe măsura vreunei camere a cărei fereastră ar da în grădină. El era deseori răsfod de mâinile unei doamne din cameră și dacă una din acele mâini n'ar fi purtat o verighetă, poate că vreun oarecine n'ar fi cheltuit viața chiar pentru așa vinovate curiozități. Și mâna cu verigheta e o mână frumoasă, iar cealaltă e și dansa frumoasă, amândouă subțiri, spirituale, leale fără îndoială și neputincioase de a fi spus vreodată vreo minciună tăcută, una din acele minciuni timide cum sunt scrisorile de dragoste, una din acele minciuni neîndemânate cum sunt tresăriturile unor mângăeli prelungite. Cu toate acestea, nu sunt în lumea asta mâini mai curate și mai perfide, ceea ce nu le împiedică desigur de a răsfod calendarul cu emoțiuni estetice și, în fapt, nimic nu-i mai delicat și de o mai mare încântare artistică ca ele. Această oglindire e realitatea văzută prin vis: e culoarea însă mai dulce, desbrăcată de materie. Ea e, mai cu seamă pentru imaginația visătorului, ca o simțire dată lucrurilor nesimțitoare: mi se pare că un vânt de duioșie, de dragoste, unește apa gârlii care trece, icoana arborilor care nu trec și că acea icoană e primită ca o mângâiere în același timp când este arătată drept dorință.

În alte rânduri, natura se sălbătește, pe soseaua dela Grasmere la lacul Coniston. Muntele Oxefeld se razi-mă pe un vârf sădit cu brazi umbreși. Neteziturii nețărurite de înalte străbat câmpia în lung și în lat, acolo unde drumul cotește și într-o vale, în fund de tot, cele două brațe ale lacului Elterwater, poposesc obosite, despărțite pentru vecie de seculara pădure care a eșit ca din pământ.

Pentru ca aceste două lacuri — căci acum două sunt — sta astfel adormite unul lângă altul, urse să nu-și mai unească apele, mi-au readus în

gându-mi o poveste veche, neînchipuit de veche a unui simțământ obișnuit deși necunoscut?

Și pentru ce oare am văzut, mergând printre ferigile străvezii și ierburile înrouate, prin potecile înflorite cu zeci de culori vii, două ființe, din care una făcuse pe cealaltă să sufere tot atât ca și ea?

Trad. de Ioan T. M. I.

CURIOZITĂȚI

Câte limbi se vorbesc. — Geograful Balbi a calculat că 860 limbi diferite se vorbesc în toată lumea dintre cari 53 doar în Europa. În Africa 114, în Asia 123, în America 417 și în Australia 117. Dar în afară de acestea mai sunt și nenumerate de multe dialecte. Un alt geograf, a găsit mai bine de 3064 de dialecte... pe când Balbi a calculat găsind mai bine de 5000 de asemenea dialecte.

Pentru filateliști. — Ultimile noutăți apărute și cari vor interesa pe filateliști sunt:

Somalia dela 1c. — 50 c. din care dăm pe cele de 5c. și 50 c. verzi, roșii-brune — și de 1 fr. violete.

Bilanțul secolului al 19-lea. — Secolul al 19-lea a primit de la secolul 18-lea următoarele:

1) calul, 2) seceră, 3) presa de tipar manuală, 4) tocul, 5) desennul cu mâna, pictura cu pensula, 6) vaporul cu pânze, 7) lumânarea de seu, 8) pușca cu cremene și altele.

Secolul al 19-lea lasă secolului al 20-lea următoarele:

1) locomotiva, automobilul, bicicleta, 2) mașina de secerat, 3) mașina rotativă, 4) mașina de scris, 5) fotografia, litografia, cromotipografia, 6) vaporul cu aburi, 7) lumina electrică, 8) arma tir repede.

Ion.

DIVERSE

Vulpile în Australia. — Se știe că de la introducerea epurilor în Australia, aceștia s'au înmulțit într'un chip de ne-crezut, producând pagube enorme.

După epure a fost introdusă vulpea în statul Victoria. Coloniștii engleji vroiau să vâneze și pentru a-și procura plăcerile și emoțiunile vânătoriei au adus acolo vulpi din Europa. Aceste însă s'au înmulțit și ele într'un chip înspăimântător în cât statul s'a văzut silit să iea măsuri de împușinare, acordând prime acelor ce le omoară câte 6 lei 25 bani de fie-care cap de vulpe. Anul acesta statul a plătit 37 de mii lei. Dar cum vulpile sunt foarte numeroase și pe lângă blana vulpei vânătorul are o bună primă, au alergat din toate părțile la vânzare de vulpi, amenințând statul de a fi depozat de mari sume, ceea ce a făcut să se reducă prima la 2 lei 10 bani.

Populațiunea pământului. — D. Schooling, membru în societatea statistică a Angliei, a făcut un studiu asupra populațiunii de pe pământ și din diferite țări, arătând care e populațiunea actuală și care va fi în viitor. În 1891 populațiunea de pe întreg pământul era de un miliard și 480 milioane locuitori.

Din țările din Europa, Belgia e cea mai populată având 244 de locuitori pentru un kilometru pătrat, apoi vine Anglia, Italia, Germania, etc. Din toate continentele Europa e cea mai populată având 37 locuitori pe kilometru pătrat și Oceania cea mai puțin populată având un locuitor la kilometru. Dacă locuitorii ar fi împărțiți egal pe pământ, atunci fie-care kilometru pătrat ar fi ocupat numai de 11 locuitori. După calculele lui Schooling populația pe pământ ar crește cu 3 la mie pe an. Calculând această creștere am avea pe pământ în anul 2000 o populație de 2 miliarde și 548 milioane și la anul 2516 o populație de 33 miliarde și 418 milioane. La acest an populația pe pământ ar fi așa de deasă, cum e actualmente în Belgia.

Stejarul veșnic verde — În grădinele din Anglia se găsește o varietate de stejar, ale cărui frunze nu cad în timpul ernei și rămân verzi. Iată cum s'a căpătat această varietate: În 1766 William Lumb a semănat un pumn de ghindă, care provenea dintr'un singur stejar. Din stejarii săriți unul avea această particularitate curioasă de a-și păstra frunzele verzi în timpul ernei. Pe acest stejar l'a îngrijit foarte bine și început cu ramurile acestuia a altoi alți tineri stejari în număr de mai multe mii. Toți altoii au conservat această proprietate de a-și păstra frunzele verzi în timpul ernei. Stejarul primitiv a perit, dar acum sunt în Anglia o mulțime de urmași de ai lui, căpătați prin altoire.

Moravuri chinezești. — Chinezii urăsc foarte mult războiul și arta militară e foarte desprețuită de dânșii. Ori-ce războiu, după părerea chinezului, e o nenorocire și chiar o faptă rea. Copiii în școală nu li se vorbește de lauri de pe câmp de războiu, de triumf: din contra li se spune că chiar luptele cele mai fericite sunt niște acte omorâtoare de oameni, niște dezastre scârboase pentru ambii combatanți. Un împărat, care se hotărăște a sacrifica numeroase ființe pe câmpul de măcel este socotit drept un print fără înțelepciune și injust. Un general chinez, după câștigarea unei victorii, în loc să-și serbeze triumful, trebuie să ia doliu în semn de tristețe pentru cantitatea de sânge vărsat, ce a costat victoria sa. Pentru noi Europeanii la care sistemul militarist a ajuns la cel mai înalt grad și cultul pentru armată atât de exagerat, ni se vor părea cam caraghioase moravurile chinezești și ideile lor despre războiu.

Apa în Sahara. — Mult își bat capul învățații și capitaliștii francezi de a face fertilă Sahara și în special acea parte a Saharei care ține de Algeria. Se știe că ceea ce face ca Sahara să fie un Vast pustiu, e lipsa de apă. S'au făcut planuri grandioase. Se știe că o parte a Saharei e mai jos de cât nivelul mării, de aici s'au făcut planuri ca să se taie un canal din spre oceanul Atlantic. Atunci apa Oceanului ar năvăli asupra deșertului și ar acoperi toată partea joasă a lui formând o mare paralelă cu marea Mediterană, care ar fi navigabilă și ast-fel vasele comerciale și de războiu ar putea pătrunde în interiorul Africei.

Pe lângă aceasta țărurile acestei mări ar deveni fertile pe mari întinderi și s'ar întemeia sate și orașe și ast-fel în locul acum pustiu, în curând ar înflori o civilizație. Aceste planuri însă costă mulți bani și capitaliștilor le vine greu să riște capitalurile într-o întreprindere problematică.

Acum însă d. George Rolland, care a studiat geologia Saharei algeriene, a făcut un studiu asupra hidrologiei acestei părți. El a constatat că în Sahara algeriană e o bogată pânză de apă dulce subterană, care prin sfredelirea cu sonda țâșnește la suprafață. George Rolland propune ca cel mai bun mijloc de a fertiliza Sahara algeriană ar fi de a întrebuița un sistem de irigațiune metodic și extensiv, făcând lucrări ca aceste ape subterane să iasă la suprafață în diferite localități. Atunci în jurul fie-cărei sorginte de apă s'ar forma o cesă fertilă și ast-fel s'ar fertiliza toată Sahara algeriană până acum nefertilă.

Descoperiri preistorice. — În insula Jamaica, care a fost descoperită de către Cristof Columb, trăia pe atunci o popu-

lație indigenă de vro 600 de mii, care aparținea unei rase liniștite numită *Arawak*. Mulțumită procedurilor de civilizare (?) ale rasei albe pe la 1635 nu mai rămăsese nici un individ al acestei rase, căci toată populațiunea indigenă dispăruse.

Până acum nu se găsisse de cât 2 eșantilioane de craniuri a acestui popor dispărut. În timpul din urmă s'a făcut o importantă descoperire: într-o cavernă s'a găsit rămășițele a 24 indivizi de toate vârstele, de la copii de 5 ani până la bătrâni cari aparțin acestei rase dispărute.

Pe lângă aceste schelete s'a găsit o luntre de lemn de cedru, vase de pământ și olărie stricată. O parte din aceste craniuri au fost trimise în Anglia, spre a fi cercetate de către sir William Flower.

Broască fără creier. — D. Burt Wilder a scos creierul de la o broască și sunt mai bine de 7 luni de când nu numai continuă a trăi fără creier, dar încă se află într-o stare perfect de bună și de o forță mai respectabilă de cât a acelor cu creier. Se pare că nu va muri de cât de bătrânețe sau de un alt accident.

Această broască se conservă pentru a i-se studia conținutul craniului când va muri.

Întrebuițarea Cauciucului. — În Europa nu e tocmai veche. La americanii vechi, înainte de năvălirea europeanilor se întrebuița însă pentru vase, încălțăminte, făclii, pentru a îmbrăca panere și a le face să poată ținea în ele apă.

Dar abia în 1751 Lalondamine atrase luarea aminte a Europei asupra însușirilor cauciucului din America de Sud, iar Roxburg de la Calcuta, la 1810, atrase și el luarea aminte asupra cauciucului indian.

În anul 1830 s'au adus în Anglia abia 454 de cântare metrice de cauciuc, la 1850 s'a adus 7784 și în 1865 s'a adus 72535.

Acuma se aduce din America centrală 60.000 din Assan, Iava, etc. 40.000 din Mozambic 20.000, din Borneo 12.000 din Madagascar 5.000 de pe coasta apuseană a Africei 50.000 din alte locuri 204.000, total 400.000 de cântare metrice în valoare de vre-o 180 milioane lei. În anul din urmă Germania a întrecut pe alte țări în industria cauciucului.

În Brazilia culeg sucul unor copaci, pe cari îi sfredelesc sau găuresc altfel, apoi îl lasă de se închiagă, smântâna o culeg deosebit și-o usucă pe foi de fier la foc domol. Aiurea pun în suc sare, sau piatră acră și masa închegată o usucă la soare. Plantele cele mai însemnate ca producătoare de cauciuc sunt: *Ficus elastica* (un fel de smochin) din Birmania, care se află în Iava și Madagascar; în America de Sud sunt mai multe specii din genul *Siphonia*; în Africa mai multe specii din genul *Landolphia*, apoi în Indochina și Borneo specii din genul *Willughbeia*. Plantele producătoare de cauciuc

sunt din familia Euforbiaceelor și Artocarpeelor. În vremurile din urmă a început a veni cauciuc dat de niște specii de Mimusops, din familia Sapotillienelor cari se află în toată emisfera sudică în foarte mare număr, ba chiar și în Sta-

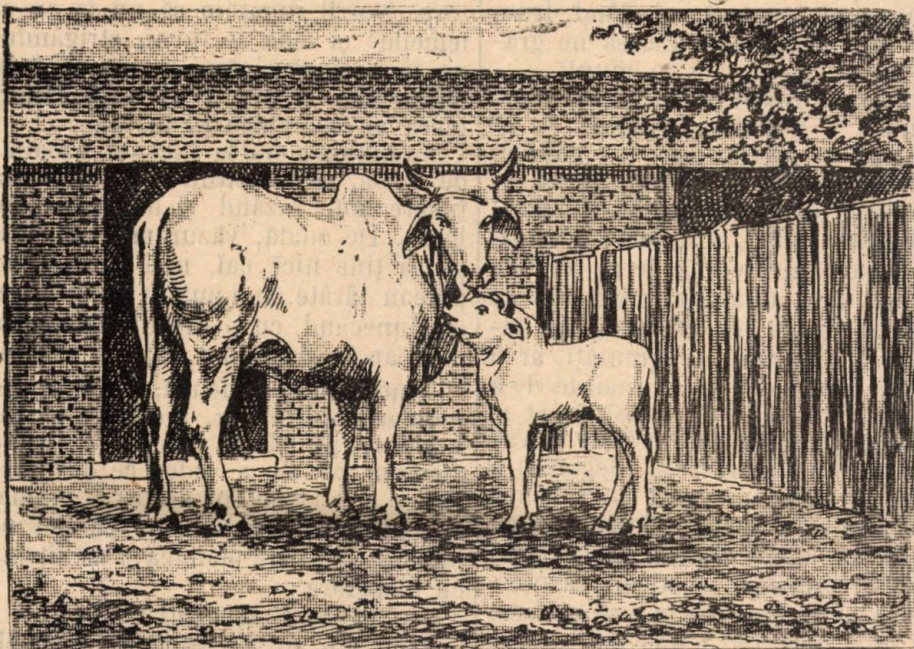
tele Sudice ale Statelor-Unite. Toate plantele din familia Sapotillienelor sunt foarte bogate în suc de cauciuc și probabil că o nouă revoluție în această industrie se așteaptă.

De la grădina zoologică din Londra

O mamă zebu și vițelul său

Acest mic zebu alb aparține rasei

Este probabil că tânărul animal va servi spre a se face cu el încercări de aclimatizare și creștere, căci mai mulți crescători din Anglia se ocupă de câți-va ani să producă o rasă bo-

O mamă zebu și vițelul ei

cele mai pure din India, fapt ce explică că numeroși amatori au oferit grădinei zoologice «Regent Park» din Londra, unde s'a născut, suma de 1.800—2.000 lei, spre a-l cumpăra.

videe care să întrunească calitățile comestibile ale bouului european cu calitățile de rezistență ale zebului asiatic.

Aventuri primejdioase la Pieile Roșii

— MARE ROMAN DE KINGSTON —

— Urmare —

XV

Prima ființă cu care ne întâlnirăm fu Noggin, care venise cu câte-va minute înainte noastră.

Il puserăm repede în curent cu situația și el se duse să aducă pe Laban și pe Câinele-Alb. Acesta din urmă, se înfășură într-o manta, ca să nu fie recunoscut nici chiar de al lui, apoi se duse să 'l vadă printr-o deschizătură.

Când reveni spuse lui Noggin următoarele:

— Sunt oameni de al Capetelor-de-piatră. Cum însă nu știu că Căi-

nele-Alb este aci, sunt hotărâți a ne căpăta incredererea, pentru a se stabili aci. Ce e de făcut? Nu putem face nimic până ce nu va sosi și Short.

Laban asculta; apoi după o mică tăcere reluă:

— O să așteptăm și întoarcerea lui Short, apoi ne vom preface că 'l primim pe acești piei-roșii, și cum vor intra, îi vom prinde, îi vom lega bine, și apoi vom pleca lăsându-i ne-ciopârțiți, cum ar fi făcut ei cu noi ca să le dovedim că Fețele albe sunt mai buni cu ei.

În sfârșit sosi și Short. Convenim și cu el același lucru.

Obed și cu mine trebuia să ne apucăm de același om; dar nu mă puteam stăpâni de-a observa cele mai mici mișcări ale șefului lor, când înaintă încet în spre Laban.

...Oroare! arma era să cadă asupra capului prietenului nostru, înainte ca nici unul din noi să poată veni în ajutor! În același timp însă o detunătură de pușcă se auzi și șeful peilor-roșii atins pe la spate, căzu mort rostogolindu-se la picioarele lui Laban.

Capetele de piatră începură a da cu topoarele; câți-va din al noștri fură răniți, dar în sfârșit isbutirăm a 'l lega; nici odată n'am văzut expresie mai înverșunată ca aceea care se vedea zugrăvită pe fața lor. Câine-Alb ghicise, înainte noastră a tuturor, îngrozitorul complot care 'l urzise, pentru a profita de increderea noastră aparentă și a ne măcelări apoi.

El scăpase viața lui Laban, omorând pe Șeful lor.

După această învâlmășală, începu pregătirile de plecare.

Toți mergeam pe jos, bărbați și femei cari și țineau copii.

Bagajul cel mai greu fusese pus în căruțe pe care le așezarăm pe tălpițe, ca săniile, trase de cai.

Câine alb ne ceru voia de a ne însoți și noi 'l luarăm bucuroși, recunoscători de serviciul ce ne adusesese.

Ne îndreptarăm repede spre munte, fiind de mare însemnătate de a ajunge la oare care înălțime înainte de a se înopta.

La început fu ușor; dar cum începurăm a urca, se schimbă afacerea.

Caii noștri deși erau voioși, erau însă slabi. Short care mai umblase prin locurile acelea, ne slujea de călăuză. Drumul deveni foarte greu, în cât furăm siliți să deshamăm caii și să le luăm noi locurile, pe când ceilalți dintre noi, făcea potecă prin zăpadă.

În sfârșit, Short ne opri pe un fel de platou, adăpostit de toate părțile de stânci; se înnoptase însă bine. Locul acesta avea un singur lucru bun: că putea fi lesne apărat dacă Capetele de piatră ne-ar fi atacat.

După ce ne întinserăm corturile, fiind obosiți, cum mâncarăm neculcarăm.

XVI

Cum se lumină de ziuă, eram în picioare, strângând corturile, înhamând caii și pornind-o înainte. Ținta noastră era ca să ajungem cea mai naltă altitudine, ca Indieni să nu ne mai poată urmări, chiar pentru a 'și astâmpăra răsbunarea lor.

Drumul era mai puțin greu de cât în ajun.

Eu mergeam cu cei doi ursuleți ai mei. Pe unul îl botezasem Gog și pe celalt Magog.

După ce trecurăm un lac, întrebai pe Short dacă nu era mai bine să ne oprim, de cât să mai intrăm din nou în munte, căci începea să însereze.

— Bine înțeles, dacă nu avem a ne teme de blestemații acei de piei-roșii. Căine-alb însă mi spuse că puteam ajunge la un loc și mai bun pe o cale mai scurtă, unde puteam petrece noaptea. Dacă Capetele de piatră îl cunosc, după cum mă tem, au să ne ia înainte; trebuie dar să iușim pașii și să ajungem înainte lor la încrucișarea celor două drumuri. Despre asta nu mai vorbii prietenilor noștri; pentru ce i-ași mai turbura? Ei știu să și facă datoria când trebuie.

Admiram tăria de caracter al lui Short care putea îndura singur povara unui asemenea secret, și care părea cel mai nepăsător dintre noi. Îi eram recunoscător, că avea încredere în curajul nostru; dar mărturisesc, eram îngrijat; mi examina decî pușca cu luare aminte, o curății și după ce făcui asta, începu a fluera ușor, iușind pasul pentru a da pildă și celor din urma mea.

Mergeam de o oră și mai bine. De odată mi se păru că ceva mișcă înaintea noastră. Short se opri pe loc, cu privirea fixă.

— O! bandiții, șopti el.

Abia pronunțase aceste cuvinte, când o trupă de Indieni se arată în mijlocul drumului, urlând, jucând și gesticulând. Eram gata să tragem focuri când Căinele-Alb sări între noi.

— Stați, este poporul meu! ne strigă el. La această știre, scoase un oftat lung de ușurare. După ce oamenii Căinelui-Alb jucară, urlară indetul, veniră cu toți să se închine la picioarele șefului lor.

Acesta vroi să aile prin ce întâmplare îi regăsea. Toată banda începu să vorbească odată. În sfârșit Căine-Alb le porunci să tacă, și puse numai pe unul din ei să povestească.

Acești piei-roșii, după plecarea șefului lor în lagărul nostru, aflaseră că capetele-de-piatră trebuiau să ne atace peste puțin. Repede adunaseră tot ce posedau și se refugiaseră într'un loc sigur, incredințând unor bravi gria de a observa mișcările inamicului. Capete-de-piatră păreau furioși, după ce descoperiră colibele părăsite; de ciudă și ca să și răs bune, le arse, apoi se îndreptase înspre lagărul nostru.

Trimișii noștri văzuseră cum au fost primiți, și incredințați că Căine alb și noi suntem în primejdie mare, au alergat la locul unde se ascundea

tribul lor pentru a-l chema în ajutor.

Mare le fu mirarea sosind în lagărul nostru, să-l găsească gol. Găsiră pe capete-de-piatră legați cobză, înfășurți, ghicind calea pe care o luasem, datorite unor indicii lăsate de căine-alb, care nu aveau înțeles de cât pentru oamenii lui, apucase un alt drum de cât prin munte, și ajunsesse astfel înaintea noastră.

Noaptea trecu liniștită. Înspre dimineață un vânt cald se ridică, topind gheața și făcând astfel drumul mai ușor. Peste câte-va zile avea să înceapă primăvara, topind ghețurile, deslănțuind nemetei, și dând drum liber șiroaielor. Trebuia să ne grăbim, ca să pu pierim în munți.

Atinsesem în sfârșit extremitatea occidentală a Munților-Stâncoși; ca să ajungem în California, nu ne mai rămânea de cât a scobori partea opusă celei care o urcasem, și lucrul ni se părea ușor. Cu toate acestea, nu putea fi nici vorbă de a înghina caii sau boii. Coastele erau așa de scurte și repezi, în cât căruțele târate prin propriile lor greutate, ar fi sdobit bietele dobitoace înainte de a ajunge chiar, și s'ar fi sfărâmat și ele lovindu-se de vre-o stâncă. Ca să scăpăm din încurcătură, legarăm o frânghie lungă, un capăt de o stâncă și cu celalt la spatele căruței, și cu chipul acesta, desfăcând frânghia făceam să alunecă încetisor căruțele noastre până ajungea la vre un șes, care ne slujea de punct de plecare pentru altă nouă scoborâre, și așa mai înainte.

Datorită acestui mijloc înaintam sigur, dacă nu repede.

După două zile, trecusem partea cea mai grea a munților. Coastele erau tot așa de repezi, dar mai puțin stâncoase și mai lungi. Înaintam cu greutate, dar când ajungeam în vre un loc, unde ne puteam opri, scoteam un lung oftat de ușurare.

Prima experiență reușind, aplicarăm acest mijloc la toate căruțele și peste câte-va zile zărirăm în depărtare o câmpie mare care înălța termenul părții celei mai grele a călătoriei noastre. Pentru un moment câmpia ne apărea ca pământul făgăduinței la care trebuia să ne grăbim a-l câștiga.

Dar înainte de asta, ne mai rămânea de trecut un munte înalt cu vârful ascuțit, la ale cărui poale se afla o prăpastie de vre-o 6 sau 7 sute de picioare adâncime.

Înainte de a lăsa să alunecă căruțele noastre, luam aceleași prevederi care ne isbutise până aci, când un emigrat irlandez se apropie de noi. Patrick Leary era unul din membrii cei mai veseli și cei mai iubiți din trupa noastră. Or, de câte-va zile, nu mai înceta de a mormăi în po-

triva moliciunei noastre, și toți ai lui, femei, copii, gineri, nurori, împreună găseau că el avea dreptate.

— Lăsați căruțele singure; ajung ele destul de bine până jos la poalele muntelui. Până acum, vă întreb, li s'a mai întâmplat vre-un accident?

— Nu, Leary, răspunse Laban; nu s'a întâmplat nimic, fiind-că am avut grije să-l preîntâmpinăm.

— Aș! așa sunteți voi! găini plouate! O să vă arătăm noi cum se merge, când ai un drum așa de drept și ușor ca ăsta.

Și Leary se sforța a pune cai la trap. Noi îl rugarăm să nu ia cu el femeile; și abia se învoi, strigându-ne să ne însărcinăm cu ele până în California. Apoi, dând bicuții calilor, plecă cu cei patru fii ai lui.

Scoborârea era la început ușoară; de aceea, nenorocitul, se tot întorcea înspre noi, răsând și fluturând din bicu. De odată, văzurăm că nu mai putea ține nici cai, nici căruța care păreau târate de o putere ametoare, și alunecând cu o iuteală de nedescris, apoi dispărând după o stâncă.

Nenorocitele de femei, văzând acel spectacol îngrozitor, începură a țipa, a geme, pe când Obed și cu mine alergam pentru a vedea ce devenise Leary și a-i veni în ajutor la vreme.

Găsirăm la marginea prăpastiei, pe bietul Leary care plângea și ne chema cu disperare:

— Scăpați! Scăpați!

Două din fiii lui zăceau lângă el. Dar ceilalți doi? Unde era căruța? Vai! Ne aplecarăm înspre prăpastie; un torent curgea în adâncime. Se distingeau pe malurile lui o roată și capul unui cal, dar nimic nu mai mișca, nici un sgomot. Oamenii și animale se sdobise în cădere.

Mă reîntorsei la Leary și la cei doi fii ai lui, care și veniseră în simțiri, dar incapabili de a se mișca.

Plângeau de și sfășia inima, și sârmanul lor tată și smulgea părul, blestemând fatala lui imprudență, cauza morții celor doi copii ai lui. Cei care scăpaseră datorau viața unei mișcări instinctive; ei săriseră din căruță fără a și da seama, în clipa când aceasta, luată de vârtje, și târâtă de o putere iresistibilă, se rostogolea în fundul prăpastiei. Nenorociții erau într-o stare de sdruncinare morală și fizică în cât ar fi fost o cruzime să-l lași singuri un moment. Atunci spusei lui Obed să se ducă să aducă ajutoare pe când eu rămâneam cu ei. El plecă, și în lipsa lui, mă sili să indulcesc durerea nenorocitului irlandez.

Vai! nu era chip! Leary, în prada unui fel de aiurări, își chema copiii cei morți și vroia să alerge în ajutorul lor. Unul din tinerii băieți leșină, și mă temeam să nu moară până vine

Obed. Nerăbdarea mă făcea să tremur. Însfârșit, în depărtare se auzeau țipete și scârțaituri de roate. Eram însfârșit Raggeții, și cu ei, mama, femeile și surorile victimelor accidentului.

Urmă apoi o scenă mișcătoare și dureroasă la infinit.

Femeile săriră din căruțe, fără a mai aștepta să oprească. Și se aruncară pe răniți, strângându-i în brațe, acoperindu-i de sărutări și lacrimi. Cele două văduve se svârcoleau în crize nervoase, rugându-le a le înapoia soții. Ne pierduserăm cu toții capul, când sosi Laban. El dete răniților câte-va îngrijiri, îi transportă împreună cu femeile într-o căruță, apoi porunci să ne urmăm drumul.

Nu ne oprirăm de cât pe țărmurile unui râu care trebuia să formeze puhoiul pe care îl văzusem din depărtare. Cea mai mare parte din ceata noastră, se ocupa a întinde corturile și a îngriji de răniți; dar Obed, frații lui, ginerii lui Leary și cu mine, o pornirăm în descoperirea corpurilor tovarășilor noștri morți. Graba noastră era așa de mare, în cât plecarăm chiar și nemâncați.

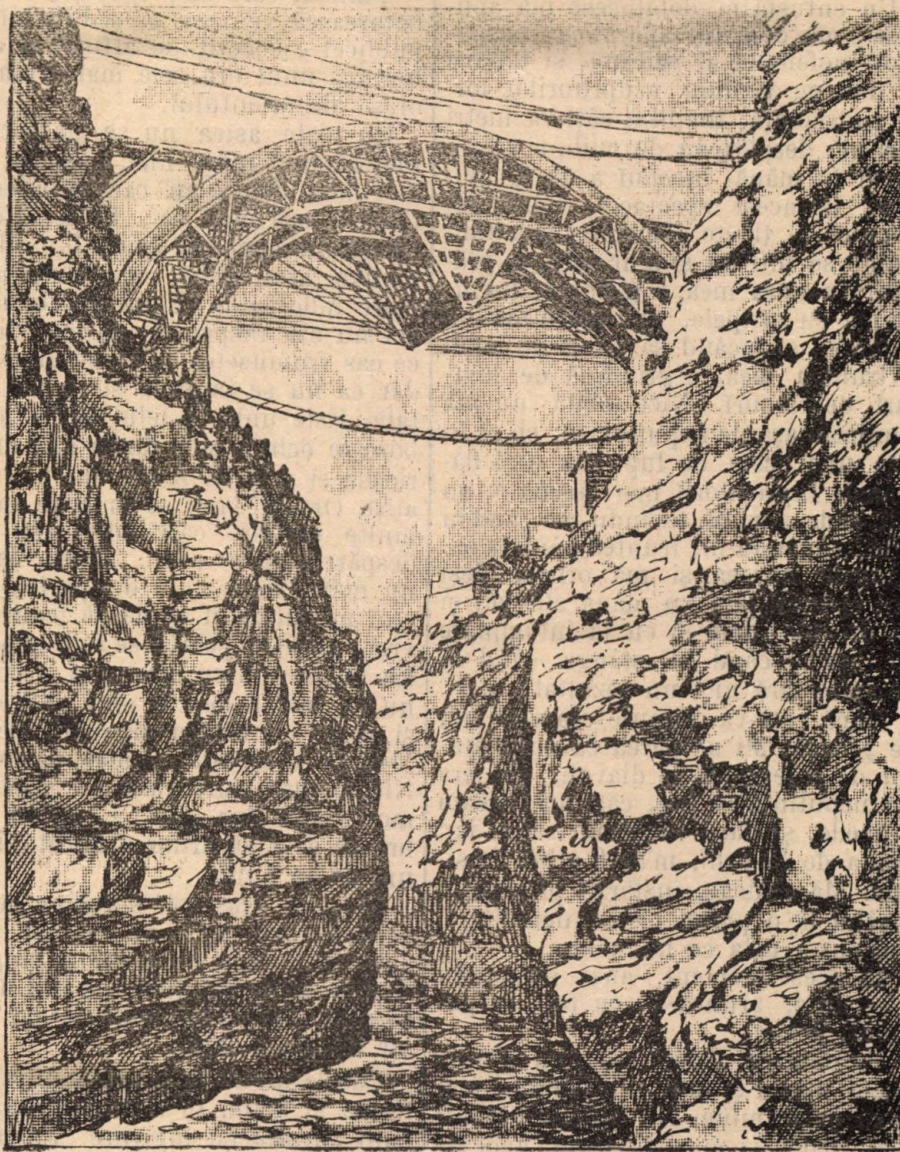
Luasem cu noi prăjinii; ajunserăm la un buchet de arbori, ne agătarăm de crăcile lor, și din ramură în ramură, ajunserăm pe o stâncă înaltă, la picioarele căreia șuvoiul cădea la vre-o 20 de picioare înălțime. Trecusem de locul unde căzuse prietenii noștri; trebuia dar să ne întoarcem înapoi. Aproape nu mai aveam nici o speranță, când de odată, zărirăm la vre-o 50 de metri de noi, sfărâmurile unei căruțe și cadavrele cailor. Vre-o 12 vulturi erau deja jos peste ei, rupându-i cu ciocurile. Noi îi gonirăm cu multă greutate, și apoi ne căsnirăm a ridica și da la o parte căruța. Ce spectacol înfiorător ne isbi vederea! Sămanii noștri prieteni, zdrobiți, spintecați zăceau într-un lac de sânge! În jurul lor o mulțime de instrumente și lăzi, unele peste altele. Era cu neputință a mai aduna aceste triste rămășițe.

Săparăm deci o groapă într-un colț al prăpăstiei, și după ce mai jelirăm acele corpuri nenorocite, îi acoperirăm de pietre ca să poată dormi în pace.

Iarna va acoperi pământul cu zăpadă, toamna va face să se scurgă ploile, soarele va auri, în primăvară stâncile sterpe, și vara vor înverzi țărmurile puhoaielor, de câte ori, vai! înainte ca vre-o ființă omenească să descopere această nenorocită groapă! Asta este soarta care amenință pe emigranți, și cu toate acestea, încrezători în viitor, merg veseli, semănând cu amândouă mâinile pentru acei cari vor veni după ei.

Abia sfârșisem trista noastră afa-

Cea mai înaltă punte din lume

În curând se vor termina lucrările pentru puntea de piatră, în apropiere de orașul Constantina din Algeria, care este un cap d'operă arhitectonică. Această punte este construită deasupra unei co-

losale prăpăstii. Arcul podului, care se vede în ilustrația de față are o coardă de 77 metri și se află la o înălțime de 110 metri deasupra nivelului văii de jos.

cere când observăm că se înoptase.

Nu ne mai puteam reîntoarce în lagăr; ne lipirăm deci unul lângă altul, la picioarele unei stânci, așteptând ziua și îndurând foamea și frigul.

Cum se luminează de ziua, o pornirăm, dar ne trebui vreme bună până să ajungem între prietenii noștri.

XXI

Trista veste pe care o aduserăm lui Leary și familiei lui, provocă iar o explozie de suspine și țipete. De aceea, cum îmi potolii foamea, nu mai avea de cât un gând: să fug din lagăr. Laban hotărîse să ne oprim câte-va zile; puteam dar să mă despărțez fără teamă.

Era o oră, de când mergeam înaintea mea, fără nici un scop, când zării mai mulți șoimi sburând deasupra mea, în aceeași direcție. Nu mă putui stăpâni ispitei de a nu trage într'unul: era enorm și avea ghiare destul de mari cu cari putea ține un epure sau o oaie. Nu vroiam să-l mănânc, căci după ce l'ucisei îl arunca și căuta a descoperi unde se oprirea ceilalți.

Ajunsei numai de cât pe un șes mare, pe care văzui un cuib din crăci încolăcite, mare cât un coș din acelea cu cari se duc țărani la târg. În jurul lui, erau oase, schelete de animale și mai multe cadavre de epuri, de porumbei, și alte diferite animale. Pe de-asupra, șoimi mari și

TUNISUL

mică, descriau în aer circuituri cari din ce în ce se strâneau; această din urmă circonstanță nu o remarcă.

Un entuziasm dobitoicesc mă apucase: mă consituii apărătorul oaspeților inofensivi ai pădurei, și hotărîi să distrug vizuina asupritorilor lor. În consecință, înaintai căți-va metri cari mă despărteau de cuib, și cu toporul în mână, începu a da la lovitură. La acest spectacol, șoimii izbucniră în țipete disperate, și strângându-se într'un singur corp, se prăvăliră asupra mea, toți odată, lovindu-mă cu aripele, sgârbindu-mă cu ghiarele, și făcând să plouă pe capul și fruntea mea, o grindină de lovituri de ciocuri. Nică odată nu mă simțisem așa de neputincios, chiar în fața unei cete de lupi sau urși flămânzi. Ingrozitorii mei dușmani, nu îmi dădeau pace, lovindu-mă când în ochi, rupându-mi fruntea până la os. Sângela curgea și mă orbea, deși îmi apăram fața cu mâna stângă, și cu dreapta dam și eu la întâmplare cu barda când în stînga când în dreapta, fără nici un rezultat.

După câte-va minute eram nebun de groază. Mi se părea că sunt atacat de o legiune de diavoli. Îmi era cu neputință să fug, căci nu vedeam limpede, și dacă încercam să-mi iau mâna de la ochi, m'ar fi orbit, la sigur. Mă credeam înfărsit pierdut, și lăsând la o parte orice demnitate, începu a urla ca un nebun.

În acest moment, auzi strigând:

— Iute, aruncă-te cu fața la pământ, Jeane.

Pe dată ce făcu așa, un glonte șueră în aer și unul din inamicii mei căzu peste mine. Nu murise bine; îi mai dedei și eu o lovitură, apoi ridicai capul să văd ce se petrece.

Șoimii se pregăteau la un nou atac asupra mea, dar alte două gloate îi puseră pe fugă.

Sam Short, căci el era care sosise din fericire în ajutorul meu, îmi ajută de mână scula; văzându-mi fața, începu a râde. Vream și eu să râd cu el, dar nu-mi era cu putință. Pericolul din care scăpasem, era neapărat, cel mai îngrozitor, pe care îl întâmpinasem, și eram încă prea mișcat ca să pot glumi.

Pe drum, spre casă, rugai de Short să nu mai spună amicilor mei cele ce mi se întâmplase.

După vre-o zece zile, frigului din munți îi succedă o căldură care ne apăsa pe toți și ne săcăia. Oamenii și animale erau prăpădiți. Pe căldură însă, ne odihneam, și nu ne urmam drumul de cât în revărsatul zilei, și noaptea pe nserate de tot. Tovarășii mei se obișnuiau și ei cu greu la acest fel de viață; cât despre mine, aveam peste cap de emigranți și emigrări.

{(Va urma)}

Tunisul care se pregătește să sărbătorească venirea președintelui republicei e socotit de artiști și călători ca unul din cele mai frumoase orașe ale orientului.

Cu toate astea nu se găsesc aici nici biserici mari, nici moschee sau alte monumente cu cari se falească atâtea orașe mari ca: Paris, Roma, Constantinopol sau Cairo. Din diferite motive arta arabă care a ajuns la mare înflorire în Egipt și Andaluzia aci nu s'a răspândit de loc. În ori ce cas frumoasă Tunisului există, dar ea nu se impune și trebuie căutată. Este unic în felul lui și nu obosește ochiul cu străzile sale misterioase și palatele zidite din marmoră albă. Orașul Arab se împarte în mai multe cartiere cari odinioară erau despărțite prin porți. Aceste bariere nu mai există afară de partea prin cari musulmanii se despărteau de evrei. Această poartă se vede și acum. Ea putrezește cu încetul și în curând nu va mai fi de cât praf. Evreii au și acum un cartier deosebit. Cetatea Medina e locuită numai de Arabi. Nici o casă Europeană nu strică armonia străzilor albe, a bolților umbroase și a arcurilor aruncate de pe un zid la altul.

În acest oraș ești surprins de trecerea bruscă de la un sgomot asurzitor la liniștea unor străzi singuratic pe unde nu vezi trecând de cât câte-va femei musulmane cu vălul lor alb peste față.

Casele arabe au o arhitectura uniformă și toate, în fie care primăvară sunt văruite cu îngrijire. Exteriorul lor n'are nimic caracteristic. Singure porțile masive decorate cu mari cue și împodobirea vălurilor cu cari femeile își ascund fața de privirile trecătorilor, arată mai mult sau mai puțin bogăție și gust. Cu toate că există o așa de mare deosebire în teate lucrurile, străzile arabe nu sunt monotone căci în toate lucrurile de puțină însemnătate se găsește ceva plăcut. Ici vezi o fereastră susținută de grinzi pictate, colo o boltă sprijinind o casă, dincoace strașina roșie și verde a unei școli coranice de unde se aud vocile micilor școlari.

Din toate aceste case, în totdeauna închise, nu străbate nici un sgomot. Ele par pline de mister. Și cine n'ar dori să treacă pragul acestor case, unde se găsesc femeile cele mai frumoase, cari semănând cu niște păsărele în culori și ciripit de dragoste, stau închise în aceste colivii albe!

Strada Andaluzilor are construcțiile cele mai însemnate; casele sunt palate. După triumful catolicei Isa-

bela, Maurii literați, savanți și artiști goniți din Spania, fugiră în Africa de nord și mai cu seamă în Tunis. Ei se numără andaluzi. Formară o clasă aparte și astăzi încă familiile aristocrației din Tunis sunt descendentele maurilor din Andaluzia. E ușor să-i deosebești de ceilalți prin frumusețea și apucăturile lor mai nobile. Negrii marocani, purtând la cingătoare o geantă de piele roșie, brodată, culcați pe băncile de piatră din fațada palatelor, pădesc cu credință locuința stăpânilor. Ei sunt renumiți pentru cinstea și credința lor. Străzile din apropierea moscheelor sunt sgomotoase din cauza musulmanilor cari se duc și se întorc de la rugăciune.

Ca în orașele noastre gotice, prăvăliile sunt aproape de moschee, așa că fiii profetului se pot ocupa fără osteneală și de afaceri și de suflitele lor. Piața Halfuin e locul de plăcere al locuitorilor din Tunis. Cafenelele și bărbieriile sunt frecventate mai ales de bogați și tineri. Aici, la o anumită epocă, celebrul Karacus (caraghiosul arabilor) înveselește pe părinți și copii.

Seara lumea se plimbă pe sub umbra duzilor umbroși, vorbind și râzând. Aceste sgomote vesele fac din Tunis, seara, în lumina artificială, un oraș plin de viață și atracție.

Arabii au numit acest oraș floarea orientului. Uneori îl numesc Tunisul verde, fiindcă primăvara se răspândește pe terasele și zidurile sale vegetația superbă și plină de viață, care îl îmbracă cu o manta de foi și flori. Tunisul alb e ca un curcubeu. El reflectează toate nuanțele cerești și soarele îl îmbracă în purpură înainte de a dispărea în dulcea noapte instelată a orientului.

Trad. de Moștăvru.

Deslegarea unei enigme

*Tara noastră-i vizitată,
De Nemți, Ruși și de Francezi,
De Greci mândri și de Unguri,
Pân' și chiar de Siamezi.*

*Iar toți cari trec hotarul
Scumpei noastre Români,
Sunt cuprinși de-un dulce farmec,
De-admirări adânc și vii,*

*Căci femei așa frumoase,
Cum la noi se întâlnesc,
Niciieri, în altă țară,
Cât să umble, nu găsesc.*

*„Ce să fie?... Ce minune?...”
Se întreabă toți mirați,
„De înfloresc așa dulci îngeri
„Sub frumoșii munți Carpați!”*

*Să vă spun care-i minunea,
Crema Floră-i năzdrăvană,
Ea din orice fată face
O Ileană Cosinzeană!*

Carol Scrob

TOȚI ABONAȚII LA „ZIARUL CALĂTORIILOR”

Participă, cu începere de azi, la următoarele mari și de valoare premii :

- 1) **Un elegant pat de fier** pentru copil, cumpărat de la cunoscuta casă «Industria metalică Marcu», Bulevardul Elisabeta, No. 5.
  - 2) **Una pușcă fină de vânătoare** cu două țevi, cal. 12, din vechia și renumita fabrică «Pieper-Bayard».
  - 3) **Un pistol automat de buzunar**, Pieper Bayard, modelul cel mai nou, fiind de calibru mare, 7.65, însă format redus, foarte portativ.
  - 4) **Una carabină de mare precizie**, cal. 22, Pieper-Bayard, semi-automată.
- Toate aceste 3 arme sunt cumpărate de la marele magazin **B. D. Zisman**, calea Victoriei, 44, furnizorul Curții Regale.
- 5) **Un gramofon perfecționat.**
  - 6) **Una mandolină**, din lmn de palisandru, ornată cu sifel, cumpărate de la marele magazin de muzică **Jean Feder**, calea Victoriei No. 54.
  - 7) **Un frumos vas** pentru fructe sau mezeluri și **o frumoasă tavă**, ambele argintate, cumpărate de la vechiul magazin de bijuterie **Th. Radivon**, Bd. Elisabeta, 9 bis.
  - 8) **Un ceasornic de birou**, lucrat artistic în marmură și bronz.
  - 9) **Un frumos ceasornic** în cutie, pentru voiaj, cumpărate de la cunoscutul magazin de bijuterie **Schmith & Stratulat**, calea Victoriei, No. 53.
  - 10) **O frumoasă pendulă** de voiaj care se întoarce la opt zile.
  - 11) **Patru pahare pentru ceai**, cu scăunelele lor de argint de China, cumpărate de la cunoscutul magazin «Ceasornicăria Colței», strada Colței, No. 31.
  - 12) **Șase cămăși bărbătești** de zi, de zefir sau albe, cu piepti de olandă, după alegere și măsură, cari se vor lucra de cunoscutul magazin de lingerie **La Patru sezoane**, calea Victoriei, Pasagiul Maca, vis-à-vis de poliție.
  - 13) **O duzină crema «Flora»**
  - 14) **O duzină săpun «Flora»**
  - 15) **O duzină pudră «Flora»**
  - 16) **Șase frumoase gente** pentru dame.
  - 17) **Șase lingurițe de dulceată.**
  - 18) **Zece linguri** pentru masă.
  - 19) **Zece furculițe** pentru masă.
  - 20) **Zece plachete argintate**, reprezentând fotografiile M. S. Regelui și Reginei, comandate anume pentru premii.

Toate aceste frumoase premii se oferă cu începere de azi, prin tragere la sorți, abonaților «Ziarului Călătoriilor».

PREȚUL ABONAMENTULUI:

Pentru 1 an lei 5; Pentru 6 luni 2.60

Spre a participa la aceste premii, abonații pentru un an primesc 2 bonuri, iar cei pe 6 luni 1 bon.

NOUILE MARI PREMII

OFERITE DE ZIARUL

„UNIVERSUL“

ABONAȚILOR SĂI, LA TRAGEREA DIN MAI 1911.

O NOUA VILA LA SINAIA

«Vila Theodora», construită anume pentru tragerea viitoare, pe strada I. C. Brătianu, în poziția cea mai splendidă din localitate

Un salonaș modern

compus din: o canapea, două fotoliuri, patru scaune și o masă de mijloc, foarte elegant, cumpărat dela fabrica de mobile de artă I. Brezoiu, calea Rahovei, 50, unde se găsește în permanență o bogată și aleasă expoziție de mobile de toate genurile

UN DORMITOR DE BRONZ

de mare valoare, cumpărat de la Industria metalică «Marcu», Bulevardul Elisabeta, No. 8.

O GARNITURA DE MOBILA PENTRU INTRARE

compusă din o canapea, patru scaune, două fotoliuri și o masă cumpărate de la cunoscutul magazin de mobile de trestie și bambu Littman, strada Lipscani, No. 3.

UN DORMITOR DE LEMN FIN

construit în marea fabrică de mobile de lemn Marin V. Ganea, șoseaua Mihai-Bravul, No. 37 și strada Șerbănică, No. 10.—Sucursala calea Victoriei, No. 107.

O SCOARTĂ ROMÂNEASCĂ ȘI O BLUZĂ (IE) DE MĂTASE

de la Bazarul Național de țesături românești, calea Victoriei, 110.

UN SALONAȘ DE BAMBU

cumpărat de la cunoscuta fabrică de mobile în acest gen E. A. Pucher, calea Victoriei, No. 148.—Sucursala Bulevardul Elisabeta, No. 18, «La Cometa Haley».

O DORMEZĂ, DOUĂ FOTOLIURI ȘI UN PARAVAN ARTISTIC

lucrate în vechiul atelier de tapițerie Ioan Niculescu, strada Câmpineanu, No. 31.

O pendulă de stejar afumat și o tavă argintată, cumpărate de la magazinul de încredere Schmidt & Stratulat, calea Victoriei, No. 53.

O bicicletă, o pușcă de vânatoare și un pistol autotomat, cumpărate de la marele magazin de biciclete și arme B. D. Zissmann, calea Victoriei, No. 44.

Un gramofon, o vioară, un flaut și o harmonică, cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică Jean Feder, calea Victoriei, No. 54.

1 pendulă de perete și 6 lingurițe de argint suflăte cu aur, cumpărate de la cunoscutul magazin «Ceasornicaria Colței», str. Colței 31.

O splendidă rochie albă, lucrată artistic în ajururi.

O dormeză, 2 fotoliuri și un paravan artistic, lucrate în vechiul atelier de tapițerie Ioan Niculescu, strada Câmpineanu, No. 31.

Un ceasornic de aur cu trei capace pentru bărbat

1 brățară de aur 14 kt. cu 5 perle fine.

2 ceasornice de aur pentru doamnă.

1 inel de aur cu rubin pentru bărbat.

1 pereche de cercei cu diamante și rubine Capuchon, de o mare valoare.

O frumoasă și prețioasă broșă.

1 inel de aur 14 kt., pecetar pentru bărbat.

6 ceasornice remontoir de argint cu câte 3 capace

1 ceasornic de metal emailat.

1 binoclu fin, 6 ceasornice remontoir de metal.

1 elegantă compotieră argintată de mare valoare.

50 cutii de cremă, pudră și săpun «Flora» în cutii speciale făcute anume pentru abonații noștri.

2 aparate economice de încălzit inventate de d. nu căpitan Castano.

20 plachete argintate reprezentând fotografiile Regelui și Reginei, comandate anume pentru premii.

Toți acei cari se abonează cu începere de azi mai primesc gratuit și un volum din: Memoriile Regelui Carol I.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

ȘI AL ÎNTÂMPLĂRIILOR DE PE MARE ȘI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI

Lei 5. -- Pe un an în toată țara
• 2.00 • 1/2 • " • " •

Redacția și Administrația

No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

Apare odată pe săptămână

— MARȚA —

Călăreții sosiră în galop în fața miresei. -- (Vezi pag. 5096).

ABONAMENT

LA

„ZIARUL CALATORIILOR”

Pentru 1 an 5 lei; jum. an 2.60

Căsătoria la Galași

Debarcați de o săptămână în golful Tadjurah, mergeam, locotenentul Lefèvre și eu, ca să intrăm într-una din primele văi ale munților Abisinieni, unde, sub dubla influență a apei și a căldurii, vegetația tropicelor este foarte fecundă. Încă vre-o zece kilometri de parcurs și ajungem istoviți de oboseală, dar fericiți că am ajuns în sfârșit la țintă, la șeful care îndeplinește funcția de primar, și care a binevoit, să ne ofere ospitalitatea și să insiste cu stăruință ca să „poposim la el”.

Intrând în locuința sa, găsim toată lumea ocupată foarte mult cu pregătirea unei nunți: gazda noastră își mărită fata cu fiul unui alt primar din Béeza.

La fiecare moment vedeam umblând servitorii aplecați sub greutatea enormelor chiupuri de idromel și de bere; pe urmă, de toate părțile, se vedeau vasalii care veneau ca să aducă plocioanele logodnicei și să contribuie la strălucirea sărbătoarei, unul cu carne de vacă, altul cu miere, cel d'al treilea cu stofă etc. Șoproanele erau deja ridicate, mesele puse și mulțimea de comenși alerga din toate satele de unde se pregăteau pentru ospățul de a doua zi și pentru dansurile care înceau o mare parte din noapte.

Prin urmare din cauza acestor preparative mari, gazda noastră se scuza că nu poate să ne ofere un loc în casa sa și ne rugă să primim la „beleten-gueta” sa, sau majordom, a cărui locuință, foarte aproape, era situată pe o colină răpoasă, care forma o fortăreață puternică. Sunetul cimpoiilor și al clarinetelor, care veneau până la noi, ne dedeau mereu ghes să ne amestecăm în dansurile abisinieni; obosiți de un drum atât de lung și obositor, eram stăpâniți de o singură dorință: ca să ne repauzăm puțin în liniște.

A doua zi, ne-am dus să facem o vizită tatălui tinerei căsătorite (logodită). El ne reținu la dejun și duse mai multe pahare cu bere slugilor noastre, care erau libere pe d'asupra să se amestece la sărbătoarea generală începută din zorii zilei în sunetul vioarelor, trompetelor și cântecelor dănuitoarelor.

Din acest moment, petrecerea rămânea în permanență deschisă la toți cei ce veneau; se vedea curgând toți săra-

cii provinciei. Mâncările erau copioase, dar puțin variate, piperul și mirodeniile formați singura săratură.

Numai decât lumânările mesenilor deveni așa de mare ca meste nu a jugeau și fură poftiți să încănce pe la cuptoare. Cei ce se săturau se sculau să facă loc noilor flămânzi, și plecau d'alungul zidului unde li se servea băutură. Acolo am putut vedea că ei nu se supun nici odată și că sunt contra celor răstigniți.

Mai întâi eram foarte curios să șit cum acești indivizi cari sorbeau berea și idromelul cu această spaimântătoare iuteală puteau să suporte o asemenea cantitate de lichid. Văzui numai de cât că fiecare comeseau dosit de toga sa, făcea cu dibăcie gaură în pământ și atunci un fel de mișcare a Danaidelor imi fu explicată.

Pe seară, logodnicul fu introdus, în mijlocul unui mare număr de călăreți și servitori armați din cap până în picioare.

În sală sau „aderas”, se așează pe un scaun și i se servește băutură și mâncare; pe urmă vornicelul său se duce să ia pe viitoarea soție de la mama sa și o conduce în josul colinei, într-o câmpie unde călăreții pot să-i arate dibăciile lor. Lăsând-o în paza servitorului său, el se reîntoarce să ia pe logodnic, care împreună cu toată adunarea se scoală și se duce înaintea tinerii fete; aceasta e așezată jos și privește.

Călăreții ajunseră în galop înaintea ei, și începură numai de cât câteva jocuri, pe cari arabii le cunosc sub numele de „djerid” și cari consistă în a arunca cu o vargă într-un călăreț dibăciul care trebuie să pareze cu scutul și să nu lase să fie atins nici el, nici calul lui.

Pe urmă vin dansurile; după o jumătate de oră de aceste exerciții, logodnica este reconduasă lângă mama sa, și noi reintrăm cu logodnicul în sala de ospăț. Văzându-l că se așează pe scaun, am crezut că ceremoniile s'au terminat și eram gata să mă retrag, când un zgomot fără veste imi atrase atenția.

Văzui cum grupurile de invitați se dedeau la o parte pentru a face loc unui om care ducea în spinare o femeie; găsi, într'adevăr, o noutate în această petrecere așa de neobișnuită, dar nu fu mai mică mirarea mea recunoscând în această femeie pe logodnică!

Așa era, fără îndoială, obiceiul, căci toată lumea se uita cu cea mai mare și neclintită gravitate.

Logodnicul se scula după scaun, pentru ca să primească soția sa care fu depusă înaintea lui; pe urmă încrucișă degetul cel mic cu al său și amândoi înaintea adunării tăcută, depuseră jurământ mutual de credință.

Pe urmă ei șezură unul lângă altul, pe o blană întinsă, și, după câteva momente, tânara fată plecă după cum ve-

nise, pe spinarea aceluia care o adusesese.

Ne vrând a pierde nici o scenă din acest spectacol străin, întrebai dacă s'a terminat totul. Mi se răspunse că, pentru ziua de astăzi, se isprăvise totul și că nunta va fi în deplină frumusețe a doua zi.

A doua zi, am fost exact dis-de-dimineată, la întâlnirea din sala de recepție. Imi amintii cele întâmplătoare; numai de cât intrară socri mari, întovărășind pe noi căsătoriti. Tatăl logodnicei ținea într-o mână o lumânare aprinsă, într'alta o sticlă plină cu idromel.

Vecinii și principalii servitori erau egal înzestrați cu făclii.

Atunci, din mijlocul tăcerii generale, tatăl logodnicei se adresă logodnicului și îi ceru ca să-i promită că va fi credincios femeiei pe care o ia în căsătorie, să jure că n'o va bate și nu va risipi dota. Atunci logodnicul răspunse:

„Jur”.

Pe urmă tatăl continuă:

„Dacă nu te-oi ține de cuvânt, familia și generația ta să se stingă în această lumânare!”

El suflă în lumânare și toți ai săi îl imitară.

„Norocul tău să se împrăstie ca acest lichior!”

Și toți de acord răspândiră pe pământ sticlutele de idromel.

El luă pe urmă o pânză și i-o dete ca o măturie pentru jurământul depus de logodnic; o altă pânză fu egal dată martorilor cari garantați pentru tânara fată. Această ceremonie terminată, părinții și amicii oferiră fiecare daruri pentru a forma dota miresei; tatăl său a contribuit cu un oarecare număr de vaci și de puști, din care, parte, vor fi date ginerelui.

Urmând datina, căsătoriti se duseră la domiciliul tatălui ginereului, unde li se pregătise o locuință. Fiecare dorea ca să-i urmeze, și pentru că Béeza se găsea pe drumul nostru, ne-am amestecat și noi în excoartă.

Era o adevărată emigrație: mai mult de două mii de persoane mergeau împreună, cei mai mulți atrași fără îndoială de serbările care reîncepeau din nou la tatăl ginereului.

Ajunși la Béeza, noii căsătoriti intrară în casă; iar afară dansurile și serbările urmau. Abisinienii sunt așa de lacomi de serbări, că trebuie să-i dai pe poartă afară ca să isprăvească!

După ce gazda noastră ne spuse despre divorț și căsnicia soților, adăcgă cu răutate:

„D-voastră credeți că dacă se iați, în Europa, atâtea precauțiuni, numărul divorțurilor și despărțirilor nu e mare?... ”

Cu acest cuvânt ne luarăm rămas bun de la primar și a doua zi ne continuăm drumul spre Magdala.

Trad. de E. G. Anast.

CALĂTORII ÎN ARDEAL

OCUPAȚIUNILE MOTILOR

Tinutul Motilor e muntos și văile înguste, ce să adâncesc printre coastele de dealuri, au pământ petros și puțin roditor. Aceasta e cauza, că economia câmpului este restânsă. Păpușoiul (porumbul) nu se face de cât la Câmpeni și la Bistra, în valea Arieșului, unde clima este mai moale. Iar spre Găina sau pe la Albac și Scărișoara se prăsește numai secară și ovăz, mai puțin grâu, apoi cartofi ect. Natura locului a avisat pe Moț la alte ocupațiuni, decât plugăritul, care nu produce atâta, ca să-și poată îndestula traiul. A trebuit deci să-și afle izvoare de câștig cari să înlocuiască slaba dărnicie a pământului său. Un izvor de traiu mai însemnat ca plugăritul este *economia de vite*. În Munții Apuseni însă livezile și locurile de pășunat nu se află în așa întindere, ca în alți munți de ai noștri, bunăoară, ca în munții Hategului sau ai Țării-Oltului. Cu mult mai mare și am putea zice covârșitoare extindere au pădurile, bogate în tot felul de arbori. Pădurile, cari în unele părți, mai cu seamă înspre munții Bihariei formează codri străvechi, abia atinși de securea distrugătoare, l-au îndemnat pe Moț a se folosi de bogățiile lor. Codrul „frate cu Românul”, care în timpurile de restriște a ascuns pe Moț în tainicul său sân, tinzându-i adăpost, i-a oferit tot-odată și izvorul de câștig cel mai de frunte. De aceea ocupațiunea principală a Motilor a fost din timpuri străvechi și este și azi *lemnăritul, lucrul cu lemnul*. Motiile fac ciubere, donițe, (cofe) cercuri, șindile, lemne de zidit ș. a. învățând meseria aceasta din tată în fiu. Mulți din ei sunt bărdași dibaci, cari clădesc din lemn turnuri de biserici, case și poduri foarte solide și trainice. De altcum satele se pot grupa încâtva după felul meseriei. Bistrenii, Câmpenii și Sohodolenii sunt mai cu seamă bărdași (dulgheri); unii din ei fac case de lemn și le transportă descompuse în Abrud, în Zarand și alte locuri, unde le încheie și le clădesc. Albăcenii fac lemne de clădit: grinzi, scânduri, lațuri, corni (caferi) ect. apoi tulnice, fiind vestiți tulnicari. În Certejea, Secătura și în Bistra se fac cele mai multe șindile. Mai răspândită însă e fabricarea de vase, cu deosebire în Secătura Neagra, Scărișoara și pe Rîul-mic, în Ponorul și Vidre, dar în măsură mai mică și în celelalte comune. Motiile, cari lucră vase, se numesc *văsari*. Ei sunt tot-odată și negustori, de oarece ei înșiși transportă marfa spre vânzare la țară.

Văsarii își încarcă ciuberele, donițele, cercurile și alte manufacturi

pe cai și cutreieră nu numai Ardealul, ci și o parte bună din țara Ungurească și alte țări mărginașe. Aceștia sunt dintre Moți cei mai cunoscuți locuitorilor de la țară, cari îi numesc de obicei: *ciubărari*. Pe valea Arieșului și a Ampoiului, apoi pe Someș, pe Criș și pe alte căi, cari es din inima munților, întâlnim adese-orî caravane de Moți, ciubărari și cercuitori, coborînd la vale și respirându-se prin Ardeal, prin Bănat și până pe la Dobrițin și Seghedin și în alte locuri. După-ce își cheltuiesc marfa, cumpără bucate, pe cari le duc acasă, după-cum ne arată cunoscutul cântec al ciubărarilor.

A plecat Moțul la țară
Cu doniți și cu ciubară
Și cu teocuri de rășina
Să le dee pe fărină,
Ca s'aducă bucatele
La copii și la muier.

În timpul mai nou, Motiile restrânși în câțva în meseria lor de lemnărit, prin concurență și prin prigonirea stăpânirii, au început a îmbrățișa și alte meserii. În Câmpeni și jur se găsesc acum și meseriași români.

Portul Motilor

Portul Motilor e simplu și nu are înfățișarea frumoasă, încântătoare, ce o au porturile românești din cele mai multe părți ale Ardealului.

Bărbații poartă iarna căciuli, iar vara au pălării mici, rotunde, dar cu cât ne depărtăm de creștetul munților pe Arieș în jos, cu atât vedem purtându-se pălării mai mari. Cămășile le sunt scurte și se poartă băgate în cioareci; singura lor podoabă sunt niște figuri de ață albă, la guler și pe piept, dar numai pe cusături. Odinioară Motiile aveau cămăși mai lungi, pe cari le purtau peste cioareci, ca în alte părți la Români. De vre-o 40—50 de ani încoace însă s'a schimbat portul și acum se poartă numai cămăși scurte. Peste cămașă poartă pieptar, împodobit pe piept cu flori; pieptarul se încheie de obicei subsoară. Peste pieptar Motiile se îmbracă cu un vestmânt (căbat) din postav vânat sau suri; la unii căbaturile nu au mâneci. Vara se poartă un fel de jiletă cu mâneci, numită „măneacă”, care e făcută din pânză albă. Locuitorii din Ponorul poartă țundre (sumane) scurte, din pânură albă, făcute după obiceiul vechi cu clin. Vidrenii însă au căbaturi croite pe trup și făcute din pânură sură. Înainte cu 30—40 de ani, după cum spun bătrânii, se purtau sumane de lână neagră cu clin și împodobite cu o mulțime de șinoare albastre. La brâu se încing cu șerpar, lat de 20—25 cm. și împodobit cu figuri; Motiile numesc acest șerpar „curea”. Cioarecii sunt de pânură albă, strâmți și țiviți cu postav vânat. În picioare Motiile încălță opinci fără gurguii, dar

poartă, mai cu seamă tinerii, și cisme. Odinioară cisme nu se purtau de loc, ci numai opinci, dar atunci se foloseau peste ele, pe fluerul piciorului, tureci încheiați.

Femeile poartă pe cap năfrâmi de boltă, cu cari se îmbrobodesc așa, în cât li-se văd puțin cosițele la urechi. Mai de mult se purtau învelitoare albe, legate sub barbă, cari acum nu se mai văd de cât rar, la unele femei bătrâne.

Cămașa e cu guler, roșu sau negru, mânecile sunt largi și strânse la olaltă din jos de cot; cămașa e deosebită de poale și ajunge până în brâu. Peste cămașă poartă pieptare scurte, cari se îmbumbă dinainte și sunt împodobite cu figuri. Peste pieptar și cămașă se poartă și cojoace, iar multe femei poartă țundre de pânură albă cu clin.

Poalele sunt de pânză de casă sau de dolj; dinainte au cătrînță din stofe fine, colorate, mai mult un fel de surtă, iară dinapoi cătrînță de lână. Cătrînțele de dindărapt la Vidra, Neagra și chiar și la Scărișoara și Albac sunt mai mult de culoare neagră, pe când la Câmpeni sunt de mai multe colori. În timpul mai nou însă, mai cu seamă în Câmpeni și jur, multe femei au început a părăsi portul original, purtând rochii de cartoane sau de pâr.

Încălțăminte e ca și la bărbați, opinci și cisme negre; peste opinci se poartă, mai cu seamă în vreme de iarnă și cioareci. Odinioară se purtau cisme roșii, ascuțite la viri; azi aceste au dispărut.

Portul fetelor e tot așa, ca și al femeilor, cu deosebire că fetele nu poartă năfrâmi, ci umblă cu capul gol; mai departe fetele poartă cercei, și la grumazi mărgelile, pe când femeile nu obișnuiesc a purta de aceste de cât foarte rar. Ici-colea se mai observă, ca o rămășiță din portul vechi al fetelor, câte o bertită și salbă.

În genere, pe când Motiile în cele mai multe manifestări ale vieții lor apar conservativi și păstrători de cele vechi precum în ocupațiuni, datine și obiceiuri, limbă etc. în port ei au părăsit multe motive vechi, naționale și au primit altele mai noi. Din această amestecătură se nasc uneori lucruri poezice și de râs d. e. când vedem pe vre-o Moață îmbrăcată cu rochie de boltă și în picioare cu opinci!

CĂTRE CITITORI

Anunțăm pe cititorii noștri că vom publica orî-ce articole interesante privitoare la călătorii sau vânătăi, în țară sau străinătate, ce ne vor fi trimise.

Articolele, scrise pe o singură parte a hârtiei, în scrisori francate, vor fi adresate direcțiunei „Ziarului Călătorilor”, strada Brezoianu, 11, București.

CARMEN SYLVA

Fieca Rinului în călătorie pe Dunăre

— Urmare —

Zece miș de oameni venise în Nicopole și aci striga după pâine, dar pâinea nu mai era și nici nu se putea căpăta. Erau zece miș de turci prinși, păziți doar de cinci sute de români. Se așeză împrejurul casei în care regele trebuia să-și treacă noaptea, pentru că tuturor părea primejdios. Dar sârmanii turci nu mai erau periculoși, ci erau infometați și înghețați și urlau tare de și până atunci înduraseră toate în tăcere și drum și lipsă și tot, dar ca să nu găsească nici o urmă de pâine li se părea lor peste poate! întrecă puterea și răbdarea lor.

Și acum mi se strânge inima când mă gândesc la acea noapte cu frigul de 22 grade. Regele ne arată drumulețul primejdios pe care a călărit, unde de sigur o lunecare a calului ar fi însemnat o moarte sigură! Și a doua zi se sui într'un vapoasă mititel cu aburi care trebuia să-l treacă fluviul. O zi întreagă a durat îngrozitoarea trecere; vaporul fiind mereu hârțuit de gheturile cari-l tot loveau și cari amenințau să-l înghiță.

Pe partea românească, miș și miș priveau îngroziți la periculoasa trecere, cu dinții strânși fără să-i poată da cel mai mic ajutor. Când în sfârșit debarcă, mulți ochi erau plini de lacrimi de fericire.

Tot acest vapoasă aduse pentru prima oară pâine în Nicopole. Ne gândim ce ar fi fost dacă Osman pașa ar fi putut să-și procure hrana necesară în timp ce al noștri ar fi pierit pe zi ce trecea cu sutele?

... Ce mulțumit era regele! Ceruse destule jertfe de la poporul lui, văzuse de câtă abnegațiune dispune el. Merita independența așa de greu câștigată.

Numai când ne gândim la trecerea trecătorii Sepea e suficient ca să ne îngrozim. Când ofițerii trebuiau să tragă cu eșarfele lor tunurile ai căror cai căzuseră.

Se vorbea atunci că 300.000 de oameni ar fi costat războiul bulgar; dacă ne aducem aminte de această sumă, cu frică trebuie să ne închipuim câți oameni și cai s'or fi ducând în momentul acesta în Mandeluria.

Ar trebui să ne transportăm prea departe imaginația. Am văzut destule lucruri grozave cu ochii noștri tocmai cum se întâmplau.

Inima se înfricoșează când ne gândim la suferințele de atunci, la foame, la îngheț și la alte neplăceri pe care le întâmpină cel ce voia să se immortalizeze în eroi sau martir.

...Odinioară îmi spunea regele că cel mai trist tablou de pe câmpul de bătaie e acela care ne înfățișează pe cai căzuți și loviți și pentru omorul cărora nu e nici timp. Oamenii chiamă tipă, se vaetă și capătă câte odată ajutoare la timp; dar animalele acelea mute, cari rabdă fără gemăt zile întregi!

Dacă regele n'ar fi ascultat pe Ruși, și-ar fi clădit podul unde voia, n'ar fi putut viscoalele și furtunile să-l strice pe acesta; dar Rușii... de! n'aveau nici o frică de Dunăre, și par'că aud pe comandantul lor cum spunea pe când sta

la masa noastră: „Ne rușinăm aproape de acest război, pentru că are să fie doar o plimbare de plăcere”. Și când regele la primul consiliu ce s'a ținut în Ploesti, a arătat Plevna ca punct de contact principal, a fost luat pur și simplu în răs. Nu-l credeau nimenea, și trebuia să vadă cu ochii cum Rușii au părăsit Plevna după ce o cucerise lăsând să fie ocupată din nou de Osman.

Regele era ca scos din minți, căci știa ce are să se întâmple. Turcii sunt soldați excelenți și modul cum au procedat a fost tactica lor perfectă. Rușii și-au închipuit că pot să tragă în România ca într-o țară fără stăpân, găsiră însă la poartă pe rege ca păzitor peste care întreaga armată nu putea să treacă; căci cu stăpânire de sine demnă le-a arătat prieteneste că-și păzește drepturile și integritatea țării lui.

Ce măreț și sublim a fost momentul când țara după primele ghiulele s'a declarat independentă!... Atunci stăteau în sala tronului, și celor mai bătrâni chiar le curgeau lacrimi în barba lor albă; nimeni nu era în ținută, erau toți din drum, dela lucru, veniți în corpore să auză sfânta bucurie. Visul vieții se îndeplinea sub așa nori negri, cum n'a mai fost la vre-o țară. Toți, prieteni și dușmani se îmbrățișau sincer.

Odinioară Turcii puteau să tragă ori și când la noi, de aceea mulți oameni gândeau dacă n'ar fi mai bine să fie părăsită capitala București. Ba chiar un ofițer îmi puse întrebarea că dacă am să-l părăsesc?... și eu i-am răspuns:

— N'am să vă pot face placul! Rămâi singură în București! Poate că avea dreptate atunci pentru că era cât pe aci să izbucnească un război între Români și Ruși cari ar fi avut de rezultat cuprinderea de către aceștia din urmă a orașului. O singură împușcătură a lipsit. Căci poporului nu-i putea fi de crezut că după ce a ajutat și a învins să se ia din pământ. Dar congresul din Berlin hotărâ altfel, așa că nu mai aveam ce zice. S'a scârșnit mult atunci, a trecut însă cu toate că de tot n'are să fie uitată fapta. Căci crucea roșie rămâne cruce roșie, asta e, slava Domnului, recunoscut de toți. Pentru o astfel de cruce nu s' de cât oameni nenorociți, nu dușmani! Ah! ce mult a arătat războiul acesta că nu ar trebui să mai existe pe pământ. E înaltă fericire, ar fi...

Războiul acesta a lăsat atâtea amintiri în mine în cât în tot timpul acestor călătorii mi s'au perindat neconștient în fața ochilor.

Mă gândesc, cum am găzduit singură pe împăratul rusesc cu tot Statul lui major, cum l'am îngrijit, cum i-am pus la dispoziție jumătate din palat, iar pentru armată atâtea locuri întinse și frumoase. Mă mai gândesc și la rămasul bun al împăratului, cum stătea la ușa vagonului cu buchetul meu de camelii în mână, uitându-se așa de cinstit și trist arătând părerea de rău că ne părăsește, mai ales când muzica noastră cânta imnul rusesc, acest cel mai arzător și mai frumos dintre imnuri; cum acest lucru m'a făcut să am atâtea credință că omul acesta îi e rău, că n'are să ne mai întâlnească și că are să ne facă mult bine.

... Ei, dar totul merge când trebuie să meargă. Cum îi e scris.

În timpul acesta noi străbăteam ca fulgerul prin fața multor sate frumoase, toate frumoase împodobite și răzătoare. Ploua dis ici și colo pe unde treceam, nu mult dar destul de mulțumitor după secetă așa de lungă. Două frumuseți ale naturii am mai avut în această călătorie, un curcubeu de o măreție rară și un apus de soare la care soarele apunea în Dunăre ca o coloană de foc. Nici odată n'am mai avut în viață o a doua privește. O bombă roșie care plină de foc sta ca o candelă într'un templu al Domnului. Este așa de greu de descris cum arăta! Apusul de soare de pe Dunăre îmi amintește de tablourile lui Hildebrandt ale călătoriei lui prin lume, și în care două din Egipt și China erau imitațiuni destul de puter-nice, destul de arzătoare, cu atâtea culori vii și aprinse ca la noi. În Giurgiu ne aștepta primire extraordinară, toate autoritățile, în toate părțile cele mai frumoase pavilioane la cari arhitecții au căutat să le facă pline de sic; și în ele toate doamnele cu flori și flori.

Trad. de Ioan T. M. I.

ARENDASIA CELOR ȘEAPTE SURORI

Un arendaș din Jorkshire fu apucat, sunt acum zece ani, de cheful de a face avere, repede. Unul din al lui, un văr, plecat de tână în America, se îmbogățise prin descoperirea unei vine de aur și d-nu Leitner se întrebă într-o bună dimineață:

— Dar eu de ce nu?

Era cu atât mai mult grăbit de a strânge avere, cu cât familia lui se înmulțise grozav: 8 copii, dintre cari numai un singur băiat, se strângea în jurul mesei în fața unui prânz cam slab.

Și se hotărî repede să plece înspre câmpiile aurite ale Australiei, pentru a-și încerca norocul. Își vându vaca, cumpără un bilet de drum, îmbrățișă pe toți al lui și sbură la Antipozi.

Ce s'a făcut de zece ani de când nu a mai dat semne de viață? Așteaptă pentru a trimite vești despre el, ca zeul cercetătorilor de aur să-l favorizeze? Copiii și nevastă-sa nu știu mai mult decât noi. Acea ce ne interesează însă, este să aflăm ce se întâmplă cu familia care și pierde astfel căpetenia.

Cea mai mare fată a familiei avea 12 ani când tatăl lor a dispărut, adică aproximativ vârsta celor 7 copii cari o urmează. Cu mare curaj mama luă direcția micșoarei arendașii. Dar șase ani mai târziu boala o prăpădește și fata cea mai mare îi ia locul.

Din fericire această tânără fată de 18 ani este o adevărată femeie, și în scurt timp ridică puțin situația, atât de grav compromisă prin dispariția tatălui și sănătatea mamei. Mai multe din surori fiind acum în stare a îngriji de casă, în mai puțin de două ani îndoesc venitul arendașiei. Săr-

mana mamă, ținută în pat din cauza paraliziei, poate de aci înainte să fie liniștită de viitorul copiilor ei!

cu cât le vezi pe toate îmbrăcate la fel, ca și cum ar fi într'un pension. Nu credeți că sunt niște biete țigani.

Fetele trag brazde cu plugul

Acum cele șapte surori lucrează la exploatarea moșii.

Este un spectacol unic de a vedea pe cele șapte surioare conducându-și

râncuțe prosticele. Arendășia posedă un pian, pe care cele 7 arendășe frumoase știu să cânte foarte plăcut. Știu încă și din ghitară și și variază

Transportul cartofilor

plugurile, semănând cartofi sau descărcând căruțele cu recolta sfeclelor. Spectacolul este cu atât mai greșos,

astfel recreațiile lor, cu vânatul prepelețelor care se aventurează pe pământurile lor.

IN CURSA DE LUPI

Se știe că muzica face o impresie plăcută unora dintre animale, cum e bunăoară elefantul, căruia îi mai place și să se gătească. Nu tot acelaș lucru se poate spune și despre lup, care

simte o mare frică la auzul sunetelor muzicale.

Călătorii atacați de lupi au scăpat de viață fie datorită unei... cutii cu chibrituri, cu care aprindeau mănunchiuri de fân zmulse din căruțe și le aruncau în fața fiarei, fie datorită sunetelor muzicale.

Redau mai jos povestirea pe care am auzit-o de la un bătrân țaran vânător, martor ocular al unei întâmplări tragice și totodată comice și al căreia erou a fost un biet scripcar țigan.

Mă aflam la o goană în codrii Sineștilor, codrii seculari și tixiți de vânat de toate speciile.

Strânși în odaia chihai, vre-o câțiva prieteni, vânători pasionați, odihnindu-ne de truda sbuciumului prin pădure, începurăm să discutăm peripecțiile goanei la care participaserăm ziua. Din una în alta, veni vorba și despre lupi: că e un animal fricos, iese cel dintâi la hăituială și nu atacă pe om când se află singur; în haită însă e foarte îndrăgneaș și nu se dă ușor învins.

Moș Pintilie, vânător bătrân și încercat, care văzuse și petrecuse multe în tinerețile sale, sta cuminte la o parte și asculta znoavele noastre.

Un moment se făcu liniște. Imi aruncai ochii spre moș Pintilie și îl văzu adâncit parcă în amintirea unor lucruri petrecute de mult. Il strigai și îl întrebai la ce se gândește. Moșul ridică ochii din pământ și zise modest și liniștit:

— Să mă iertați, boerilor, că mă amestec în vorba dumneavoastră; mă gândeam și eu la de-ale vânatului.

Atâta așteptam și noi. Sub îmboldul îndemnului nostru, i se deslegă limba și prinse a ne spune:

— Or fi vre-o douăzeci de ani de atunci. Era o iarnă grea și aspră, omăt mult și ger strașnic. În satul Slobozia era joc, iar oamenii tocmiseră lăutari din Voinești. Au cântat țiganii cât au cântat, iar pe la miezul nopții scripcarul a plecat spre casă; cobzarul însă, mai fricos, a rămas să plece pe a doua zi.

Infierbântat de băutură, luă calea cea mai scurtă, adică tăia drumul de-adreptul. Merse așa un timp de vreme, rupând troianul, care sub vâpaia lunii pline părea presărat cu nemăsurate diamante, când deodată simți că i se prăbușeste pământul sub picioare și se rostogoli cu vioara într'o groapă.

Ce se întâmplase?

De cu ziua flăcăii din sat săpaseră o cursă pentru lupi: o groapă mare, acoperită cu găteje și un purcel legat, ca momeală pentru fiarele lăhite de foame.

Intr'o astfel de cursă căzuse scripcarul.

După ce și mai veni în fire căută să și dea seama de împrejurările în care se afla, când două lumini scânteietoare fixate asupra lui îl atrase luarea aminte: erau strălucirile celor două ochi reci și pătrunzătoare ai unui lup căzut în cursă înaintea scripcarului. În fața acestui pericol, frica

învinse betia și ca prin farmec țiganul se trezi.

Gândurile se frământau în creierul lui într'un amestec de frică și speranță, în căutarea vre-unui mijloc de scăpare. Bestia flămândă nu va întârzia să-l sfășie. Deja clănțanitul sec al dinților lovea auzul sărmanului desperat. Ce era de făcut? Avu o subită inspirație: își aduse aminte de vioară și începu să cânte. La auzul celor dintâi sunete lupul se ghemui într'un colț, iar scripcarul cânta, cânta mereu. Toate cântecile pe care le știa fură executate, rând pe rând, în fața fiorosului auditor. Din polcă în vals, din vals în rusească, repertoriul se desfășura sub groaza morții și speranța scăpării, iar ca un acompaniament... lugubru se amesteca din când în când urlatul fiarei enervate.

Când gerul și oboseala sileau pe țigan să mai încetineze cântecul ori să amuțească pentru o clipă glasul vioarei, sârjetul și clănțanitul lupului îi lua locul. Fiara, scăpată de frica necunoscutului, prindea curaj și devenea amenințătoare, atunci sărmanul țigan, înfrigurat, agita din nou coardele vioarei pe cât îl slujeau puterile.

Această situație nu ar mai fi putut dura multă vreme și lăutarul ar fi căzut victimă bestiei flămânde, când spre norocul său auzi niște glasuri, care păreau că vin de departe.

Erau vre-o câți-va flăcăi, care veneau în zorii zilei să vadă ce se prinsese în cursă. Care nu le fu mirarea când mai apropiindu-se auziră sunete de vioară și scheunături de lup. Priviră înăuntru și văzură ciudata priveliște. Rugămintele desperate ale țiganului ca să-l scape de la moarte, readuseră pe flăcăi la realitate. Unul dintrâșii impușcă bestia, apoi dădură drumul unei frânghii de care țiganul se prinsese cu disperare și astfel fu ridicat sus.

Dar ce înfățișare avea! supt, istovit și galben de frica morții, părea un cadavru scos din sicriu: părea îmbătrânit cu două-zeci de ani.

A zăcut multă vreme de friguri, iar când venea vorba de lupi îl prindea fior de groază.

Neli

IN CANALUL ENGLEZ

Spre Rotterdam. — La 8 ceasuri dimineața am trecut la Longship punctul cel mai de S.-West al Angliei și am intrat în English Channel sau La Manche, canalul Mânecei, cum îl numim noi în geografie, care nu se arată tocmai plăcut ochilor, pe măsură ce-l facem mai bine cunoștință, căci se

strânge înaintea noastră ca un colț din Biscia sau Marea Nordului, învăluit în ceață deasă ce te înecă și te împresoară misterioasă din toate părțile.

Dela Sfânta Ecaterina nu am mai zărit nici un far și recunoașterea în ceață e cu atât mai grea, cu cât la acest blestemat dușman al marinarilor, în aceste locuri mai se amestecă și curenții apelor mării, făcând ca locul să nu ne mai poată fi fidel în arătarea milelor ce vasul a străbătut dela un punct la altul.

Schimbăm de mai multe ori capul spre a ne apropia de țărm, căci nu e chip să zărim nici un far flotant în drumul nostru.

Iată la tribord (dreapta vasului) la vreo 6 carturi, vedem prin ceață un catarg negru înfipt în apele mării și apoi apropiindu-ne de un vas flotant cetim scris cu litere mari albe: *Warne*. Ne deslușim nedumerirea, am rătăcit prin această beznă, acest haos umed și rece și ne găsim cu 8 mile mai departe de poziția care rezultă din datele noastre: de asemenea suntem derivați cu 4 mile jumătate dela drumul adevărat ce urmăm, așa că trebuie să facem câteva mile înapoi spre a ne întoarce la Dungeness pentru a lua pilotul de Rotterdam.

Precum se vede în canalul englez, omul propune, Dumnezeu dispune, căci intri cu speranța că și în aceste regiuni de mare, vei întrebuința cu folos busola bine compensată, sextantul și tot vrăful de table nautice ce formează biblioteca vasului, spre a urma navigația fără nicio turburare, dar toate aparentele, cărțile și experiența îndelungată, cad, în neputință de a face nimic, căci ceața îți înfășoară soarele în perdeaua sa groasă, marea te poartă fără nici un control pe urmele necunoscute ale curenților săi capricioși și în acest amestec de factori schimbători, la care se mai adaugă foarte des vântul, soluțiunile certe, deslegările chiar apropiate, sunt foarte greu de atins. Se cere o prea multă cunoștință a acestor elemente, o îndelungă navigație pe acest canal, ca să poți stăpâni cu siguranță aceste piedici serioase de drum, care te opresc sau te pot înșela, dând naștere la cele mai dezastruoase urmări, tocmai aici la sfârșitul unei călătorii atât de îndelungate!

Ne apropiem de Dungeness, ceața se ridică ușor, desvăluind marea și ne găsim în fața unei lumi noi, corăbiilor felurite, pilotine pentru conducere în porturile Hamburg, Londra, Anvers, Dunquerque, Rotterdam și vase, ce vin găfâind de greutate gonind în spre noi cu toată iuteala; un mare pasager german, trece cu toată viteza ca o nălucă înfricoșătoare, înălțând deasupra mării, un oraș plutitor, încins de jur împrejurii cu lanțuri de lumină sclipitoare, ce abia se clatină în leagănul

ușor al hullei, de-ți par niște arcuiri feerice de lumină.

O barcă de la o pilotină se apropie lângă noi la semnalul ce-i facem și lasă un om cu fața sănătoasă, ras de mustăți și puțină barbă blondă pe sub gât, pilotul holandez care ne va duce vasul de la gura Meuzei până la Rotterdam. Ne folosim de explicațiunile lui în trecerea pe dinaintea șiragului de lumină de la Gris-Nez, Callais, Dover, Dunquerque, Gotvin, North-Hinder și noul far alb de la Sandat.

Se zărește farul Maas, mâine dimineață vom intra pe râul Meuza la Rotterdam sfârșind cu bine această minunată călătorie.

La Rotterdam. — La intrare gura Meuzei și coasta joasă, întinsă, pe toată lungimea acoperită cu o vegetație săracă, cu locuri inundabile, îți aminteste intrarea Sulinei.

Ingrijirea cu care sunt făcute cheurile de lemn, de curând văpsite, șiragul de lumină dealungul râului ca să poți naviga cu toată siguranța noaptea, clădirile, depozitele enorme de mărfuri grămadite ce descărcate de un vapor, așteaptă un altul să le răspândească pe drumuri depărtate, nenumărate vaporase ce întâlnim, vase cu aburi de toate neamurile, corăbiile cu pânze ce merg prin fața noastră în zig-zag cu iuteală uimitoare, îți vesteste o țară comercială de frunte, un popor energetic, care mic la număr și muncitor, adună idei lângă idei, bob lângă bob, lucru lângă lucru, spre a naște acea uriașă mișcare de vase, acel comerț neîntrerupt care dă Holandei, titlul de întâietate între puterile maritime ale lumii, cu toată cifra neînsemnată a suprafeței și populației sale.

Intrăm într'unul din docurile portului; ca și în Anglia, comandantul e musafir pe comandă de la intrarea în port până la legarea vasului. Pilotul luat la gura Maas e stăpân pe toate mișcările vasului și este ajutat în planul său de conducere de două remorchere, unul care mișcă prova vasului și altul care mișcă pupa, prin două remorche, date în părțile dinainte și dinapoi ale vasului.

Altminteri nici nu este cu putință a se lăsa răspunderea numai comandantului, care vine poate pentru întâia oară și n'are nici o cunoștință despre deosebitele chițibușuri ale manevrei într'un port nou, unde vântul, curenții, mersul vaselor locului și felul de manevră cu remorcherele, sunt elemente proprii ale portului, cunoscute de piloți, pe cari statul îi pune la dispoziția vaselor, pentru toată siguranța.

Azi mi-am împlinit o mare și nepusă plăcere de a mânca pâine caldă, frământată cu lapte, așa bună cum se face aici în Holanda și nu mă săturam de gustul ei delicios, amintindu-mi zilele de la Lundy, cu galetile uscate și carnea sărată ce ne amărâse viața.

Incep să se desfacă capacele maga-

ziilor, mașinile de ridicare se reped iarăși în uruituri sgomotoase, puntea e inundată de lucrători, încărcarea vasului se urmează ca și când ar fi început de cine știe când.

Debușeu imens pentru toate produsele Europei, Rotterdam este o trăsura de unire între avuțiile ei și cererile continentelor. Brăzdat de Meuza, orașul e o Veneție de Nord, rece, posomorâtă, dar plină de activitate, cu canalele curate, cu piețele înfășate de lume energetică, fără lazaroni tolăniți pe pietrele arse de soare.

În doc e un sgomot infernal de fiare cari cad rostogolindu-se, lanțuri ce se ating zângănind de-ți iau auzul, mașini enorme cari ridică vagoane de cărbuni pe platouri de fier, răsturnând combustibilul necesar în vapoare, fluere de vaporase ce se învârtesc ca șopârlele printre corpurile greoaie ale vaselor ancorate.

Un nour de praf galben înfășoară un vas în apropiere; minereuri brute de fier în bucățele, se răstoarnă în vasul ce stă alături, cu sgomot de stânci măcinate.

Nu departe, un măreț pasager holandez care leagă portul Rotterdam cu New-York în 7 zile pe mare, a sosit din lunga sa călătorie și se leagă la cheul companiei holandeze-americeane. E un vas de 12.500 tone deplasament și mai sunt încă patru vase la fel cu acesta, pe liniile Holandei cu America.

Vaporase fără astâmpăr încrucișează în lung și lat toate canalele ca niște viețuitoare inteligente, de te miri cum trec năluca unele prin fața celor lalte, tocmai atunci când crezi că se vor isbi, se vor scufunda.

Poate și obiceiul holandezilor de a comanda cârma cu roata pusă orizontal, manevrând în același timp și registrul mașinei, punând după voe înainte sau înapoi mașina, face ca vasul să se miște mai în voia lui, mai ușor, mai sprinten și potrivit tuturor felurilor de pozițiuni în care este obligat de numărul celorlalte vase.

Slepurile de Rin și de ale locului populează docurile; pu puntea lor locuințele curate formează adevărate cucșuri ferice pentru marinari. Femeile lucrează la fel cu bărbatul, la ridicarea ancorii, la marfă, la legarea parâmelor și toate nevoile bordului. Câte un copilăș cu părul blond, mătasă de borangic resfirat pe spate, răsare alb ca un ingeraș din flanela albastră și sprinten, târând cu greutate după dînsul, sabotii de lemn ce-i poartă în picioare, aleargă spre muma și tatăl său, ce împletesc o plasă sau înădesc un preș de cânepă.

Ziceam că mă prinde mirarea cum de nu se întâmplă nici o ciocnire în această incurcătură nemaipomenită de vase și uitam tocmai conștiința și modul cum se înțelege datoria la poporul holandez.

Pilotul conduce vasul ce i se încre-

dintează, nu pentru a îndeplini un serviciu, o însărcinare ce i se impune, ci îndemnat de un fel de dragoste însoțită, de o scrupuloasă conștiință, care îl face să săvârșească acțiunea aceasta cu satisfacere, cu mulțumire, cu sufletul înălțat, că lucrează pentru altul ca și pentru amorul lucrului său.

El e cu ochii în toate părțile, la cheu, la poduri, la vasele ce îl impresoară și hotărârile lui sunt scurte, inteligente; se pare că vasul e însuflețit de gândul și comanda lui, așa se mișcă de precis, fără să atingă cel mai mic lucrușor ce-i stă în cale.

Dacă acest sentiment de atențiune și muncă gândită se găsește la pilot, el nu lipsește la lucrătorul cel mai de jos.

Odată ce i s'a încredințat mișcarea mărfurilor, așezarea lor sau manevra vinului, lucrătorul nu se mai uită la altceva de cât la însărcinarea ce i s'a dat; departe de lucrătorul holandez acel taifas prelung în care petrec hamalii noștri prin porturi sau strigătele barbare din Stambul. El urmărește cu interes pachetele ce vin, le îngrijește să nu cadă din înțeleală, le așează în ordine înțelegându-se cu ceilalți lucrători prin semne ce răsar în chip mecanic pe fața sa la orice operație.

Acțiunea lucrătorului înțelege valoarea timpului și nu se dă în lături de la muncă, nici să-și aprindă țigara nici să fumeze de cât în momentele destinate pentru repaos; își încarcă bine maseaua cu tutun de acela care se amestecă și suge pe făcute din această pastă mușcată în salivă, urmându-și serios lucrul.

Coborâm la uscat, aceeași ordine, aceeași chibzuire în munca de toate zilele, pretutindeni.

Clădirile au ceva din stilul reginei Anna din Anglia, cu fațade de cărămidă aparentă, cu brăuri știucate și uși de lemn lustruit.

Fațadele sunt văpsite cu ulei, ceea ce înlesnește a se spăla praful în fiecare dimineață pe ziduri, cu apă curată.

Foarte multe magazine cu țigări de foi, așezate în vitrine cu un gust deosebit în fel de fel de figuri fantastice.

Aproape toți oamenii fumează, nu-i de mirare a vedea copii de 9 ani cu țigara de foi în gură.

Prăvăliile de carne sunt adevărate săli moderne de clinică. Carnea frumoasă înfășurată în pânze albe, mese de marmură curate, robinete de alamă strălucitoare, dați drumul apei în sghiaburile cu resturi de carne, să spele neconținut sângele scurs și la vitrine bucăți de carne tăiată în felii subțiri, îți deschide o poartă nespunsă de mâncare.

Trăsuri nu se văd de loc; serviciul acesta îl fac cupeurile cu câte un cal, care, la toate ce întâlnesc pe stradă chiar și în Hoogstraat, cea mai îngrijită cale a orașului, e schilodit și urât.

Se întrebuintează foarte mult căini

ca mijloc de tracțiune la un fel de cărucioare pe două roate. De obicei sunt înhamăți sub cutia căruțului, cu un mic ham aplicat de un picior așezat pe peretele dinapoi al cutiei și trag săracii lătrând mereu, pachete nu de mare greutate sau uneori ajutați de oameni, obiecte mai grele, ca tinichele cu lapte, cutii și mărfuri de băcănie ușoare.

Poporul în general e sănătos, bine dezvoltat, cu figura plină de roșeață. Hainele totdeauna simple și de flanelă.

Nici un lux în îmbrăcăminte, —sau din lipsă de gust sau din simț practic, inclin pentru acesta din urmă.

Întâlnim câteva țărânci din satele învecinate. Sunt interesante prin modul cum își acoperă capul cu tulpă scrobă, îndoit pe după urechi, burghiasele de sarmă sau bucățile de oglinzi ce le pun la tâmpole, ca să-și împodobească chipul.

Cerul totdeauna înorat, foarte arareori razele de soare zâmbesc cu dragoste pe cerul albastru soarelăcit, risipind în sufletele reci ale holandezilor, bucuria și căldura unei zile senine.

Orașul are o frumoasă grădină zoologică și nu e loc mai bun de odihnă, mai plăcut la privire sărbătoarea, de cât această întinsă grădină, unde toată mulțimea orașului vine să petreacă în mijlocul unei lumi singuratică în care verdeata pomilor se amestecă cu locuințele îngrijite ale animalelor, chiotele și sgomotele copiilor, ca să dea sufletului puteri de viață.

Cea din urmă zi la Rotterdam, este o pagină tristă. O amărăciune îmi înecă sufletul, la gândul că mă voi despărți de toate bogățiile uscatului, această liniște fermecătoare a riului Meuza, somnul odihnitor de lângă tarm, mâncările gustoase și proaspete din toate zilele, veselia acestui popor ce înfășoară vasul cu viață, ca să rătăcesc iarăși pe lunga cale de șaptesprezece zile, ce înconjoară toată Europa până în țară; totuși trebuie să-mi plec capul, aceasta este viața marinarului!

Pare că simt tot ce se petrece în mine... o frământare de sentimente mari și datorii înalte, pe cari le înțeleg, le aud în ficare strună a sufletului, în fiecare colț al conștiinței, cum se sbat și se luptă ca să-mi stăpânească simțirea; ce-mi rămâne... de cât să-mi strâng în inimă dulcea amintire a întregii călătorii și ca un călugăr în chilă lui singuratică, să închid pleoapele, lăsând să treacă pe dinaintea ochilor, toată lumea de minuni, toată panorama de lumină și raze ce mi-au încântat sufletul în această rătăcire de ape...

Un zângănit cadentat, mă deșteaptă din acest vis frumos. Se înserează, avem marea plină, peste câteva momente esim la mare.

Zângănitul de lanț încetează, ancora e sus; îmi arunc ochii pe geam, casele fug pe lângă noi, vasul a pornit spre țară.

Ies pe comandă și strâns într'un colț, neîntrerupt de nimeni, privesc luminile orașului ce se pierde în umbra nopții, cu sufletul cuprins de o adâncă nostalgie, un dor ce-mă arde inima... și tot ce piere în urmă și de țara mea frumoasă.

I. B.

UMORUL NEGRULUI

Să convenim că cele două fotografii reproduse pe această pagină au ce mira pe un etnograf. Negrii cu umbrele! Negrii cari ca vestimente au o singură șapcă și... un guler!

Proveniența lor însă este de autenticitate incontestabilă: au fost făcute în Africa australă.

Ei ne dovedesc că știu de glumă, și o bună glumă mucalită nu'i sperie.

Poliția engleză le interzice de a eși în lume armați cu săgeți sălbatice. Atât mai rău! Ei le înlocuesc cu niște umbrele foarte mari.

Să dăm aci o pildă plăcută despre umorul negrului. Descendentul lui Cham are simțul comicului. S'a făcut negrului reputația de a fi la orice vârstă un copil mare. Dacă întrebați pe un new-iörkez, are să vă declare

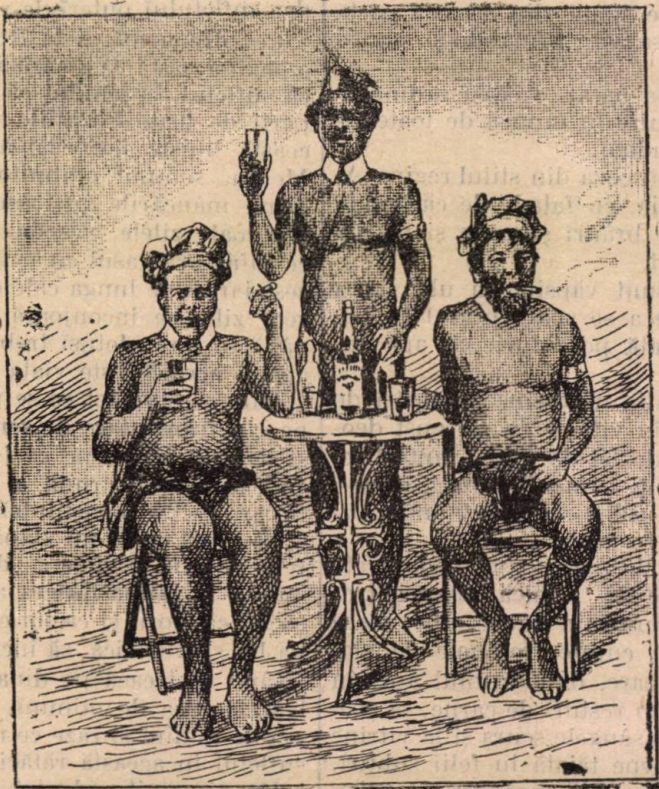
Ar fi însă absurd să judeci *sufletul negrului* după pildele cari ți se trimit din regiunile reci sau temperate. Adevăratul negru este acela care trăiește sub arșița soarelui. O temperatură de 40 gr. la umbră, aceasta este elementul lui.

În Haiti, Sâmbăta este mare zi de târg. Țăranii — *locuitorii*, după cum îi numesc, scoboară în oraș cu produsele plantațiilor lor.

Transportul se face pe spinarea măgarului. Că cea mai mare parte din cultivatori, posedă fie-care două

Fîndcă poliția îi oprește să poarte arme, întrebunțază umbrele.

Cafri fotografiați cu pahare în mână, cu țigări în gură și... gulerați.

că negrul este o ființă posomorâtă și mohorâtă, care nu-și arată albul dinților decât pentru a mușca sau a blestema.

Un nimic îi place; și niciodată nu se dă înapoi când vrea să-și procure o plăcere. Îmi veți da voie să vă citez aci o amintire personală.

sau trei măgaruși; piețele și străzile cari învecinesc târgul sunt imediat înțesate de sute de vite, de cari stăpânii lor au grije de a-i lega la intervale respectabile, de teama foarte justificată a duzelor și a luptei între războinicii lor tovarăși.

Aci intervine și șiretlicul ștrengarului haitian. Armat cu un cuțit, se furișează în mijlocul mulțimei de vite, alege dintr-o ochire de cunoșcător pe două cari i se par mai răi și le taie piedica, având grije de a nu rămâne în mulțime, care isbucnește îndată în hohot.

Cele două vite nu întârzie a se repezi una în spre alta, răgind și mugind grozav. Vecinii lor se ațâță, trag de sforile lor și se sbat ca niște draci. Imediat sute de vite aleargă în toate sensurile, dând jos și răsturnând tot ce se află pe galantare.

Și nenorociții țărani fug după vitele lor în urma acelei glume proaste a acelor fără de inimă.

Prin pustia Saharei

Colonelul Bétrix, în fruntea unei caravane de 8000 (opt mii) de cămile, a trecut de-a curmezișul Saharei. Iată după N. W. J. amănunte: De la orașul Agades până la oaza Fași

sunt 460 km., din cari 140 prin țară locuită, iar 320 pustie, de la Beurcott până la Fași. În Fași e apă, dar pășune nu. A trebuit deci să ia hrană pentru cămile și pentru oamenii în cătine îndestulătoare pentru dus și întors. Au călătorit zi și noapte. Béatrix avea sub el un locotenent, doi sub-ofițeri, 34 de soldați și un călăuz foarte iscusit (Hagi Cara). S'a întovărit cu o caravană de Tuaregi, care avea la 8000 de cămile. A plecat la 11 Octombrie 1907 de la Beurcott (țara Azbin). Hagi Cara pare a avea un dar tainic de a găsi drumul în pustia de nisip. Ades caravanele, în loc să înainteze, fac un cerc uriaș și se trezesc iar pe unde au trecut. Cara simte apa de la depărtare. Odată s'a oprit și a zis: «Trebuie să fie p'aci un izvor.» Și l'a găsit! Se ruga mereu lui Dumnezeu să nu ne-

bunească. Ar fi fost peirea tuturor neînălțurată. Când bătea vânt cu nisip, toți purtau vâluri negre.

În ziua a doua au ajuns la un copac, singurul ce se află între Beurcott și Fași. Caravana avea 25 de berbeci. De obicei îi duceau în spatele cămilor. Atuncia însă erau pe jos. Cum au văzut copacul, au alergat în umbra lui și n'au mai voit să se scoale. În sfârșit au văzut apropiindu-se dealurile de la Tenere. Timp de 17—20 de ceasuri mergeau și 3—8 se odihneau. În ziua a cincea văzură munții albaștri din oaza Fași. Trei zile au poposit în Fași, bucurându-se de cele mai mărețe jocuri de lumină și de color. La întoarcere a căzut o cămilă și au lăsat-o să piară în pustie. Afară de asta au mai pierdut două.

și o fripsei. Erau 24 de ore de când nu luasem nimic în gura mea!

După ce mă săturați, o pornii la drum, având grije a lua cu mine resturile din rață.

Soarele ardea îngrozitor. Fusei silat a mă odihni la umbra unui pom. În pădurea de cireși, pin, și a respira dulcele parfum al pădurei. După ce mă odihni puțin, o luați iar la picior, la întâmplare; la apusul soarelui ajunsei la o apă care curgea în spre vest. De odată zării în depărtare două oameni care examinau locurile, nu mai încăpea îndoială, era Obed și frații săi.

Îi chemați, le făcuți semn cu haina pe care o scoseți după mine, dar în zadar! eram prea departe și nu mă văzură.

Speranța însă mi reveni! Raggeții mă căutau, prin urmăre lagărul lor nu putea fi prea departe. Lângă mine se întindea un lac plin de răchite, mă apucați deci să-mi construiesc o plută.

Barda mea săraca! ce de servicii mi-a mai adus! Datorită ei mi-am cioplit numai de cât din crăci de richită o plutăsoară, cu care mă lăsați în voia apei. Mersei bine până la un loc, de odată însă țărniurile apei începeau a se îngusta, a se îngusta până la așa punct, că mă temeam ca să nu mi se spargă pluta. Cu toate acestea, o stâncă grozav de înaltă se ridică drept în fața mea. Apucați de prăjina ce țineam în mână, ca să cârmesc în altă direcție. Spuma care mă acoperise, mă impiedica de a distinge altă stâncă contra căreia sârmana mea plută se isbi cu o putere grozavă. De astă dată eram prăpădit. Închisei ochii ca să aștept moartea.

Doamne fie-ți milă de mine!

Încercați a ajunge la țerm. Vai! Apa era așa de adâncă, că abia cu mari eforturi și cu mare pericol atinseți în sfârșit pământul.

Îmi venea să tip de bucurie, mă aflam pe malul pe care văzusem, în apus, pe cei două călători. Era deja un pas făcut. Dar cum aveam să-i găsesc, sau cum puteam lua aceeași direcție cu ei, acum, când făcusem pe fluviu, o distanță care mi era cu neputință de a o aprecia? Câte zile se scurseră până a-mi regăsi prietenii? Cu ce mă hrăniți în acest timp? Nu mai eu și cu Dumnezeu știți!

Praf nu mai mi rămăsese de cât pentru două împușcături, cel mult. Drept mâncare mă mulțumiți cu aceea ce mai aveam din resturile de rață.

Fiind că se înoptase, făcuți și eu din iarbă un pat, ca în ajun, să adorm sub paza lui Dumnezeu.

XXIV

Cum se luminea de ziuă, o pornii

Aventuri primejdioase la Pieile Roșii

— MARE ROMAN DE KINGSTON —

— Urmare —

Intr'o dimineață poposirăm pe țărniurile unui râu. Aerul era sănătos, eu mă întinsesem pe iarbă, ca să dorm, dar nu puteam închide ochii; mă sculați și o luați de alungul țărniului, mă opriți sub un cireș înflorit, și mă așezați la umbra lui pentru a gusta mai bine liniștea și aerul răcoros, adormii de astă dată de a binele, și nu mă mai deșteptați de cât odată cu stelele.

Dormisem o zi întreagă! Mă ridicăți ca să mă îndrept spre lagăr, căutând a ține drumul pe care îl făcusem dimineața; mă rătăciți însă!

Ce era de făcut? Să petrec noaptea acolo și așa și făcuți. Când mă deșteptați a doua zi, soarele era sus. Somnul meu atât de greoi, nu-l putuți atribui de cât vreunei ierburii înveninate, care crește pe malurile râului.

Crezuți într'un moment că aud strigându-mă în depărtare, și alergăți în spre partea aceea, acolo unde ne așezasem corturile în ajun.

Ajunsei numai de cât. Cenuse, pae, oase de vânat împrăstiate ici și colo nu-mi lăsați nici o bănuială asupra acestui punct.

Cât despre tovarășii mei, dispărușeri. Examinați pământul, urme proaspete se îndreptau în spre nord. Cam greu le vedeam, dar or și cum mă luați după ele; după câte-va ore de umblare, băgați de seamă că pierdusem urma. Trebuia dar să nu mă mai gândesc și să es din încurcătură singur, cum voi putea.

Prima mea grije fu să mi verificăți conținutul pungii mele cu praf de pușcă.

Care mi fu uimirea când văzuți că nu am de cât pentru vre-o cincisaușase împușcături.

Eram dezolat. Foamea începea să mă roadă amar, și primăvara era puțin înaintată ca să pot nădăjdui că mă pot nutri cu fructe sălbatice și cu boabe.

O lună mai târziu aș fi găsit fragi, smeură la ori ce pas; pentru un moment nu mă puteam bizui de cât pe vânătoarea mea.

Cugetând cu groază că eram amenințat să mor de foame, ajunsei pe țărniul unui lac. Cea mai încântătoare priveliște se întindea cât vedeai cu ochii, în fața mea, dar mie nu-mi ardea să admir frumusețea locului; aceea ce admiram, era o ceață de găște și de rațe sălbatice cari se jucau pe lac, fără a bănui prezența unui om; ocazia era frumoasă pentru a risca un glonte, dar cu condiție să nu mi-l arunc în vânt.

Mă furișați dar în mijlocul tufului și de acolo așteptați o ocazie favorabilă.

Hotărâsem a trage într'o singură rață, care avea să-mi ajungă mai multe zile.

Trăseți dar! Rața căzu și mă aruncați asupra ei ca un lup flămând.

Bucătăreasa cea mai ageră nu ar fi gătit mai repede de cât mine; într'o elipă o strânseți de gât, o jumuluiți

urmând direcția care tăia fluviul la colțul drept. Speram să regăsesc astfel urma Raggeților.

Înaintam prost, căci încălțăminte mea era într-o stare de plâns chiar de când plecasem din lagăr. Glodurile și pietrele mi omorâseră picioarele. Mă dureau așa de tare, în cât fui silit a mă opri. Îmi rupsei mănușele de la jachetă și mi înfășurai picioarele, care sângerau. Acestor suferinți se mai adăogau și aceea a setei. Muream de sete, de dimineață nu mai dăsem peste nici un râu.

Bălți, eleștae, toate erau uscate de soare.

Ca culme a nenorocirei, cerul se acoperise de nori, și vântul schimba direcția la fie care moment. Nu știam încotro s'o apuc, mai ales după ce treceam vre-o vale adâncă.

În sfârșit pe la apusul soarelui, mă putui orienta cu certitudine, după razele soarelui cum apunea, și hotărâi a merge atât cât va fi lumină, în speranța de a descoperi ceva.

Nu mai aveam putere, sdrențele cu care înfășuram picioarele se rupseseră de mult, și muream de sete. Ce n'ași fi dat pentru un pahar de apă!

Se înopă. Mâncai ce mai aveam din rață și hotărâi să mă culc chiar acolo unde mă aflam.

Strânsei mai multă iarbă pe o piatră pe care o alesesi drept căpătâi, când, vrând să mă arunc pe patul meu improvizat, iată că văd mișcând lângă piatră, un șarpe cu clopoței!

Deșteptasem reptila din somn, și iată cum se încolăcea, cum îi străluceau ochii! Mă repezii asupra ei, și îi dădui o lovitură de baston, în cât rămase moartă la picioarele mele.

În același timp, mai mulți șerpi cu clopoței începură a se sui pe miază. Datorită mișcărilor lor încete, putui să-i omor pe rând, unul după altul. Pericolul de la care scăpasem, mă făcu să dorm circumspect. Părăsiți acel loc îngrozitor, și căutați un altul; cercetați, scotociți pe sub toți bolovanii până ce mă încredințați că nu se mai ascunde nici un dușman, și mi întinseți iar oasele obosite pe iarba pe care o făcuți ca un culcuș.

Credeam că nu am să mai pot adormi de frica șerpilor. Adormii în sfârșit. Și când mă deșteptai, soarele era sus de mult. Eram disperat, căci ași fi voit să mă deștept de noapte ca să pot sorbi roua după ierburile, ca să-mi astâmpăr setea. Vai, soarele era așa de arzător, atmosfera atât de uscată, că abia găsiți câte-va picături de rouă, chiar la umbră. După ce mi ameiți puțin setea, o pornii iar la drum. Ziua era limpede și frumoasă, așa în cât mă putui orienta mai bine de cât în ajun. Examinai cu îngrijire vegetația, în speranța de a găsi vre-o plantă care mi-ar vesti

vecinătatea vre unei ape, mă urca pe dealuri visând că poate voi da peste vre un râu curgând la poalele lor. Nimic! aveam friguri, delir la fie care nouă descurajare, și simteam că puterile mă părăsesc!

Picioarele mă dureau din ce în ce mai tare. De la călcaie până la genunchi eram numai sgarăituri și sânge.

La un mamont, mi se păru că aud murmurul unei ape, începuă a alerga, și cum mă găseam pe un deal, mă lăsa să alunec, și aluneca așa de bine până ajunsei chiar drept într'un pârâiaș. De astă dată mă udați chiar prea mult.

Din fericire eșiți din el numai de cât, mă spălați, și mi lăsați picioarele slăbite în apă.

A! ce plăcere!

Hainele mi se udaseră, dar o jumătate de oră fu de ajuns ca să mă usuc la soare.

Simteam o foame grozavă. În sfârșit pescuiți și eu mai mulți pești cu care îmi astâmpărați foamea, ba mi mai rămase provizie pentru două zile. După ce mâncai mă culcați. A doua zi eram în picioare de dimineață, mâncai peștele, băuți apă rece și mărturisesc că nu mai știam ce să fac.

Pălăria mi-o pierdusem pe drum, cu pulpele și brațele goale, cu picioarele înfășurate în cârpe, pe cap aveam niște frunze, cu umărul ce-mi făcusem și pușca pe umăr, aveam aerul unui al doilea Robin Crusoe.

Puțin mi păsa însă!

Mergeam aproape de un ceas când mi se păru că aud nechezatul unui cal. Mă opriți să ascult. Inimă mi bătea, gata să sară. Un al doilea nechezat isbi urechile mele. Alergați înspre partea de unde venea și mă găsiți între o ceată de cai. Trecuți fluviul ca să mă încredințez dacă erau caii sălbaticilor sau ai albilor.

Vedeam în depărtare înspre cer. Eșea bine înțeles din vre-o locuință. Mă îndreptați ascunzându-mă prin tușișuri.

Ajunsei în sfârșit într'un loc unde era ridicat un cort acoperit de piele. La poartă, două indiene bătrâne făceau bucate. Le întinseți mâna în semn de prietenie.

Cele două femei, scoaseră o serie de mormăeli, zărindu-mă, dar fără a da cel mai mic semn de spaimă; pe când mă observau cu un aer liniștit, deși destul de mirat, două piei roșii, sdraveni, eșiră din cort. Momentul era critic. Ce aveau să mi facă?

Îmi întinseți amândouă mâna, foarte prietenește, și la acest gest amical, inima mea sălta de bucurie. Prietenii mei, văzându-mi picioarele în ce hal erau, mă luară în brațe, și mă duseră în cort, unde mă culcară pe piele.

O femeie bătrână îmi încălzi apă și mi spălă rănilor, ungându-mă cu a lăie, care mi tăia imediat toate durerile.

Cealaltă femeie îmi aduse o supă pe care o sorbiți cu ochii. În schimb oferii și eu oaspeților mei carnea căprioarei pe care o omorâsem și care le făcu mare plăcere. Mă siliți să fac să înțeleagă cât eram de mișcat de bunătatea lor. Le explicați atunci că mi pierdusem tovarășii și că doream să îi regăsesc. Femei și bărbați începură a mormăi de satisfacție, căci în limba lor nu ne înțelegeam nici unii, și mă făcu să înțeleg prin semne, că înainte de ori-ce, trebuie să mă odihnesc.

A doua zi mă scăldați, mâncai; pieile-roșii îmi pregătiseră încălțăminte, mi se părea că visez; și pe când îmi pregăteați trei cai, examinați corturile din prejur. Eram mai multe ascunse prin arbori, și locuite de cele două indiene bătrâne, pe cari le văzusem la sosirea mea, un bătrân, patru băieți, femeile lor și o jumătate de duzină de nepoți. Toți acești oameni trăiau în mare înțelegere.

Bătrânul și unul din fiii lui, aruncaseră o piele pe cal în loc de șea, și împreună cu mine o pornirăm. Meraserăm înspre vest vre-o 48 de ore. În sfârșit, a doua zi înspre seară, înțelesei după semnele tovarășilor mei că ajunsesem. În adevăr recunoscuți în fundul unei văi corturi în mare număr și vocile prietenilor mei. Raggeții alergară înaintea noastră și eu mă asvării în brațele lor. A doua zi prietenii mei nu lăsară să plece pieile-roșii cari mi scăpasera viața de cât după ce îi covârși de daruri.

Peste câte-va zile sosirăm la California. Raggeții rămaseră uniți la minele de aur și se îmbogățiră.

Cât despre mine, profitai de prima ocazie care se oferi pentru a mă reîntoarce în Europa. Revăzuți în sfârșit Franța mea iubită!

Eram vindecăt pentru totdeauna de gustul aventurilor și învățasem a cunoaște că nici o țară, ori cât de frumoasă ți-ar părea din depărtare, nu prețuește ca patria mea.

— SFÂRȘIT —

Vânătorii de lutrii din Mandciuria

Blana cea mai prețioasă pe care o furnizează Mandciuria este, fără îndoială, aceea de lutru, care se găsește în așa mare cantitate în districtul Ningouta, înconjurat de riuri cari formează rezervoare naturale.

Timp de mai bine de două secole vânătorii ruși din regiunea Amurului au căutat să exploateze și acest

ținut. N'au reușit din cauza temperamentului prea războinic—mult mai războinic decât al vecinilor lor coreani.

Departa de a se descuraja din cauza aceasta negustorii din Vladivostock au căutat să înceapă în mod pașnic o ocupație în toată regula. Câți-va ani mai înainte de războiul ruso-japonez, mai multe cômptoare reușiră să fie deschise pe fluviul Nouthan-ho afluentul Zungariului care traversează districtul Ningouta, care le permise

să devie o realitate. Iată în ce mod copilăresc procedează ei :

După mai multe zile duse cu supravegherea animalelor a căror urmă o descoperiseră pe malul fluviului, ei se imbarcă pe luntrile lor ușoare și se îndreaptă spre punctul fluviului sau lacului unde au speranța să găsească prada. Aci se aprovizionează indetul cu merinde cari să le fie suficiente pentru două-trei zile de lipsă de acasă. Și acum între vânător și animal acela e învingătorul, care are

noastră cu furtuna va fi lungă și obositoare, atât de înalte se formează cramele de valuri în față, spre insula Lundy. Comandantul îndreaptă mersul spre insulă, în dosul căreia se văd încă multe vapoare ce așteaptă sfârșitul furtunei. Ne apropiem și lângă stânca aceasta, care nu întrece un kilometru lungime, un oraș plutitor se desfășoară înaintea ochilor, arătând vase de fel de fel de mărimi, dela cele mai mici care transportă petrol și cărbuni pe coastă, până la cargoboturi de un tonaj mare, care leagă porturile Angliei cu celelalte porturi ale continentelor.

Ancorăm în partea de Est a stânței, înapoia unui mic vas care parcă stă spânzurat de lanțul ce se întinde mereu, amenințând să vie peste noi.

Vântul atinge o forță îngrijitoare și lovește cu necaz în stânca insulei ce se ridică ca un parapet puternic de la Nord la Sud, așternându-se mântuitoare în cruciş peste direcția vântului, care joacă între Sud-Vest și Nord-Vest.

Rafalele sunt grozave, câteodată vin încărcate cu sfârcuri de ploae rece și obrazii te dor, de câte ori te atinge acest cnut nemilos peste față.

Numărul vaselor ce vin la adăpost se mărește din moment în moment; sunt treizeci de vase, unele mai liniștite spre centrul adăpostului așa cum au apucat din vreme, iar altele spre margini se sbat în deferlațiunile neconținute ale valurilor într-o obosire nesfârșită, chinuitoare.

Din când în când se zărește câte un vas, răsărind pe deasupra valurilor și iarăși ascunzându-se în golul mării răscolite, aplecându-se când pe o coastă, când pe alta și gonind din toate puterile să își câștige puțină odihnă în acest colțor fericit de adăpost.

Pare că te înfioră acest zbucium prelung, acest război nesfârșit între om și natură.

Un vas norvegian, nu tocmai mare, se învârtă mereu pe lângă insulă și nu știu ce cauză îl poartă neconținut la larg, și dela larg în adăpost, căci două zile și două nopți nu a încetat să patruleze fără voia lui în apropierea insulei.

Poate vre-o zmucitură grozavă să-i fi rupt lanțul cu una din ancore, ori vințiul de manevra ancorei ar vre-o avarie, de nu mai îndrăznește de a arunca ancora; te ia jalea uitându-te la această pradă a valurilor, cum se ridică, se scoboară, se leagănă neamăn-două părțile, arătând câte odată toată puterea și comanda, pe care comandantul cu cârmaciul, se țin încleștați ca niște fantasma, cu mâinile încordate pe balustradă.

Nici noi nu petrecem ceasuri mai bune. Ziua a trecut mai ușor, noaptea e soră cu moartea.

Zarea e întunecată, cerul învălț de nori și din negură fulgerile scapă în întuneric ca niște fâșii luminoase, ex-

De dimineață până seara, manciurianul așteaptă ca lutrul să-și arate nasul la suprafața apei

tor cumpărarea produsului solului de la indienii. Comptoarele au supraviețuit războiului... dar ca să se prefacă japoneze. Și frumoasele piei de lutru în loc să ia drumul spre Moscova, ia pe cel spre Tokio. Astfel cum se practică în Manciuria, vânătoarea de lutru e foarte primitivă încă. Se pare că indigenii nu au plăcerea să se folosească de gloate, ca în Canada și Statele-Anite. În ochii lor e departe ca « times is money »

mai multă răbdare. Liniștit stă el de dimineață până seara, așteptând ca lutrul să-și arate vârful nasului la suprafața apei liniștite.

Singura concesie ce i se acordă pentru oboseala lui e de a așeza capătul săgeții pe un fel de dispozitiv al bărcii. În nopțile cu lună plină ei își prelungesc mult timp așteptările, așa că dese-ori asistă la răsăritul soarelui, după cum am admirat și apusul.

„DIN LARGUL MAREI“

FURTUNA DE LA INSULA LUNDY

Suntem în drum spre Rotterdam în Canalul Bristol, în dimineața unei zile urâte, cu văzduhul îmbrobodit în ceață și zarea pierdută în aburii reci ce cad pe mâni și pe față, ca o bură deasă de toamnă.

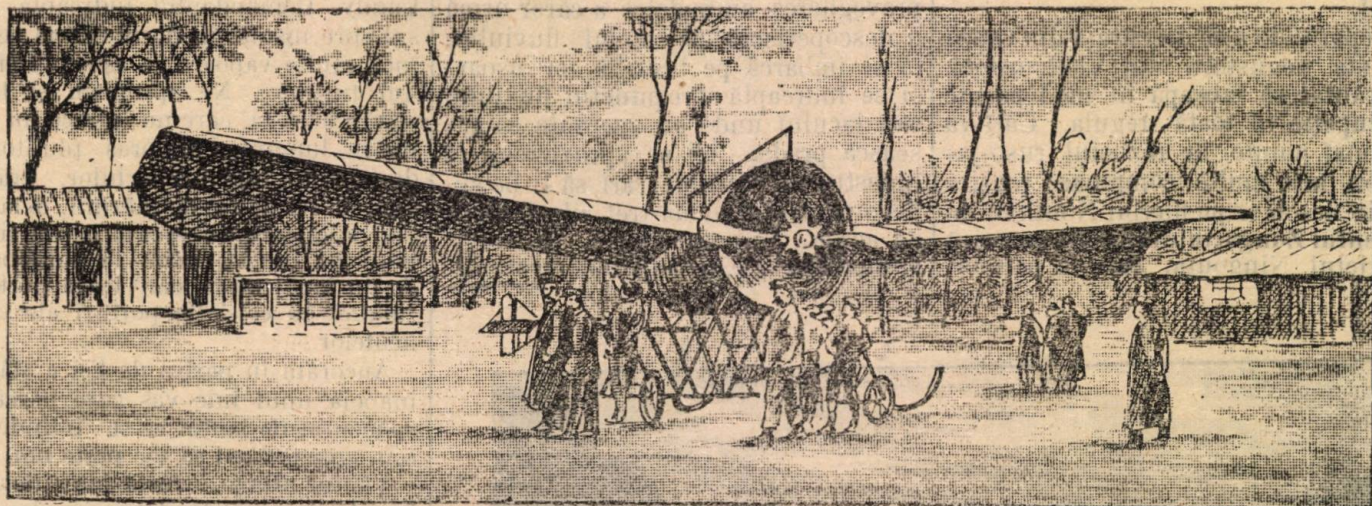
Farul Hartland încă strălucește flacăra sa gălbue și înaintea noastră spre

West, farul de la insula Lundy adaogă neînsemnată nădejde inimilor noastre înghețate; chiar dacă vântul va deschide la larg toată furia răutății sale, ridicând până la cer valurile mării ce se văd mișcând la orizont ca o armată în linii și coloane nesfârșite, vom cere acestei stânci ultimul adăpost, privind cu mândrie furtuna ce va încerca să cutremure pământul cu forțele sale uriașe.

Vasul e gol și aci la gura Canalului, marea a început să ne arate că lupta

Aeroplanul aviatorului francez Jourdan

Pe platoul de aviațiune Juvissey de lângă Paris se fac de câteva zile experiențe cu un nou aeroplan inventat de aviatorul francez Jourdan.

Forma relativ nouă a acestui aparat ne-a îndemnat să publicăm ilustrația de mai sus.

plozii de bombe ce se sparg despicând printre picăturile de ploaie căi de flăcări și lumină.

Lumenele vaselor ce ne împresoară, tremură pe catarge, nedeslușindu-se decât foarte slab locurile vaselor; această nesfârșită furie a vântului, mărește nesiguranța adăpostului.

Un vas dinainte amenință să cadă peste noi, aud din cabină glasul comandantului care strigă să se tragă ancora.

Dar lanțul nu e așa scurt, căci fundul e de 40 metri și cine știe când sfârșește o nouă ancorare, trebuind a eși spre larg, a face rondoul și a se alege un loc unde grija de ancoră să nu mai fie un chin nesfârșit!

O uruitură îmi întărește bănuiala, că ancora s'a smuls și câteva lucruri care se restoarnă prin salon îmi arată că vasul a intrat între valuri și a început danțul obositor al furtunei. Ies pe punte, sui pe comandă, ținându-mă bine de balustrăzi; vântul și legănarea greoaie te sboară de pe punte. Grozavă manevră în această beznă de noapte. În această ploaie rece ce-ți palmuește obraji, în acest vârtej de valuri și vânt, care amestecă cerul și marea într-o urgie cumplită; abia se mișcă vasul și valurile ca niște brațe uriașe, îmbrâncesc acest corp greoi, neînsuflețit, până ce îl duc în goana vântului și apoi pare că rânjesc hidoase, urlând în zare înveselite, că vasul își va lăsa oasele. În câteva momente pe bancul din față, Stanley, deasupra căruia marea se ridică spre cer, desenând pe fundul zărilor, formele unor insule uriașe.

Dar vasul se întoarce după un ceas, prova birue vântul și în zorii zilei după o noapte afurisită, se reia ancorajul mai aproape de insulă.

Suntem a treia zi de furtună și nu e nici un chip să ne urmăm drumul spre Rotterdam.

Se mai înseninează puțin spre canalul Bristol și soarele apare slab prin ceața străvezie, strălucind ca un ochiu bolnav sub o sprânceană întunecată de nor, care ascunde în negura sa semnele unui gren ce trebuie să-și desfășoare apele pe noi.

Nu trec câteva momente și o ploaie cu grindină, alergând ca o vijelie ce urlă de mânie și turbare, se revarsă peste capetele noastre, acoperind puntea cu bobite de ghiață, ce ni se înfig în față și pe mâini ca niște ace dure-roase.

Furtuna reîncepe cu furie, dar se pare că aceasta este ultima pagină din furia ei. Citim în cărțile ce dau relații asupra vântului de Sud-West de pe coastă și aflăm un amănunt interesant, privitor la durata furtunei de Sud-West în aceste locuri, care spune că furtuna are adeseori o fază de 4 zile încheiate, după care vine o liniște deplină, o acalmie, în care marea cade și vasele pot relua drumul lor. Se întâmplă uneori ca după acalmie, timpul să se liniștească, dar de cele mai multe ori, furtuna reia furia ei după această acalmie, reîncepând a doua fază de alte 4 zile.

Ca prin minune dumnezeiască, după 4 zile și 4 nopți de sbucium, cerul se înseninează, luna se arată pe cer, ca să întărească prezicerea unui prieten dela bord, care printr-o serie de observări de călătorie, citea în pozițiile lunii, o carte întreagă de meteorologie; lăsând să se scurgă liniștită noaptea zilei a patra, ca să se odihnească echipajul istovit de forțe după atâta canon de muncă, am ridicat ancora în

dimineața zilei a cincea, pe o zi frumoasă, nădăjduind că nu vom mai revedea acest nelegiuit adăpost, în care pare că mi-aș trecut pe dinainte vecii nesfârșite de suferință.

Valurile abia sparte, formează o hulă groasă, pe deasupra căreia vasul se legăna molatec, cerul se înfășurase într'un giulgiu plumburiu, iar ceața se lăsa din ce în ce pe coastă, acoperindu-i linia.

După noi pornește singurul vas ce mai stă în adăpost, vasul spaniol *Ito* care prinde curaj pe măsură ce ne vede pe noi înaintând spre sud.

Ca din senin, o pânză de ploaie pare că stârnește la orizont o evaporatie ușoară, ca un praf străveziu în depărtare și din acea fierbere de aer și aburi se îndreaptă venind dinspre Sud-West o amară amintire a vântului din ajun. Ceeace e vânt ușor, devine vânt nebun și într'un ceas vasul nu mai ascultă de cârmă; vântul întinde suflarea sa pe tot corpul ridicat și gol al vasului și prova vine mereu spre coastă, vasul derivează ușor și ce e și mai greu de recunoscut este tocmai locul spre care derivăm luați de vânt, coasta ascunsă în ceață. E hotărât, comandantul face rondoul și-ne reîntorcem iarăși la insula Lundy, spre a nu ne lăsa împinși prea mult de vânt, care tinde să ducă vasul pe stâncile de lângă coastă. Vasul *Ito* care ne vede întorcându-se, numai de cât o ia înaintea noastră și gonește cu toată iuteala, ca să-și apuce loc bun în adăpost.

Ancorăm din nou la insula Lunk, blestematul loc, care nu-mi mai pierde din minte nici odată, cu stânca lui pieșuvă, cu semaforul și căsuța farului și cu acele pagini de suferință sfâșietoare, ce mi-aș săpat în suflet amintirea

cea mai dureroasă din această călătorie.

Când gândesc să reîncep iarăși la masă, cu galețele înmuiate în apă caldă, care doar puse pe masă se întăresc ca piatra și să-mi sângerez iarăși câteva zile cerul gurei, cu colțurile acestea uscate, mă înfior; parcă văd pe Wagner, omul care ne servește, aducându-ne farfuriile pline de carne sărată cu cartofi sau ceaiul cu apă sărată, alături de puțină brânză și legănat de valuri, simțind în stomac frigurile răului de mare, sfârșeala acestei boale ciudate și fără leac, pare-că 'mi întorc ochii în lumea adâncă a sufletului și îmi cercetez încă odată dragostea de mare, acel dor nesfârșit de ape ce-mi mângâia închipuirea în liniștea nopților fermecătoare din arhipelag! Ce dezgust de viață mă cuprinde, de ce nu se cufundă vasul cu mine în fundul mării, să isprăvesc această tristă dramă.

Înălță-te inimă, încă trei zile și trei nopți de trudă, a patra puțin mai urată și barometrul iarăși crește, acalmia va veni, vom zbură pe valuri cu vasul nostru, ca în zborul unei pasări călătoare rătăcite și vom goni din suflet, această desnădejde neagră ce ne cuprinde firea.

În a patra noapte, luăm drumul spre Rotterdam, pe o noapte înstelată, cu luna plină de strălucire, și de acum părăsim insula Lundy pentru totdeauna, însemnând în minte cu litere negre, furtuna celor opt zile de la această blestemată stâncă, și totuși destul de fericit adăpost!

Furtuna a încetat și marea se liniștește, arătând ici colo sânnuri netede de hulă grasă.

După toate caracterele, furtuna a fost o coadă de ciclon și unul din prietenii dela bord i-a studiat mișcarea și legile după care s'a desfășurat, arătând matematiceste, că a prezintat toate semnele unei coade de ciclon.

Ca ori ce spasme ale mării, ca orice frământări periodice ale acestui suflet uriaș care acoperă mai multe părți ale pământului, ca orice fenomen al naturii ce urmează legea undelor, furtuna e un vis urât, chinuitor, un cântec plin de note funerare, dar are o singură bu-nătate, e trecătoare, ca și visul.

Căpitanul holandez Iansen spune câteva rânduri, care arată încrederea nemărginită ce o are marinarul în știința sa, totuși cred că nesocotește prea mult oarba fatalitate în care ne aruncă câteodată primejdiile vieții.

„Pe mare, prima impresiune este sentimentul abisului, al infinitului, al neantului. Pe cea mai mare navă, cineva se simte în pericol. Dar când ochii spiritului au străbătut spațiul și adâncimea, pericolul dispare dinaintea omului. El se ridică și înțelege. Con-dus de astronomie, cunoscând drumu-

rile pe apă, ajutat de hărți, el trage drumul pe mare în toată siguranța.

Eă mai adaug ceva din mica mea experiență: *In furtună pe vasul gol e stăpân vântul, nu omul.*

Din lucrarea d-ului I. Bălănescu

Bogăția pământului

Cestiunile privitoare la minele cari ne procură materiile combustibile și metalele, câștigă pe zi ce merge o importanță din ce în ce mai mare. Ca să înțelegem aceasta, n'avem de cât să observăm producțiunea crescândă a minelor. Francezul M. Couriot a făcut, cu ocaziunea ultimei expozițiuni universale, o cercetare însemnată în această privință. El evaluează valoarea totală a produselor miniere pe fiecare an, în toată lumea, la peste 9 miliarde franci. În această sumă totală aurul și argintul nu ocupă primul loc. Aceste metale prețioase reprezintă numai cam a șaptea parte din ceea ce estrage omul în fiecare an din pământ. În suma de mai sus sste reprezentat mai întâiu cărbunele de peatră cam cu 3 jumătate miliarde; apoi vine ferul cu peste 1 miliard și jumătate. Producțiunea de cărbuni este de trei ori mai mare de cât producțiunea totală a tuturilor minelor de aur și argint, iar din această mare cantitate de cărbuni ce se scot anual, Anglia are partea cea mare; ea estrage actualmente din minele sale cărbuni în valoare de mai bine de un miliard de franci, din

cari vinde întregii lumii pentru 250 milioane franci.

În fața acestor cifre ni se impune întrebarea, cum va fi oare pe viitor bogăția națională, ce stă așa de strâns legată cu bogăția suterană a unei țări? Într'o țară aceste avutii se vor silei, pe când într'alta vor ajunge la o întindere neașteptată. Actualmente se valoriază întinderea minelor engleze de cărbuni de peatră la 33.000 kilometri pătrați; a Statelor Unite la 490.700 kilometri pătrați, ceea ce reprezintă o bogăție de cărbuni mai mare de cât a tuturilor celorlalte țări împreună.

După Anglia vine Germania cu 31.000, apoi Rusia cu 28.300 și Franța cu 5.581 kilometri pătrați. Negreșit că aceste cifre sunt numai aproximative.

D. Couriot socotește producțiunea de aur a pământului în anul 1888 la 549.500.000 franci. Mai mult se produce și astăzi tot în minele din California, Columbia, în Statele-Unite și în Mexic, apoi în America de Sud, în Brasilia, Venezuela și Argentina. Vin apoi Canada, Australia și India.

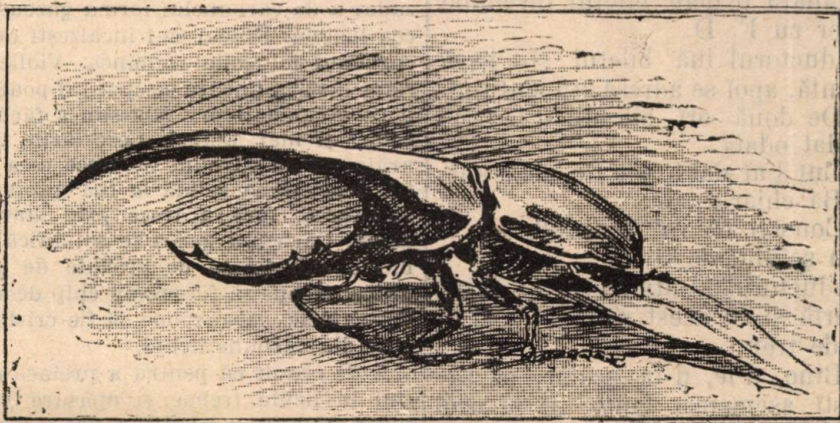
Lumea își dă acum pretutindenii cele mai mari silințe, spre a face ca munca mineră să fie cât se poate mai puțin periculoasă și deși mai rămâne încă mult de dorit în privința aceasta, totuși trebuie să mărturisim, că aceste silințe au fost încoronate de succes. Ca să cităm numai un exmptu, menționăm că în anul 1864 au fost uciși în Franța câte un lucrător de fiecare 60.444 tone de cărbuni estnași, iar în anul 1888 o cantitate de cărbuni de 122.000 tone a costat o viață de om.

URIAȘUL INSECTELOR!

Este permis a se închipui că majoritatea cititorilor neștri nu au văzut nică odată pe îngrozitorul bătaș al pădurilor virgine din America tro-

acelaș timp ne dă și nouă un termen de comparație.

Acest mic monstru numit *Dynatus Hercules*, are lungimea de 18 centimetri, dimensiune care o datorește părții extraordinare a cornului ori-

Uriășul insectelor, — *Dynatus Hercules*

picală. Fotografia noastră înfățișează un cărăbuș care mușcă dintr'o banană care 'i servește de masă și în zontal care sfârșește și prelungeste toraxul, care, toată păroasă, formează clește cu alt corn azezat pe frunte,

cu cari bărbații se slujesc pentru a se lupta între ei în ducele înversurate.

Se afirmă că dynatus-ul se bucură de facultatea de a schimba de culoare ca și cameleonul. Dar este probabil că această schimbare nu este decât aparentă și că nuanța foilor se reflectă pe suprafața strălucitoare a aripilor exterioare.

FĂRĂ BILET DE TREN

Frer Delazopa, elev în cl. VIII-a superioară, se hotărîse cu ocazia zilei lui onomastice să vie acasă spre a-și serba ziua și în ajun își pregăti cele trebuincioase de drum.

După ce-și petrecuse ziua onomastică, porni la gară de unde luă bilet spre Paris, cu acceleratul. Înainte de a intra în vagon, vede o tânără femeie plângând. Frer, curios, o întrebă :

— Ce vi s'a întâmplat, d-nă? De ce plângeți?

— Am pierdut biletul, cu care era să mă duc la Paris, și acum nu mai am nici un ban să cumpăr.

Auzind aceste, Frer scoase din buzunar biletul și-l însemnă în dos cu două litere F. D.; apoi îl dădu tinerei.

— Poftim, d-nă, un bilet pentru Paris!

— Dar d-v. ce faceți fără bilet?

— Suiți-vă în vagon, d-nă, că trenul se pune în mișcare, spuse Frer.

Se suiră în vagon. Trenul se puse în mișcare și își urmă drumul cu iuteală mare. Cu vre-o trei kilometri înainte de Paris, conductorul începu să strângă biletele și după puțin timp ajunse în vagonul în care se afla Frer și cu tânăra străină.

— Biletele, d-lor!

— Poftim!

Și tânăra îi dăde biletul însemnat de Frer cu F. D.

Conductorul luă biletul și-l băgă în geantă, apoi se adresă studentului.

— De două ori biletul, d-le? Ți l-am dat odată.

— Cui l-ai dat! Mie nu, de sigur.

— Ba chiar d-tale.

— Constat că voi fi nevoit să te reclam șefului de tren.

Conductorul și studentul se luară la ceartă și în acest interval sosi și șeful de tren.

— Bine, d-le, d-ta școlar, să săvârșești asemenea faptă, să te urci în tren fără bilet, și încă să mai minți spunând că l-ai dat conductorului?— zise șeful de tren.

— Nu mi l'a dat, d-le șef! Minte! răspunse conductorul.

— Ai să-mi dai socoteală pentru

vorbele pe cari mi le adresezi! spuse Frer.

În timpul acesta trenul se apropiase de gara Parisului și după un sfert de ceas se oprise.

Șeful de tren împreună cu conductorul și Frer se deteră jos și porniră la șeful stației, căruia îi povestiră cazul.

— D-le (se adresă șeful stației către student), cum ți-ai permis să te urci în tren fără bilet? Ai să plătești 50 fr., amendă, plus de 2 ori costul biletului!

— D-le șef, biletul meu l-am dat d-lui conductor!

— Ai vre-o dovadă?

— Da.

— Și anume?

— Înainte de a-i da biletul, l'am însemnat pe dos cu două litere F. D. Să caute d-lui în geantă și o să-l găsească.

Conductorul auzind acestea, scoase peste măsură de infuriat, geanta și o răsturnă pe birou. Apoi cercetă toate biletele. De-odată însă sari în sus și rămase ca trăsniț având în mână biletul în chestie.

— Scaza-mă, d-le, pentru asprimea cu care m'am adresat d-tale, i se adresă șeful de stație după ce luă biletul din mâna conductorului. Conductorul aproape leșinase.

— D-le conductor, să știți că de la 1 ale lunii ești congediat din serviciu, continuă șeful de stație.

— Iertați-mă d-le șef, spuse conductorul, plângând. Am acasă 8 copii și vă asigur că pe viitor voi fi cu mai multă băgare de seamă!

Și numai după intervenția celor de față, conductorul fu eluat.

Trad. de Fr. Cart

DIVERSE

Ceva nou despre cărbune. — Nu de mult toți fizicii și chimiștii încercaseră în zadar a da cărbunului forma gazoasă sau cea lichidă. Puteai să-l încălzești ori cât, carbonul tot solid rămânea. Virole a arătat însă că flacăra electrică îl poate evapora. Acuma Henry Moissan a făcut cercetări și mai adânci. Cercetările lui au arătat că la cărbune se trece de-a dreptul dela starea solidă la cea gazoasă și vice-versa, fără a trece prin starea lichidă. Carbonul gazos se solidifică de obicei sub forme de cristale de grafit. Totuși trebuie să fie vre-un chip de-a avea diamantele, care trebuie să fie cristale făcute din cărbune lichid.

E de crezut că pentru a preface carbonul în lichid trebuie și apăsare foarte mare. Moissan a isbutit, acum câțiva ani a face diamante din tuci topit (fier combinat cu cărbune). Pentru a avea o apăsare foarte mare, Moissan a lucrat, folosindu-se de însușirea tuciului topit de a se dilata, când se slește. A luat deci tuci topit într'un vas, l'a lăsat să se so-

lidifice la suprafață, ceea-ce face o apăsare grozavă asupra părții încă topite. Moisson pune asemenea vase cu materie topită în apă și o silea să se solidifice sub mare apăsare, așa că fierul se solidifica de o parte, iar cărbunele topit în fier se prefăcea în diamant. Deci tot sub asemenea mari apăsări carbonul topit în fier sa în minerale, se va fi cristalizat în diamante, solidificându-se sub mare apăsare.

POSTA REDACȚIEI

Neli.— N'am primit nimic. Trimițeți-o din nou, dacă vă e cu putință.

G. Rosin.— Ingrijiti mai mult traucerile. Altfel e greu.

N. Barbu.— E furată.

A'ți pățit-o, Domnilor?

Aveți boale secrete (lumești)?

— Nu pierdeți vremea: mergeți la —

Policlinica „FORTUNA“

No. 5, str. Cavașii-Vechi, 5 (drept în fața oficerului stărei civile), unde se vindecă repede, sigur și fără durere, toate boalele secrete (lumești), cele vechi și cele noi. Intrarea discretă.

— Notați bine adresa —

Deslegarea unei enigme

Tara noastră-i vizitată
De Nemți, Ruși și de Francezi,
De greci mândri și de Unguri,
Pân' și chiar de Siamezi.

Iar toți cari trec hotarul
Scumpei noastre Români,
Sunt cuprinși de-un dulce far-
[mec,
De-admirări adânci și vîl.

Căci femeii așa frumoase,
Cum la noi se întâlnesc,
Nicăieri, în altă țară,
Cât să umble, nu găsesc.

„Ce să fie?... Ce minune?...
Se întreabă toți mirați,
De 'nfloresc așa dulci ingeri
„Sub frumoșii munți Carpați!“

Să vă spun care-i minunea,
Crema Flora-i năzdrăvană,
Ea din orice fată face
O Ileană Cosinzeană!

Carol Scrob.

BONBOANE

ORIENTALE

Parfumează admi-

rabil gura și distrug ori-ce miros urât al gurii. Cutia 50 ban! la drogerii și farmaciile. A se observa marca: „Semiluna cu stea“.

TOTI ABONAȚII LA „ZIARUL CALATORIILOR”

Participă, cu începere de azi, la următoarele mari și de valoare premii:

- 1) **Un elegant pat de fier** pentru copil, cumpărat de la cunoscuta casă «Industria metalică Marcu», Bulevardul Elisabeta, No. 5.
  - 2) **Una pușcă fină de vânătoare** cu două țevi, cal. 12, din vechia și renumita fabrică «Pieper-Bayard».
  - 3) **Un pistol automat de buzunar**, Pieper-Bayard, modelul cel mai nou, fiind de calibru mare, 7.65, însă format redus, foarte portativ.
  - 4) **Una carabină de mare precizie**, cal. 22, Pieper-Bayard, semi-automată.
- Toate aceste 3 arme sunt cumpărate de la marele magazin **B. D. Zisman**, calea Victoriei, 44, furnizorul Curții Regale.
- 5) **Un gramofon perfecționat.**
  - 6) **Una mandolină**, din lemn de palisandru, ornată cu sidef, cumpărate de la marele magazin de muzică **Jean Feder**, calea Victoriei No. 54.
  - 7) **Un frumos vas** pentru fructe sau mezeluri și **o frumoasă tavă**, ambele argintate, cumpărate de la vechiul magazin de bijuterie **Th. Radivon**, Bd. Elisabeta, 9 bis.
  - 8) **Un ceasornic de birou**, lucrat artistic în marmură și bronz.
  - 9) **Un frumos ceasornic în cutie**, pentru voiaj, cumpărate de la cunoscutul magazin de bijuterie **Schmith & Stratulat**, calea Victoriei, No. 53.
  - 10) **O frumoasă pendulă** de voiaj care se întoarce la opt zile.
  - 11) **Patru pahare pentru ceai**, cu scăunelele lor de argint de China, cumpărate de la cunoscutul magazin «Ceasornicăria Colței», strada Colței, No. 31.
  - 12) **Șase cămăși bărbătești** de zi, de zefir sau albe, cu piepti de olandă, după alegere și măsură, cari se vor lucra de cunoscutul magazin de lingerie **La Patru sezoane**, calea Victoriei, Pasagiul Maca, vis à-vis de poliție.
  - 13) **O duzină crema «Flora»**
  - 14) **O duzină săpun «Flora»**
  - 15) **O duzină pudră «Flora»**
  - 16) **Șase frumoase gente** pentru dame.
  - 17) **Șase lingurițe** de dulceață.
  - 18) **Zece linguri** pentru masă.
  - 19) **Zece furculițe** pentru masă.
  - 20) **Zece plachete argintate**, reprezentând fotografiile M. S. Regelui și Reginei, comandate anume pentru premii.

Toate aceste frumoase premii se oferă cu începere de azi, prin tragere la sorț, abonaților «Ziarului Călătoriilor».

PREȚUL ABONAMENTULUI:

 Pentru 1 an lei 5; Pentru 6 luni 2.60

Spre a participa la aceste premii, abonații pentru un an primesc 2 bonuri, iar cei pe 6 luni 1 bon.

NOUILE MARI PREMII

OFERITE DE ZIARUL

„UNIVERSUL“

ABONAȚILOR SĂI, LA TRAGEREA DIN MAI 1911.

O NOUA VILA LA SINAIA

«Vila Theodora», construită anume pentru tragerea viitoare, pe strada I. C. Brătianu, în poziția cea mai splendidă din localitate

Un salonaș modern

compus din: o canapea, două fotoliuri, patru scaune și o masă de mijloc, foarte elegant, cumpărat dela fabrica de mobile de artă I. Brezoiu, calea Rahovei, 50, unde se găsește în permanență o bogată și aleasă expoziție de mobile de toate genurile

UN DORMITOR DE BRONZ

de mare valoare, cumpărat de la Industria metalică «Marcu», Bulevardul Elisabeta, No. 8.

O GARNITURA DE MOBILA PENTRU INTRARE

compusă din o canapea, patru scaune, două fotoliuri și o masă cumpărate de la cunoscutul magazin de mobile de trestie și bambu Littman, strada Lipsican, No. 3.

UN DORMITOR DE LEMN FIN

construit în marea fabrică de mobile de lemn Marin V. Ganea, șoseaua Mihai-Bravul, No. 37 și strada Șerbănică, No. 10.—Sucursala calea Victoriei, No. 107.

O SCOARTĂ ROMÂNEASCĂ ȘI O BLUZĂ (IE) DE MĂTASE

de la Bazarul Național de țesături românești, calea Victoriei, 110.

UN SALONAȘ DE BAMBU

cumpărat de la cunoscuta fabrică de mobile în acest gen E. A. Pucher, calea Victoriei, No. 148.—Sucursala Bulevardul Elisabeta, No. 18, «La Cometa Haley».

O DORMEZĂ, DOUĂ FOTOLIURI ȘI UN PARAVAN ARTISTIC

lucrate în vechiul atelier de tapițerie Ioan Niculescu, strada Câmpineanu, No. 31.

O pendulă de stejar afumat și o tavă argintată, cumpărate de la magazinul de încredere Schmidt & Stratulat, calea Victoriei, No. 53.

O bicicletă, o pușcă de vânatoare și un pistol automat, arme B. D. Zissmann, calea Victoriei, No. 44.

Un gramofon, o vicoară, un flaut și o harmonică, cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică Jean Feder, calea Victoriei, No. 54.

1 pendulă de perete și 6 lingurițe de argint suflăte cu aur, cumpărate de la cunoscutul magazin «Ceasornicăria Colței», str. Colței 31.

O splendidă rochie albă, lucrată artistic în ajururi.

O dormeză, 2 fotoliuri și un paravan artistic, lucrate în vechiul atelier de tapițerie Ioan Niculescu, strada Câmpineanu, No. 31.

Un ceasornic de aur cu trei capace pentru bărbat

1 brățară de aur 14 kt. cu 5 perle fine.

2 ceasornice de aur pentru doamnă.

1 inel de aur cu rubin pentru bărbat.

1 pereche de cercei cu diamante și rubine Capuchon, de o mare valoare.

O frumoasă și prețioasă broșă.

1 inel de aur 14 kt., pecetar pentru bărbat.

6 ceasornice remontoir de argint cu câte 3 capace

1 ceasornic de metal emailat.

1 binoclu fin, 6 ceasornice remontoir de metal.

1 elegantă compotieră argintată de mare valoare.

50 cutii de cremă, pudră și săpun «Flora» în cutii speciale făcute anume pentru abonații noștri.

2 aparate economice de încălzit inventate de d. nu căpitan Castano.

20 plachete argintate reprezentând fotografiile Regelui și Reginei, comandate anume pentru premii.

Toți acei cari se abonează cu începere de azi mai primesc gratuit și un volum din: Memoriile Regelui Carol I.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

ȘI AL ÎNTÂMPĂLĂRIILOR DE PE MARE ȘI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI

Lei 5.—Pe un an în toată țara
2.60 + 1/2

Redacția și Administrația

No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

Apare odată pe săptămână

— MARȚA —

ABONAMENT

LA

„ZIARUL CALĂTORIILOR”

Pentru 1 an 5 lei; jum. an 2.60

ATACUL EROIC

Mica colonie se îndrepta înspre țărmurile Camoeiei; oamenii înaintau sub un soare dogoritor ale cărui raze dese se infundau ca niște limbi de foc printre crăcile sălbatice...

Baulezii, în plină revoltă, incendiaseră Marele-Bassam, ale cărui factorării fumegau încă pe țărmul de nisip sclipicios, unde se striveau monstruoase urme ale unui dig demontat.

Trebuia să mergi repede, fără grija spinilor cari se agătau de opincile prea largi, și fără teamă de insolație cari asvârle oamenii ca pe niște pachete, prin mărăcină, unde crăpi scrâșnind din dinți, cu gura strâmbă, cu ochii sgâiți...

— Aideți băeți cu inimă, un cântec! le zise locotenentul Fouviele.

Și din mijlocul desigurii, unde se lupta cu deslănțuirea încăpățanată a crăcilor joase și a lianelor, mlădioase ca reptilele, Heit, sergentul Heit cântă cu o voce de Alzacian.

În urma lui, ostașii acompaniați de troscănitul frunzelor uscate și de clapotagiul picioarelor în mocirla moale, reluau refrenul.

Mărăcinișul devenea din ce în ce mai des; tufișurile intrau unele în altele, crăci în crăci, răscute între ele, de lianele-cantehue, care spânzurau ca draperiile deasupra apei clocite, de năpădeaș poteca ce urma.

Nu se auzea decât sgomotul surd al loviturilor. Din când în când, câte un om cădea, tremurând.

— Să-l transporte! zicea ofițerul.

— Nu, să mă lase locotenentul! Dacă va mai rămâne ceva din mine, să mă luați la întoarcere.

Cu tot refuzul lor, bolnavii erau ridicați pe umerii celor mai voinici dintre ei.

... Sosiră aproape de Iacon.

Baulesii erau în apropiere.

Trăseseră deja în umbrele măimutești profilate deasupra mărăcinișului cărcit, la orizontul căruia se distingeau linii în zig-zaguri ale mulțimei de indigeni...

Infanteriștii de marină poposiră într-o pădure, perdută în acea nețărmurită gălbeneală, unde se legănau a lene tulpinele câtorva rare câmpuri cultivate.

Săbiile grămădite făcură un așternut general și se culcară.

Cei cu friguri strășni la un loc, aiurați fără încetare, cu ochii zăpăciți și mari, pupilele dilatate ca după o otrăvire cu beladonă.

Valizii extenuați, încercară să doarmă, după ce mai întâi își astămpărară setea dintr-o băltoacă, în care miș de guri de lipitori, făceau pe apa gălbuie pete mici cenușii...

Apucat de un acces subit, locotenentul tremura din tot corpul și aiurind începu să tipe.

Heit, care se ducea din bolnav în bolnav, avu brutala senzație de a se găsi în fața unui nebun; și pe când încerca să liniștească pe locotenent, pe cari frigurile îl înțepenisă, fu de odată înconjurat de camarazii cari delirau, cari îl implorau a le da ajutor imposibil, cu brațele întinse, corpurile drepte, în umbra fină a crepusculului ca niște arătări înspăimântătoare...

Dimineața, pe când cu membrele amorțite de răcoarea de peste noapte tropicală, marsuinii încercau a-și desamorti încheieturile, urlete, tipete sălbatice asurziră tăcerea desigurii din spre partea Jaon-lui.

Baulezii se îndreptau la atac.

Locotenentul simți în creier un val de sânge cari îl puse pe picioare și liniștit, hotărât în fața pericolului iminent strigă:

— Strângeți!

— Baioneta la țevă!

— Înainte!

— Heit, rămâi aici și vezi de bolnavi! Compania se repezi, cu puștile încărcate, cu baionetele la înălțimea ochilor. Trecură pădurea și mărăcinișul care era scurt, ca o savană.

Soarele se topea în urma pădurei Krinjabo.

În fața mulțimea dela Jaon, hoarda strigătoare a indigenilor înainta!

— Foc!

Gloantele șuerară iarba, culcând tulpinele lovind trunchiurile palmierilor.

Baulesii ripostară. În jurul albilor, plumbul scotoci nomolul făcând să sară pete mari negre de noroi cari îi stropiră pe fețe.

— La baionete!

Compania începu, și fu o luptă uriașă. Se băteau sub soarele înăbușitor, sub întepăturile neîncetate ale legiurilor de tântări înversunați; cădeaș o sumedenie de Baulezi și mereu, fără încetare, soseaș alții cari astupau găurile.

Un moment mica trupă acoperită de săgeți și gloanțe, era gata să fie copleșită; oamenii prăpădiți, orbiți își simțeau mușchii contractați de o paralizie subită, cumplit de dureroasă, baionetele sucite nu mai puteau slui și ochii vedeau roșu, le venea amețea... arău zdrobiți și nu mai puteau ucide, când locotenentul fu apucat din nou de băntuiala refrenului lui de marș.

„Nu acum, ne vor vedea spatele Negrii!”

Și tot ce mai putea acum să lupte, se repezi cu sufletul în turbare, contra indigenilor, al căror cerc se strângea.

Din poiana unde bolnavii fără putere, se întindeau în mocirlă și în umezeală împuțită Heit, sergentul Heit urmărea și el lupta.

— Dar eu ce stau aici, pe când ceilalți mor!

Îi venea un chef turbat să fugă să se repeadă și el înspre inamic cu baioneta înainte; dar răniții!

Trebuia să asculte de ordinul ce i se dase, de a-i păzi.

Trebuia să se supună. Și colo negrii se înmulțeau din ce în ce. Era masacrul companiei!

O idee îi trecu prin minte.

Un caporal zăcea jos.

— Dă-mi trâmbița ta! îi zise el scuturând sdravăn pe bolnav:

— Baulesii! Negrii au să vă rupă gâturile!

— Ce ne mai pasă nouă!

— Dar camarazii noștri au să fie toți omorâți. Tâmpitule! Miș de bombe!

— Nu pot!

— Și tu ai să fii mort!

— Mai bine să sfârșesc mai repede! — Nebunilor, voi nu sunteți dela marină! Atât mai rău! Tâmpitule! Îi mai scutură, îi țără și fără voia lor îi puse pe picioare...

— Aide! — Urmați-mă!

Zăpăciți, cu ochii turburi, cu pușca în mână, bolnavii ascultară mașinalicește cedând chemării sergentului cari suna din cornul de metal ca scliepa la soare.

Heit, se infundă în desigur, cădea prin găuri și în urma lui bolnavii îl urmau ca niște umbre.

— Unde ne duc, alsacianule!?

— La dracu!

Ajunseră la spatele Jaonilor.

— Aideți camarazi! În linie! Trebuie să facem sgomot ca și cum am fi o mie. Băgare de seamă! Și strigați sdravăn! Cef zece bolnavi se puseră în rând.

— Stați drept! Tunete și bombe!

— Baioneta înainte!

Și punându-și cornul la gură, începu a sufla la note, ascuțite și asurzitoare ca în iad...

Cu capete plecate, urlând ca niște sălbatici, nebuni, beți, transportați, bolnavii șargeau prin sat.

Dintr'un moment în altul compania era să fie prăpădită.

De odată, se auzi venind din sat o gălăgie drăcească în care dominau chemări, injurături și ordine:

— Înainte! Înainte! Omorâți! Omorâți!

Focurile se succedau; tipetele erau mai repetate, făcând o gălăgie înspăimântătoare în mijlocul căreia răsuna mereu: Șargea Marsuinilor!

Răniții, zăpăciți se ridicară pentru a-și relua puștile.

— Ajutor! Ajutor!.. Scăpați! strigaș ei. Și de odată, pe când negrii fugeau înspăimântați, văzură apărând clatinându-se, zece oameni cari urmau cu baionetele drepte pe un sergent înalt plin de sânge și în sdrăne, cari sufla ca un taur notele stridente ale unei șarge omerece.

Din aventurile lui Sherlock Holmes

PLANURILE SUBMARINULUI**„BRUCE-PARDINGTON”**

O ceață deasă se întindea asupra Londrei. Abia puteam să distingem dela ferestrele noastre din Backer Street, casele vecine, Holmes se ocupă în prima zi să desemneze cruci pe carnetul său de notițe; a doua zi și a treia zi el studie un subiect care îi era scump: „Muzica la vârsta bărbăției”. Insa când pentru a patra oară acelaș subiect se oferi ochilor noștri, amicul meu nu se mai ținu, și începu să se vaite de neacțiunea sa.

— In fine iată noutăți, zise el văzând că intră servitorul cu o telegramă:

— Ce înseamnă asta? strigă el foarte mirat.—Fratele meu Mycroft o să vie să ne facă o vizită?

El își întinse telegrama și citi aceste cuvinte:

„Am nevoie să te văd. Apropos de Cadogan Vest. Sosesc la manest.“ „Mycroft Holmes“.

— Cadogan Vest? abia mi-aduc aminte de numele acesta.

— Mi-ai spus că fratele d-voastră avea o slujbă mică la guvernământ.

— Ceva mai bun decât asta Watson, răspunse Holmes răsând.—Fratele meu este a tot puternic, și câte odată reprezintă guvernământul englezesc.

— Ce tot îți spunei?

— Mycroft, răspunse Holmes, câștigă cam 5 mii de livre pe an. Și cu toate că pare sub-ordonat, căci n'are ambiție să aibă un titlu, nu este dintre oamenii cei mai puțin necesari țării.—Dar mă mir ce poate să obligi pe acest Jupiter-atot puternic să-mi facă o vizită.—Și de altfel ce este cu acest Cadogan-Vest.

— Cadogan Vest, spuse el, după ce răsfoi jurnalele răspândite pe sofa, Cadogan Vest este tânărul care a fost găsit asasinat Joia trecută sub tunel.

— Cazul începe să devie serios, zise Holmes, așezându-se gânditor într'un jilț și pentru ca fratele meu să se deranjeze, chestia trebuie să fie gravă.

— Cazul însă pare banal. Tânărul om murise căzând din tren. Un accident sau o sinucidere. Ancheta însă a scos la lumină fapte curioase.

Acest om a fost cleric la arsenalul de la Woolwich, de 27 de ani și neînsurat. El eșise luna trecută cu logodnica lui, Miss Violet Vestbury, pe care a părăsit-o de odată cam pe la 7 și jum. Nu se știe motivul acestei fugi. I s'a pierdut urma și a fost găsit mort sub tunelul Algate pe la 6 ore dimineața. El era întins pe șine cu corpul oribil mutilat.

— Straniu în adevăr. N'a fost oare furat?

— Iată lista obiectelor găsite asupra lui:—Un portofel care conținea 2 livre, un carnet de cecuri grație căruia i s'a putut stabili identitatea, două bilete pentru teatru Woolwich și un mic pachet cu hârtie de afaceri.

— Am aflat Watson, strigă Holmes vesel: guvernământul, hârtiile, Mycroft, lanțul e complet. Însă iată-l, dacă nu mă înșel.

După un moment, Mycroft înalt și imponent, pătrunse în odaie. Fața sa inteligentă era energică și hotărâtă. Bătrânul nostru amic, Lestrade detectivul, bine cunoscut dela Scotland-Yard îl întovărășea.

— O afacere tenebroasă Holmes, zise Mycroft.—Știi, nu-mi place nici odată să-mi schimb obiceiul, o știu, și în prezent Statului Siam i-ar conveni să fiu la postul meu. Iată, se petrece un eveniment grav care zăpăcește și ministerul.

— Ești în curânt cu afacerea?

— Fără îndoială, însă ce au devenit hârtiile?

— Ah! uite nu se știe încă nimic.—Din fericire hârtiile pe care acest mizerabil le purta asupra lui erau „Planurile submarinului Bruce-Pardington“.

Mycroft Holmes se exprimă cu o gra-

vitare care dovedea importanța subiectului.

— Știi că aceste planuri au o importanță capitală, și din toate secretele Statului acesta este cel mai strașnic păzit. Planurile sunt totdeauna închise în sertarul unui dintre biourile Arsenalului și sub nici un motiv nu ies din aceste biourile, și uite că acum le găsim în buzunarele unui tânăr cleric, mort în centrul Londrei.

— Le-ai găsit cel puțin?

— Nu Sherlock, nu, s'a furat 10 foi și s'a găsit în buzunarele lui Cadogan Vest 7. Ce concluzie scoți din asta, Sherlock?

— Dă-mi niște detalii mai minuțioase, și îți voi spune.

— Am notat pe această foaie adresele de care cred să ai nevoie. Păzitorul actual al arsenalului și al saltarului este bine cunoscutul sir Tomas Walker; este unul dintre posesorii cheii. Eu pot să garantez că hârtiile erau complete Lună, și că sir Tomas s'a reintors pe la 3 ore la Londra aducând și cheia sa. El și-a petrecut seara la amicul său amiralul Sinclair la Barclay-Squar.

— Care este celălalt păzitor al cheii?

— Unul dintre clerici, sir Sidney Johnson; un om foarte stimat pentru cinstea sa.

— Și Cadogan Vest?

— Era de 10 ani în serviciu și cu reputația unui om onest și prietenos. Lucra împreună cu Johnson și ocupațiile sale îl puneau adesea în contact cu planurile.

— Cine a închis hârtiile în seara aceea?

— Johnson.

— Care va să zică, reese clar că Cadogan Vest este vinovatul.

— Adevărat, Sherlock; însă pentru ce ar fi furat el planurile?

— Ei! ca să le vândă unui agent strein; nimic mai simplu. Și introducându-se la Woolwich a fost omorât și aruncat afară din compartiment.

— Încă ceva, zise Mycroft, oare de ce ar fi adus cu el hârtiile?

— Să presupunem, zise Lestrade, că nu s'a înțeles cu privire la preț; agentul l-a urmărit, l-a asasinat în tren, l-a luat hârtiile principale și i-a azvârlit corpul afară din vagon.

— Adevărat Lestrade; teoria ta e bună: sau trădătorul e mort sau planurile submarinului sunt deja pe continent. Ce ne rămâne de făcut?

— A căuta Sherlock, a căuta, strigă Mycroft. Instinctul meu respinge explicația ta. Aide să vezi locul crimei; să vorbești cu oamenii, să răscolești cerul și pământul căci nici odată nu vei găsi o ocazie așa de frumoasă ca să-ți servești Patria.

— Să mergem, zise Holmes, așteți Watson, și d-voastră Lestrade, faceți-mi onoarea de a mă întovărăși.—O să începem cu tunelul Algate.—La revedere Mycroft.

Ancheta lui Sherlock Holmes

O oră mai târziu, Holmes, Lestrade și cu mine, urmam sub tunelul Algate, pe un bătrân roșcat, care reprezenta compania drumurilor de fer.

— Aci s'a găsit trupul, zise el arătând un loc de câteva picioare de șine. Nu se

poate decât să fi căzut din trenul dela miezul nopții.

— Ai vizitat vagoanele?

— Cu îngrijire; nu s'a găsit nici un bilet și toate ușile erau închise.

— O indicație cel puțin. Nu e nevoie să te rețin mai mult Lestrade, cercetările noastre o să ne ducă la Woolwich, la Londra-Bridge...

Și Holmes expedie fratelui său următoarea telegramă: „Trimetem lista completă de spioni streini în acest moment în Anglia și adresele lor.“

„Sherlock“.

— Am o idee, își zise el, care poate să ne ducă departe. Omul a murit în altă parte decât sub tunel, și corpul său a fost depus pe acoperișul unui vagon. Și fiindcă eu nu mă miram, el adăogă.—Sfârșitul anchetei va arăta dacă eu mă înșel sau nu.

Apoi el tăcu până la gara Woolwich. Chemă un birjar și dădu adresa lui sir James Walker. Locuința celebrului funcționar era o drăguță vilă inconjurată de o grădină care se întindea până aproape de malurile Tamisei. Ceaiul începuse să se risipească. Un lacheu ne anunță că sir James murise în dimineața aceea.

— Cum, strigă Holmes, sir James a murit? Și în ce mod?

— Dacă vrei să vezi pe fratele d-lui colonelul Valentin, vă poate da explicații.

— Da!

Am fost introduși într'un salon mare unde întâlnirăm pe fratele mai mic al defunctului. Era un om înalt și voinic de vreo 50 de ani. Ochiul lui strâns, obraji palizi și înfățișarea lui probau dureră de care era copleșit.

— Ah! d-lor ce nenorocire! murmură el. Fratele meu era așa de sensibil că n'a putut să supravegheze aceste scandalose afaceri. Lovitura l-a atins la inimă.

— Noi spuneam, că el ar fi putut să ne dea oarecare informații.

— Cred că nu ai fi aflat nimic: din instinct el credea pe Cadogan vinovat, cât despre mine în afară de ce am aflat prin jurnale nu mai știu nimic.

— Iată, zise Holmes când ne urcam în trăsură.—Mă întreb dacă moartea asta e naturală... Însă să ne întoarcem la Cadogan Vest.

O casă mică, bine îngrijită, în cartierele exterioare orașului, adăpostea pe mama sa. Bătrâna femeie era foarte abătută pentru că să ne fie de oarecare folos. Însă ea avea lângă ea o tânără femeie care ni s'a prezentat sub numele de miss Violet Westbury.

— Ah! d-le Holmes, strigă ea, Artur era ființa cea mai patriotă pe care o cunosc. S'ar fi sinucis mai bine decât să comită o neonestitate; eu nu'l cred vinovat.

— Totuși faptele sunt așa, Miss Westbury.

— Da, da, adevărat că ele sunt impotriva.

— Avea nevoie de bani?

— De loc. Câștiga destul. Și încă economisise o sută de livre, și noi trebuia să ne căsătorim la Anul Nou.

— Nici un simptom de alienație mentală? Așteți Miss, spuneți tot adevărul. Ochiul pătrunzător al amicului meu surprinse un tremur ușor.

Ea se înroși, ezită și zise în fine:

— El era adeseaori preocupat.

— De mult timp?

— De vreo săptămână, el deveni tăcut, nemulțumit. Intr-o zi l'am rugat să se explice și el mi-a mărturisit că ceva grav turbură viața sa de funcționar. Îmi amintesc de asemenea că a insistat asupra necesității de a păzi un secret; el a adăugat de asemenea că un spion strein dădea mult pentru a cunoaște acest secret.

— Povestiți-ne, vă rog ultima seară pe care ați petrecut-o cu el.

— Noi trebuia să o petrecem la teatru; amergeam acolo pe jos, și când ne apropiam de arsenal, el mă părăsi brusc. Eu îl aștept, nu revine; atunci a doua zi aflai teribila noutate. Ah! d-le Holmes, da-ți onoarea înapoi. El ținea atât la ea!

Holmes dete din cap cu tristețe.

— Aide Watson, îmi zise el, mergem la arsenal.

D-l Sidney ne primi cu tot respectul pe care îl inspira totdeauna amicul meu. Acesta era un om mic cu obraji subțiri și cu niște mâini neastâmpărate nici un moment.

— Totul merge rău, d-le Holmes, totul merge rău, spuse el cu o voce plângătoare. Patronul a murit, Cadogan a murit, hărțile sunt furate.

Ah! Doamne! Cine-ar fi crezut pe Cadogan capabil de o asemenea trădare.

— Il credeți deci vinovat?

— Trebuie, și totuși aveam tot atâtă încredere în acest băiat ca și în mine însuși.

— La ce oră se închide biurul?

— La 5, eu ies întâiu, după ce am înscuiat planurile.

— Dacă un cleric ar fi voit să vândă aceste planuri, n'ar fi fost mai bine să le copieze.

— Aceasta cere cunoștințe mai înalte.

— Însă cred că sir James Westbury sau d-voastră posedati aceste cunoștințe.

— Fără îndoială, d-le Holmes, însă vă rog să nu mă amestecați în această afacere. De altfel planurile au fost găsite asupra lui Cadogan.

— Da, însă este puțin probabil că el să fi luat originalul când ar fi putut lua copii. Fiecare nouă anchetă întindecă această afacere. Holmes examinează broasca saltarului, poarta și zăvoarele de fer. El trase zăvoarele și observă că de afară se putea foarte bine vedea ce se petrece în cameră.

— În drum spre Londra, zise el după aceste constatări, nu mai avem nimic de făcut aci.

La stație un controlor își aminti să fi văzut pe Cadogan, că lua trenul de 8 ore și 15. El fusese frapat de nervozitatea sa și poverii că tremura când și-a luat biletul.

— Rezultatul anchetei noastre la Woolwich era defavorabil lui Cadogan, spuse Holmes, însă indicațiile dela fereastră ne aduc la altă ipoteză.

— Presupunem că ar fi primit propunerile unui agent strein în asemenea circumstanțe că n'ar fi primit să le dea la iveală. Aceasta ar justifica vorbele pe care le-a zis logodnicei; presupunem că mergând spre teatru cu tânăra fată el văzu pe același agent îndreptându-se spre arsenal. Ca om prompt el ascultă vocea datoriei urmărește pe acest om, îl pândeste asistă la furt, și urmărește pe hoț.

— Apoi,

— Apoi cădem în dificultăți. Pentru ce Cadogan n'a sîrguit. Avea el de aface cu un ofiter superior. Aceasta ar explica conduita sa. Sau hoțul a scăpat grație cetel? Cadogan pentru a-l lua înainte îl urmărește la Londra până la el acasă.... Aci pierdem urma. În fine, cu foarea de adrese pe care ne-a dat-o Mycroft, putem să apucăm pe omul nostru și să urmărim două căi în loc de una.

Prinși

O scrisoare ne aștepta la Baker-Street. Holmes o citi și mi-o dete și mie. Această scrisoare zicea: „O mulțime de agenți, însă puțini cari să fie capabili de o lovitură așa de îndrăzneată, afară de Adolphe Meyer 12 Great George Street, Westminster; — Luis la Rotheim de Camptan Manțian, Patting, Hik Hugo, Oberstein 13 Caulfield Holdens Hansington. Ultimul a părăsit Londra tocmai Lunea trecută.

„Mycroft“.

— Bine, eu ies, zise Holmes, însă fi liniștit n'o să înceapă nimic fără tine. De altfel viu peste o oră.

Il așteptai toată ziua. În fine pe la orele 9 primi acest bilet.

„Iați masa la restaurantul Paldini, Gloucester Road, Hensington. Vino cu o lanternă, cu chei false și cu un revolver.“

„Sherlock Holmes“.

Executai ordinul și găsi pe amicul meu la o masă mică din restaurant.

— Ai adus instrumentele Watson?

— Da le-am adus în pardesiu.

— Bine ascultă acum, este evident că corpul a fost așezat pe acoperișul unui vagon.

— Dar cum a putut să-l așeze acolo?

— Tocmai asta vreau să descoper. — Or nu era decât o soluție. — Știi că trenul trece pe sub o mulțime de tuneluri. Îmi amintesc că am văzut într-unul din aceste tuneluri niște ferestre tocmai deasupra capului meu.

— Presupun că trenul în chestie s'ar fi oprit sub una din aceste ferestre și că s'ar fi depus pe acolo corpul pe vagon.

— Neprobabil.

— Nu tocmai atât cât pare. Ba încă Oberstein, agentul internațional care a părăsit Londra, locuia într-una din acest soi de case.

— Ah! asta se potrivește!

— Da am găsit o nouă urmă. — Am început cercetările la stația Gloucester Road unde un angajat complasant a binevoit să mă întovărășească în lungul șinei. Am putut constata nu numai că ferestrele dau pe șină, dar că din cauza întretărierii a două mari linii, trenurile se opresc câteva minute în acest loc.

— Admirabil strigați eu...

Apoi am vizitat casa. Este o enormă construcție nemobilată.

Oberstein trăia acolo singur cu un servitor în care avea încredere. Probează că Oberstein n'a plecat pentru a ne scăpa, căci el nu bănuia ancheta noastră.

Noi vom profita de absența sa pentru a-l face o vizită.

Il urmași printr-o curte căreia îi închise poarta cu cheia, apoi în lungul culuar până ce ajunserăm la o scară. De odată felinarul lumină o fereastră joasă.

— Iată-ne acolo Watson.

El deschise fereastra și un murmur

surd apoi mai tare se auzi, fiindcă trecea un tren. Holmes dădu drumul la lumină.

— Iată acolo au depus corpul fără îndoială, uite și o picătură de sânge, adăogă el aplecându-se spre marginile ferestrei.

— Iată altele pe scară. Să rămânem aci până se va opri un tren.

Trenul se auzi, umplu tunelul de fum și se opri tocmai dedesubtul nostru.

— Iată o experiență hotărâtoare, Holmes.

— Ne mai rămâne să facem și altceva, urmează-mă.

El urcă scara bucătăriei și parcurse odăile vecine din primul etaj. Ultima plină de cărți și hârtie, trebuia să fie biurul. Holmes examinează saltarele și placardele. Nimic. În fine el deschise cu ajutorul cheilor false o cutie mică de metal. Câteva hărți apărură, pe care Holmes dintinse cifre și figuri geometrice care puteau să se raporte la planurile submarinului. Intr-o anvelopă câteva părți din jurnale atraseră atenția sa.

— Ce-i asta? O corespondență într-un jurnal, în Daily Telegraph. Nici odată, însă răspunsurile nu se înlănțuesc. „Cred că iată prima: Sperăm un răspuns prompt, suntem de acord, scriți toată adresa pe carte.“ „Pierot“.

Apoi.

„Prea lung de scris. Îmi trebuie raport complet. Stuff vă așteaptă cu lucrul.“ „Pierot“.

Apoi.

„Timpul trece, trebuie să retragă oferta până ce contractul va fi isprăvit. Voi confirma.“

În fine: „Pierot“.

„Luni seara, după 9 ore, două lovituri, nimeni decât noi, nu te lăsa urmărit. „Plata imediat la primire....“ „Pierot“.

— Watson! numai să putem pune mâna pe celălalt!... Deocamdată să mergem la Daily Telegraph.

Mycroft, Holmes și Lestrade veniră a doua zi să dea; Sherlock le împărtașise descoperirile sale și fusese foarte feliicitat.

— Ați citit azi dimineață în Daily Telegraph, scrisoarea lui Pierot?

— Cum, iară?

— Iată: „Astă-seară, aceeași oră același loc, două lovituri, foarte important. Viața voastră în pericol.“ „Pierot“.

— Puteți adăoga, zise Holmes, să mă întovărășiți pe la 8 la Caulfieldborders, este probabil că vom avea o victorie.

Pe la 9 ore eram cu toți reuniți în biuroș așteptând omul. O oră trecu, apoi două. Începusem să disperăm, când Holmes mereu la pândă murmură:

— Iată-l.

Un pas, încet, apoi două lovituri seci. Holmes se ridică pentru a deschide poarta de intrare. O formă neagră se strecură, apoi Holmes închise ușa și cum omul se întoarse cu un strigăt de surpriză, el îl apucă de guler și îl împinse cu violență peste biuroș. Omul se ridică, se clătina și se abătu pe fereastră pe pardoseală, pălăria îi cade, cravata i se desnodă și noi recunoscăm pe colonelul Valentin Walker. Holmes scoase un mic strigăt de mirare.

— Cine e acesta?

— Fratele mai mic al lui sir Ionas Walker directorul departamentului sub-marinului.

— Lăsați-mă să-l interogez.

— Ce înseamnă asta, eu am venit să văz pe d. Oberstein, murmură trădătorul.

— Se știe totul, colonel Walker, spuse Holmes, însă nu-mi pot explica cum un gentleman s'a putut conduce astfel. Se știe că ați avut corespondență cu Oberstein în Daily Telegraph, că ați fost luni la arsenal, că Cadogan v'a urmărit că a asistat la furt, v'a urmărit apoi la fratele d-tale la Londra, căci la el ați fost. Acolo a vrut să intervie și ați adăugat trădării cea mai neagră dintre crime.

— Nu, nu, jur că nu, strigă mizerabilul. Aveam nevoie de bani, o datorie la Stock-Exchange. Oberstein mi-a oferit 5000 de livre. Grație lui puteam să scap de ruină. Am consimțit. Însă cât despre omor, eu sunt inocent, o jur.

— Probează.

— Cadogan mă bănuia pe mine, m'a urmărit și a vrut să știe ce voiam să facem cu hărțile. Atunci Oberstein l-a omorât lovindu-l în cap. Apoi Oberstein inspecta hărțile și opri pe cele 3 mai importante. Cât despre celelalte le băgă în buzunarele lui Cadogan și avu ideea de a depune corpul pe primul tren care se va opri sub tunel.

— Unde este acest Oberstein, întrebă în fine Mycroft.

— La Paris, Hotel Luvru.—Acest om mi-a făcut prea mult rău pentru ca să vreau să-l mai acoper; el este cauza ruină și desonoarei mele.

— Iată o foaie de hârtie și cerneală, zise Holmes, scrie după dictura mea:

„Scumpe d-le, trebuie să fi observat că „am scăpat un detaliu esențial. Am mijlocul de a repara această uitare, îmi „trebuie însă pentru aceasta un avans de „500 de livre. Nu le încredința poștei, nu „primesc decât aur. Te voi aștepta în „fumoarul hotelului Sharing-Gross, Sâmbătă la prânz“.

— Este tot, zise Holmes, și este destul pentru a prinde un om.

Oberstein căzu în cursă, fu prins și condamnat la 15 ani închisoare. Se regăsiră în geanta lui planurile lui Bruce-Pardington. Colonelul Walker muri în închisoare în anul următor. Cât despre Sherlock Holmes, el își continuă satisfăcut monografia sa, care a fost publicată mai târziu, și care a obținut cel mai mare succes.

Trad. de Aurel Atanasescu Tulcea.

HIDRO-AEROPLANUL

Acum vre-o două ani se vorbea de hidro-aeroplan în romane. De atunci până acum această ingenioasă ficțiune a devenit realitate și «Ziarul Călătoriilor» s'a mai ocupat într'un număr trecut despre acest aparat, care, prevăzut cu plutitoare, este în stare să-și ia sborul de pe apă întocmai ca o pasăre de mare.

Seria de experiențe cu acest aparat a fost deschisă de amiralitatea americană.

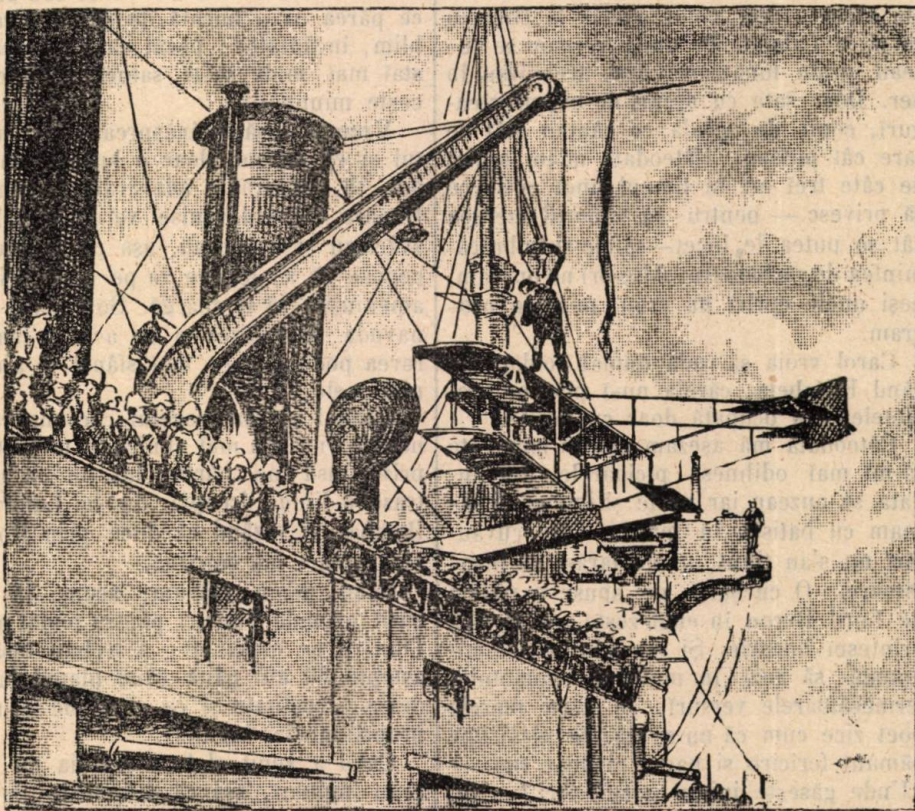
Prima performanță a fost săvârșită la 16 Ianuarie trecut de către aviatorul Ely, care se manifestase deja prin sboruri maritime.

Plecat la orele 10 și 45 din Selridge Field, aproape de San-Francisco, Ely a abordat pe vaporul «Pensylvania» după șase-spre-zece minute, fără nici un incident. Ceea ce însă a făcut ca experiența să fie îndoit de interesantă, a fost faptul că fiind ceață, aviatorul nu putea să vadă vaporul și numai grație sirenei a is-

către americanul Curtiss. Biplanul său, prevăzut cu un motor de 60 H. P., s'a ridicat ușor de pe mare, a făcut un circuit de 2 kilometri, s'a întors pe apă, și-a reluat apoi sborul și a coborât în urmă lângă cuirasa-tul «Pensylvania», pe care a fost ridicat cu ușurință,—după cum arată ilustrația ce publicăm.

Plutitoarele aparatului Curtiss au forma a două largi «ski».

Această încercare, realizată cu o înlesnire remarcabilă și care a entu-

Hidroaeroplanul Curtiss este urcat pe bordul cuirasatului «Pensylvania»

butit să se orienteze și să găsească bastimentul.

Dar soluția problemei aviațiunii maritime este mai delicată. Un aparat ordinar este foarte expus atunci când cade în apă, să nu mai poată porni cu propriile sale forțe.

În acest seop, experiențele făcute acum un an de către inginerul francez Henri Fabre au adus un însemnat contribut întru perfecționarea operei.

Dar experiența cea mai interesantă cu hidro-aeroplanul a fost făcută de

siasmat pe spectatori, ne permite să sperăm mult de la hidro-aeroplan.

De altfel în studiu sunt acum o mulțime de aparate de acest soi.

Cităm de asemenea și hidro-aeroplanul fraților Dufaux din Geneva.

Aparatul lor este un biplan cu care anul expirat au trecut lacul de Geneva. El era prevăzut cu un plutitor de pânză impermeabilă. În timpul opririi pe apă, diferite bășici mențineau la suprafață coada aeroplanului.

Arg.

CARMEN SYLVA

Flica Rinului în călătorie pe Dunăre

— Urmare —

Vaporul întreg era împodobit luxos în flori. Tunurile bubuiau atât de pe malul românesc, cât de pe cel bulgăresc.

La masă am avut peste 50 persoane, după care a urmat retragerea cu torțe și muzică, cântece și urale. Totul părea și mai frumos de pe apă. Mai mulți miniștri sosiseră din București, așa că regele trebuia din nou să lucreze câteva ceasuri. La masă mai erau invitați și generalul, prefectul și primarul orașului

Rusciuk, cari au sosit într-o corabie cu aburi. Generalul sedea lângă mine și conversațiunea noastră a fost foarte amuzantă; el știa câteva cuvinte românești și eu câteva bulgărești, și așa ne-am înțeles.

Ce deosebiți suntem noi de vecinii noștri unguri și bulgari! Doar clima ce ne mai aseamănă. Sunt sigură că Europa are mai multe cunoștințe de Peru, Chili și Argentina decât de cei din peninsula balcanică.

Noaptea am rămas lângă o insuliță mică de tot. Smârdau, ca să avem liniște și odihnă. În zori, la răsăritul soarelui, am plecat. Am făcut popas la Giurgiu ca și la Calafat. Pe unde treceam se auzeau urale tunătoare cari tremurau în aer. Doar sate cu arcuiri de triumf, steaguri, copii de școală ce cântau atât de tare cât puteau. Câteodată m'am sculat de câte trei ori în timpul unei mese ca să privesc — pentru că vaporul mergea cât se putea de încet — satele și îmbrăcăminte de sărbătoare. Alte-ori ne opream, deși unele opriri nu erau puse în program.

Carol vroia să vadă numai soldați, pe când Elisabeta, căreia nu-i plăceau sgomotele, era ocupată doar cu florile.

Câteodată mă așezam câteva momente să-mi mai odihnesc picioarele, dar îndată se auzeau iar urale și imnuri și săream cu batista în mână. Câte cuvântări nu s'au ținut, unele iarăși de învătătoare. O cucoană ne spuse o poezie de Lord Byron în englezește, ca să facă prințesei bucurie. Și era o întipărire minunată să auzi în mijlocul sgomotului fermecătoare versuri, în care marele poet zice cum că nu se găsete nicăiri pe pământ fericire și pace, ci doar sus. — «Unde găsește inima pace? Aci?... Nu, nu! Sus în cer».

Acei ce nu înțelegeau versurile englezești abia așteptau să plece, dar eu stam ca un zid și ascultam, pentru că impresia era așa de sublimă! Și-apoi vorbitoarea avea meritul că nu recita, lucru ce mi-era cu atât mai plăcut, căci declamația e urâtă de sufletul meu. Eu vreau să aud cuvintele poezilor cât mai simple posibil. Nici nu se face sgomot când se scriu, ci se scrie foarte liniștit și se aud lucrurile înăuntru; declamația sună aci ca o notă falsă. Frumusețea gândurilor învinge singură...

Începem să ne apropiem de Ostrov, pe malul celalt, întâiul orașel al Dobrogei, și aci ne aștepta cea mai frumoasă primire pe care ți-o puteai închipui. În locurile acelea locuiesc foarte mulți țărani hogați, cari stau mândri în căruțele lor. Veniseră 1200 căruțe și trăsuri și tot atâți călăreți. Carele erau acoperite cu cele mai frumoase lucruri, cele mai superbe flori, cele mai minunate covoare.

Am mers printre rânduri de oameni din toate națiile; români, turci, bulgari, tătari, țigani; copiii cântau cu toții românește, deși mulți din ei păreau că

sunt bulgari sau turci. Tabloul acesta a fost cel mai încântător din câte am văzut. Fiecare ceas era de neuitat. Toți alergau încoace și încolo salutându-ne; iar femeile arătau copiilor pe copiii noștri. Și Elisabeta a privit aci cu atenție, căci caii o minunau. În toate părțile toți căutau să fotografieze; dar aci lipseau culorile, cari erau așa de frumoase și diferite. Inchipuiți-vă un contrast: cerul negru, Dunărea verzue, căruțele verzi, oamenii roșii. Colo strălucea un fes, dincolo vre-un turban alb sau vre-o maramă aurie, sort roșu și iar imediat un nemai văzut de frumos verde sau galben ce părea ca o bucată de soare. Era sublim, încântător; păcat că nu puteai să stai mai mult să-ți saturi ochii cu aceste minunății.

Vremea însă se înăsprea în tot minutul și eu vroiam doar o bucurie să mai am, să pot trăi o adevărată furtună pe Dunăre, care devenise verde și valurile svârleau și tremurau, așa că vaporul începuse să se legea ca pe mare. Nourii amenințau să se spargă. Sosirăm la Cernavoda. Mai fusesem eu aci, la inaugurarea podului, cea mai sfântă zi a domniei mele.

Când i s'a dat regelui coroana românească, nu știa mai nimic de țară. Când privi însă pe hartă, luă un creion și trase o linie dreaptă de la Londra la Bombay și văzând că duce prin România, atunci luă coroana.

Când m'am măritat, acum 35 ani, găsiu primele planuri pentru podul peste Dunăre pe masa lui; a trebuit însă să aștepte 30 ani până când planul lui să devie o realitate și ca el să fie făcut de proprii noștri ingineri.

Când a venit el în România nu prea erau ingineri, așa că drumurile de fier a trebuit să le facă cu străinii, cu cari a avut multe necazuri. Ce frumos și măreț e podul! Totul în alb, ca să oprească razele soarelui; el străluce, nemișcat, sigur de țaria lui de a rezista tuturor intemperiilor.

Îmi amintesc, când era aproape gata, trebui ca regele însuși să bată ultima indoitură. Domnii Saligny și Duca au adus pentru această festivitate o mașină hidraulică, pentru ca greutatea de 50 kilograme să cadă cât mai lesne posibil. Arzător se făcuse fierul la o trăsătură violentă a regelui. Mi se părea atinsă așa de măreț clipă! Își ajunsese scopul: par'că era linia de creion ce o trăsese între Londra și Bombay. Ce sublim era tabloul când 16 locomotive trecură pentru prima oară! Dacă s'ar fi întâmplat ceva?! Era îngrozitor doar să ne transportăm gândul. Totul a mers însă de minune: sirenele urlau, valurile văjiau, tunurile bubuiau, uralele se înălțau și miile de oameni admirau...

În Constanța găsirăm sosiți cu diferite trenuri sute și mii de copii, cari cântau imnuri de mărire. Ploaia n'a speriat pe nimeni; toți erau bucuroși. Pri-

mirea era din cele mai frumoase. Sâmbătă, în 14 Mai, a plecat la 8 dimineața din Cernavoda în ploae și furtună. Podul, ca acoperit de o pânză subțire, rădea par'că de silințele și stăruințele zadarnice ale valurilor cari îl tot loveau. Alunecam pe valuri și treceam prin zeci de sate, mai toate pline de pescari, cari ne așteptau în bărci, ce jucau ca cojile de nucă pe apă... Ce mult îmi place mie apa! Ce frumoasă e măreția aceasta a naturii!

Ei, dacă Dunărea ar povesti ce știe! De câte ori n'am întrebat-o, dar ea sbura înainte, verde ca Rinul când e supărat. Nu mă lăsa să intru în inima ei, să-i citesc în suflet...

Câteva doamne turce din Hârșova m'au rugat c'ar voi să mă vadă, dar ca să nu fie bărbați în apropiere. Negreșit că m'am bucurat ca să văd și eu turcoaise prin apropiere, pentru că n'am fost încă la Constantinopol, deși nu-i decât de 12 ore distanța ce ne-ar despărți.

Am poruncit să se prepare cafele și bomboane. Doamnele, cu o maramă neagră, deasă pe ochi, atât de deasă de nu le puteai zări măcar o trăsătură, fură primite de mine. Cum mă văzură scoaseră învelitoarea și atunci putui să văd în deplină libertate cele mai fragede și rumene obrăjoare de femei. Aveau hainele de mătase, greu aurite, brodate în cel mai sublim verde sau albastru, cu multe bijuterii toate în aur și pietre scumpe. (Va urma).

Trad. de Ioan T. M. I.

CALĂTORII ÎN ARDEAL

ABRUDUL

Plecând din valea Crișului dela Brad, calea ne duce pe malul Crișului în sus, prin câteva sate, între cari este *Crisiorul* și *Mihăileni*. La Mihăileni se află bunul gimnaziul nostru din Brad. Mai departe dăm de satul Buceș. Aici calea părăsește valea Crișului și străbate printre munții, cari despart afluenții Crișului de cei ai Arieșului. Vulcanul ne vine tot mai aproape; el rămâne în stânga, iar noi coborâm în valea pâraului *Cernița*, un afluent al vălei Abrudului și nu peste mult sosim la Abrud.

Abrudul este cel mai însemnat oraș al Munților-Apuseni. El este așezat între dealuri în o vale îngustă, pe ambele maluri ale râulețului Valea-Abrudului. Dintre dealurile ce-l împrejmuesc mai nalt e dealul Stiuț (960 m.) Abrudul este oraș băieșesc foarte vechiu. Se crede că pe acest loc a fost o localitate băieșască încă înainte de ocuparea Daciei prin Traian. Sub stăpânirea romană s'a numit „Alburnus maior” și era un centru însemnat al lucrărilor de băi din Dacia. Acest rol și l-a păstrat mai mult sau mai puțin până în ziua de azi. Ca oraș băieșesc — *opidum montanum* — el a căpătat diferite privilegii dela regiile Ungariei și principii ardeleni. Cel mai însemnat

din aceste a fost, că i s'a dat stăpânirea asupra localităților Abrudsat, Cărpeneș, Mușca și Bucium care toate la oaltă alcătuiau „Terra Abrud” (Tara Abrudului). Abrudul însă a avut multe procese cu aceste comune, voind a-și susține stăpânirea asupra lor.

În Abrud românii au fost totdeauna în majoritate. Apăsăți și nedreptăți fiind de către puținii unguri, ei s'au răscolat în mai multe rânduri.

Astfel la 1727 românii au luat puterea din mâna ungarilor și au constituit un magistrat românesc. La 1760 s'a făcut din nou o răscoală. În revoluția lui Horia, românii cuprinzând orașul, au nimicit toate diplomele și privilegiile nemesești, aflătoare în archiva orașului pârjolind cu ele un porc în piață. La 1848-49 Abrudul a fost teatrul unor lupte crâncene între românii și unguri, din care însă au ieșit biruitori românii. O oaste ungurească, comandată de Hatvani, și alta de baronul Kemény care intraseră cu înșelăciune în munți și în Abrud au fost învinse de vitejii Moți și în parte nimicite, iar rămășițele au fost alungate din munte.

Abrudul se extinde de-alungul Văii Abrudului, având o singură stradă principală, prin mijloc, din care se rămuresc celelalte strade laterale, mici și înguste. Lângă această stradă, la capătul din sus (de meazăzi) al orașului, se află o cazarmă, zidită în timpul mai nou, pe speșele comitatului Albe-de-jos, de care se ține Abrudul. Strada aceasta dă în piață și pe urmă trece în *Abrudsat*, care este împreunat cu Abrudul. Piața este încadrată de case frumoase, cu etagi, iar în mijlocul ei se înalță biserica reformată. Afară de aceasta mai sunt două biserici ungurești (cat. și unitară) și două românești. Aceste două din urmă sunt așezate ceva mai la o parte, în dreapta. În Abrud se află o deregătorie și comisarierat montanistic și câmară erarială pentru schimbatul aurului. Cămara e deschisă odată pe săptămână, Lunea, când e zi de târg în Abrud. Românii din Abrud au câteva așezăminte înfloritoare. Astfel este „*Reuniunea femeilor române din Abrud și Abrudsat*”, care susține o școală de fete, apoi este o casină și un institut românesc de bani, „*Auraria*”, întemeiat la 1887. Aici se află mai departe scaunul unui protopopiat român gror., la care aparțin 29 de parochii cu 19.828 de credincioși.

Abrudul are la 3000 de locuitori, dintre cari 1728 sunt români, iar ceilalți unguri și alte neamuri. Ei se ocupă cu industria și cărașitul, dar cu deosebire cu lucrarea minelor. Șteampurile de pe valea Abrudului prin zuzătul lor ne vestesc că ne aflăm în un ținut băieșesc. Abrudul însă nu are mine în hotarul său, care acum e mic, având extensiunea de 2195 jugăre catastrale. Minele Abruzenilor se află pe teritoriul Roșiei și al comunei Corna. Acest teritoriu aparținut odinioară Abrudului și de aceea aceste două localități se ținău în afacerile lor civile de jurisdicțiunea primăriei din Abrud. Roșia s'a despărțit de Abrud la 1860, iar Corna la 1878.

În Abrud se fac târguri mari, la cari se adună Moții din împrejurime. Între ei cu deosebire se observă Bucumanii, bărbați și femei, oameni cu stară, înalți

și chipeși și cu port țărănesc încântător. Moții cumpără mai cu seamă bucate, legumi și alți articli de-ale traiului, cari în munți se fac în măsură mică și sunt aduși de prin Zărand și din alte părți dela țară. Băieșii cu deosebire sunt avizați a se prevede de prin târguri cu cele de lipsă pentru traiul, căci mulți din ei nu se ocupă de loc cu economia de câmp. Ei trăiesc din venitul minelor, mereu cu banul în mână. Când băile dau bine și norocul îi paste, târgurile Abrudului sunt foarte animate, veselia e la culme și târgoveții și băieșii își petrec vesel și lărmuitor, la sunetul cobzei și al vioarelor țigănești. Așa e băieșul la târg, așa e Duminica, la joc. El are azi bani și se simte la largul său. Nădejdea îl nutrește, că mâne sau poimăine iarăși îi va eși norocul în cale. Dacă nu... ce-i pasă; cel puțin să-și facă odată o zi bună...

Neamțul *Bergner*, care a cercetat Munții-Apuseni, acum vre-o 15 ani, descrie în colorii vii animația și veselia târgului din Abrud. „A avut azi băieșul—scrie el, câștig bun, azi trebuie să fie vesel, mâne va câștiga puțin, tot atât, mâne va răbda. Aurul face oamenii ușuratici, îi face risipitori și unde astfel stau lucrurile, țiganului lăutar îi merge în plin...”

Dar în ziua de azi lucrurile s'au cam schimbat. Băieșaguri dau acum slabe venituri, traiul e scump, poverile sunt multe și grele. Azi băieșul mai rar îi dă mâna să fie risipitor și îi pare o vechie și necrezută poveste știrea strecurată prin vremuri despre zilele din bătrâni, pline de belșug, cu toate că e fapt, că erau odinioară vremuri, când primarul Abrudului își bătea *potcoave de aur* pe cismele de Duminica și așa mergea la biserică să asculte sfânta slujbă dumnezească.

Numele Abrudului are o însemnătate deosebită pentru vechimea lui. În Munții-Apuseni vom da câteva nume de locuri, cari sunt cu mici schimbări aceleași ca pe vremea romanilor. Numele aceste în cursul veacurilor le-am păstrat noi, poporul român, ca o sfântă moștenire dela marii noștri străbuni. Ele ne dovedesc, că pe acest pământ, și în deosebi în munți, românii au fost statornici, de când Traian-împăratul i-a adus în Dacia și până azi.

Un astfel de nume este Abrudul. Din inscripții se știe, că pe vremea romanilor a existat în munți o localitate băieșescă, cu numele *vicus Alburnus maior*. Ea s'a aflat sau pe locul Abrudului de azi, sau în apropiere, la Roșia, unde ne-au rămas cele mai mărețe urme de mine romane.

Numele *Alburn* al acestei localități s'a păstrat până azi cu o mică schimbare în numele orașului *Abrud*.

Cu Abrudul este împreunată la miazănoapte, cum am amintit, comuna *Abrudsat*. Străinul nici nu observă unde se sfârșește orașul și se începe satul, dacă mejdia nu i-ar arăta-o rampa din drumul mare, cu care să închide noaptea calea. Rampa formează granița vizibilă între cele două localități.

Abrudsatul este comună mare. Miezul ei se află lipit de Abrud, în Valea Abrudului, dar alte părți ale ei se extind pe văile laterale dimprejur, formând cătunele Buninginea, Ciuruleasa, Suhar, Cristea și Săliște. Cele trei dintâi au biserici

și formează parochii deosebite. Locuitorii sunt toți români, în număr de 4575.

Vulcanul

În împrejurimile Abrudului dăm de locuri frumoase și interesante. Dacă ne urcăm pe culmea dealurilor, ce împrejmuesc Abrudul, vom zări în partea apuseană o puternică coamă de munte, lată și pleșă, care se înalță printre dealurile dimprejur. Este muntele *Vulcan*. El se află în depărtare cam de o oră și jumătate dela Abrud și e alcătuit din stânci puternice de calc (vâroase). Vârful cel mai înalt se ridică la 1264 m. peste suprafața mării și pe culmea lui se află o piramidă pe petri.

De pe acest vârf avem jur împrejur o privire frumoasă și largă, până în mari depărtări. Spre miazăzi se întinde înaintea noastră, asemenea unei harte uriașe, Zărandul cu Crișul-Alb și cu satele resirate pe malurile lui, iar peste dealurile de pe Mureș și Streiu se zăresc perduți în ceața albăstrie a depărtării Retezatul și munții Parângului, punându-ne capăt vederei mai departe; spre miazănoapte-răsărit se ivesc mai în apropiere munții pleși ai Roșiei, apoi Detunata și în dosul lor ramurile Munților-Apuseni resirate spre lăuntrul Ardealului; în altă parte putem urmări cu privirea, dincolo de Arieș, coama lungă a Muntelui-Mare, apoi munții din regiunea obârșiei Someșurilor și spre miazănoapte, vecini cu ei, vedem înălțându-se uriașele piscuri ale munților Bihariei.

Peste tot o priveliște din cele mai încântătoare în regiunea munților!

Numele muntelui *Vulcan* s'ar părea că ne dă a înțelege că el ar fi fost cândva un munte vomitor de foc. Nu este însă nici un semn, care să ne adevărească aceasta. *Vulcanul*, cum am amintit, e alcătuit din stânci de calc și nu este pe aici nici urmă de lavă sau de alte produse de erupțiune vulcanică. Astfel originea numelui *Vulcan* avem să o căutăm alt undeva.

E lucru știut, că popoarele cari se așează statornic în o țară străină, transmit și dau cu predilecție numele topografice din țara de obârșie, locurilor din noua patrie mai cu seamă dacă află oare care asemănare între aceste și cele părăsite. Un asemenea caz credem, că este aci. O parte din strămoșii noștri venind din Italia, unde aievea sunt vulcani, au aflat oarecare asemănare între acest munte cu stânci de calc și pustii și între stâncile de vulcan din vechea patrie. Astfel i-au hărăzit numele, ce le-a părut mai potrivit cu înfățișarea sa externă. Iar noi urmașii am păstrat cu credință până în ziua de azi acest nume strămoșesc și caracteristic.

Bucumanii

Spre răsărit dela Abrud se află așezate pe un întins teritoriu frumoasele sate *Bucumane*, șase la număr. Plecând din Abrud spre miazăzi-răsărit pe drumul comitatens, care în curând urcă coasta Dealului-Mare, dăm de cele două mai apropiate de Abrud: de *Bucium-Cerbu* și *Bucium-sat*, după cari se înșiră celelalte patru: *Bucium-Ișbita*, *Bucium-Șasa*, *Bucium-Muntari* și mai departe *Bucium-Poieni* (Valea-Albă). Ele sunt resirate pe luncile și văile, ce se extind până pe la Detunata și orașelul Roșia. Ținutul marcat prin aceste puncte este de

toată frumusețea, cu munți și coaste de dealuri, despărțite de văi înguste, cari sunt de obicei udate de păraie și vâlcele șopotitoare. Ici-colea pe lângă căile și cărările de costise (ca de obicei în Munții-Apuseni) călătorul dă de *tirale* cu apă răcoritoare și limpede, ca lacrima bucuriei, apoi ochiul zărește în toate părțile podoabele munților, păduri de brad și fag, printre cari se extind largi poieni, cu fânețe îmbelșugate și în măsură mai mică locuri cultivate. Pe văi, lângă gârle, ne atrag luarea aminte *șteampurile*, prin zuzătul lor articulat vestind că ne aflăm în un ținut de băisag, unde în măruntaele pământului se află ascuns de ochiul omenesc metalul ce pune în mișcare lumea vanitoasă: aurul strălucitor. Mari bogății în sânul pământului și la suprafață, priveliști și peisagii încântătoare în toate părțile: iată pe scurt însușirea ținutului Bucuman.

Cine a călcat pe aceste locuri și a stat de vorbă cu oamenii cari le stăpânesc, rămâne pentru totdeauna legat cu sufletul și de locuri, și de oameni. Da, căci asemenea locurilor, Românii Bucumanii te atrag și te farmecă prin înfățișarea lor externă și prin cuminenția, vorba și judecata lor inteligentă; apoi pe lângă aceste ei sunt Români verzi, ca brazil din pădurile lor.

Mulți scriitori străini și Români, cari au cercetat Bucumanii și Detunata, au scris cu mare însufletire și în cuvinte de laudă despre nobilele însușiri ale Bucumanilor. Și în afară de aceste au laudat—căci vrednice sunt de laudă—pe femeile Bucumane, pentru frumusețea și portul lor bogat și poetic. În adevăr în rare locuri mai poți afla între Români femei așa de frumoase, ca pe valea Bucumanilor, iar portul e neîntrecut în eleganță, în bogăția broderiilor și în așezarea cu gust estetic a colorilor.

Iată o scurtă, dar foarte nimerită descriere a femeilor Bucumane, făcută de T. Frâncu și G. Candrea:

„O adevărată podoabă a munților e femeia română dela Bucumanii, lângă Abrud. Înaltă, cu ochii ca mura, cu părul castaniu, cu obrazul rumen, cu buzele subțiri și trandafirii și cu dinții ca două șiruri de măgăritare, încât pare că e ruptă din soare, când merge Lunea la târg la Abrud cu bărbatu-său, tot atât de frumos și de voinic ca și ea.”

Bucumanii, ca și toți Românii din Munții-Apuseni, au fost și sunt mari iubitori de libertate, curajoși și viteji în luptă. Ei au avut din timpuri vechi anumite drepturi și libertăți, pe cari stăpânirea ungurească din veacul trecut a început a le călca și nesocoti. Astfel cu începutul a isbutit să-i facă iobagi de ai Statului (fișcușului). Din pricina aceasta s'au iscat procese între Bucumanii iobăgiți și între Stat, apoi împotriri și răskoale precum la 1837, când Bucumanii și Românii din Abrudsat și Cărpeneș au fost siliți la munca iobăgească cu putere armată.

Satele Bucumane sunt foarte resfirate; casele singurate, sau în grupuri de câte trei patru, având fiecare în jurul lor zidurile economice de lipsă, se află împrăstiate pe văi și pe lunci, în depărțări mai mari sau mai mici unele de altele. Aceasta e în general caracterul așezării tuturor satelor din Munții-Apuseni.

De centru comunei este considerat de obicei locul unde se află școala și biserică, la care oamenii aleargă în zile de Dumineci și sărbători din mari depărțări.

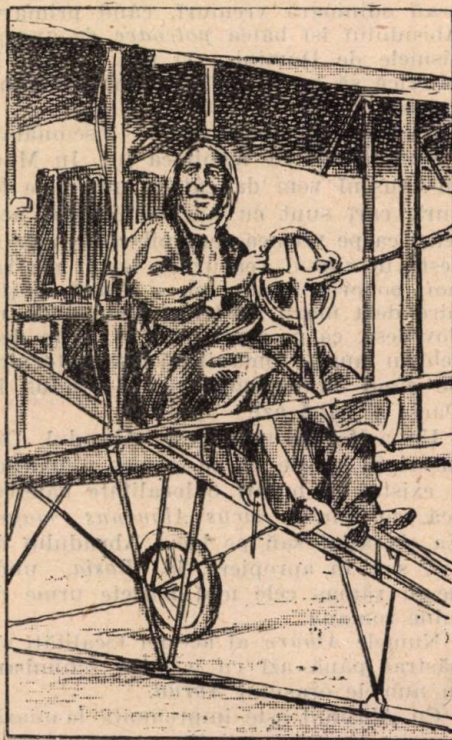
Bucumanii au un teritor de hotar de satele se află 4532 de locuitori, toți Români.

Ocupațiunea de frunte a lor este bășitul. Bucumanii au pe teritoriul lor mai multe băi și la 600 de șteampuri, cari împreună Bucumanilor caracterul localităților de mine.

Bucumanii în privința politică formează o comună mare, care numai în privința bisericească este împărțită în cele șase parochii, sau părți cu nume deosebite. Unele din aceste nume ne dau oarecum caracteristica locului, unde sunt așezate părțile sau crângurile. Astfel *Sasa* ne indică un loc mai plan, unde se află așezat satul cu aceasta numire; *Muntarii* se derivă dela înfățișarea muntoasă a locului; *Poienii* ne aduce aminte de poienile din mijlocul pădurilor ș. a.

UN SIUS AVIATOR

Aviațiunea a intrat într'atât în moravurile noastre în cât, prima noastră privire desfăcându-ne gazeta zilnică, este de a căuta dacă eroii aerului n'au bătut vreun nou record.

În direcția aceasta, știți care e ultima noutate a zilei? Un indian, un Piele-roșie, un sius autentic vrea să devie emulul lui Paulhan și al lui Morane!

Ați auzit? Un șif de trib sălbatic, și-a pus în cap să învețe meseria de om sburător.

Debutul acestui foarte puțin banal elev a avut loc de curând în impreju-

rimile orașului Cicago. Bravul războinic asistase la sborurile a trei aviatori de rasă albă, când un oare care l'întrebă:

— Ce zici de magia fetelor albe?

— Hm! murmură copilul naturei. Fața roșie ar face și el așa ceva.

Unul din aviatori care auzise acest dialog, îi oferi în glumă, să i cedeze locul, cu convingerea că sălbaticul avea să refuze. Eroare!

Piele-Roșie, care urmărise cu atenție, dela începutul meetingului, manevrele mașinilor, se repezi în aeroplan. Și un sbor de 200 metri, la o înălțime mijlocie de zece metri, fu debutul întâiului pilot pe care l-a dat rasa roșie.

Cine știe dacă sălbatecul nostru nu va deveni și el mâine un cuceritor al aerului.

CAIRO

Ajunserăm seara la Cairo și am tras la hotel Continental care ne fusese mai bine recomandat. Era așa de multă lume în oraș în cât abia am găsit o odaie situată la nord, ceia ce este un rău chiar în Egipt, mai ales în Decembrie.

În Cairo se află mulți români din cari unii plecase pe Nil și la Asuan.

Chiar în hotelul Continental ne aflam mai mulți deodată, printre cari și consulul nostru local d. Pădeanu cu familia.

Hotelurile în Cairo, între cari și „Hotelul de Savoia”, care aparține aceleiaș companii care are și Continentalul și mai ales „Ghiesire Palat”, sunt de prima ordine, curate și cu masă excelentă.

Prețul variază pe zi și persoană dela 20—40 lei pentru pensiune. Birjile sunt tot așa de scumpe ca la noi, iar tranvaiele, curate și mult mai efține, astfel că tranvaiul electric, pe o distanță de 5 km., până la piramide, costă 20 sau 25 bani de persoană. Velocipelele și automobilele sunt mai numeroase de cât în multe orașe europene, în partea nouă a orașului; stradele sunt largi, curate întreținute și casele cu 4—5 etage. Cele mai importante case de comerț din Londra, Paris și Viena, au sucursalele lor, astfel că se găsește ori și ce și aspectul general al acestei părți este ca al orîi cărei mari capitale europene.

Orașul are astăzi o întindere colosală, numără 700.000 de locuitori, și se zidește zilnic cu o furie de necrezut. Zi pe zi orașul se întinde asupra nisipurilor și în locul pustietății, parcuri admirabile încadrează bogate palate.

Englezii, cu deosebire, au făcut din Cairo, Niza Angliei.

Scumpetea este mare și e foarte cu

putință ca în curând un krah să zădărească loc în acest oraș. Chiar în mahalalele depărtate metrul pătrat de teren se vinde cu 160 lei. Un domn ce cumpărase la începutul ocupației engleze, deci nu de mult, un loc viran, cu o livră sterling, l'a vândut anul acesta cu 5000 livre.

Ambasadelor li se oferise la început terenuri gratuite care fiind fără valoare serioasă le-au refuzat. Acum nu găsesc de cât pe prețuri colosale. Franța cumpărase acum câțiva ani o casă cu un loc viran cu 260.000 lei. Acum i se oferă 7.000.000.

Servitorii sunt foarte căutați și scumpi, iar consulatul austro-ungar are enorm de lucru, din această cauză, de oare ce mulți sunt veniți din Austro-Ungaria.

A doua zi după sosirea noastră era tocmai sărbătoarea oficială a nașterii Chedivului. Afară de recepțiunile corpului diplomatic, avu loc și o revistă a garnizoanei, compusă aproximativ din 3000 de oameni.

Am vizitat orașul care era frumos împodobit cu steaguri și cu arcuiri de triumf, adesea făcute sub forma unei mari semilune. Hotelurile cu deosebire erau literalmente acoperite cu steaguri ale tuturor națiunilor ce vin în excursiune în Cairo.

Palatul Chedivului, nu are nimic mauric în stilul său, este ceva mai mare, însă mai simplu la exterior, ca al nostru, având aproape aceeași formă, cu mare piață liberă în față.

Stradele erau pline de lume care se îndulzea în toate părțile întocmai ca în orașele mari europene. Bine înțeles că adesea ori nu vedeam decât o mare de fesuri și costume variate, printre care se observau femeile turce și cu deosebire cele Egiptene, care poartă acel cilindru ciudat tocmai în preajma ochilor. O muzică militară engleză a cântat chiar pe terasa hotelului la care ne aflam: ea executa admirabil de bine, dar de sigur bucăți pe care le auzeam pentru întâia oară. Mai multe muzici treceau cântând prin oraș în diferite direcțiuni și tocmai la întoarcerea la hotel dintr-o excursiune, văzui de odată o mare fierbere și poliția, care căuta să împrăstie lumea, în mod politicos de altfel, pentru a goli strada prin care trecu imediat Chedivul, ce făcea plimbarea sa prin oraș.

Echipagiul Chedivului consista dintr-o trăsură deschisă cu 2 cai, precedată de 3 sau 4 călăreți și urmată de vreo 20 persoane călări, cari mi s'au părut a fi ofițeri. Trăsura mergea destul de iute și călăreții erau în absolută neregulă, astfel în cât aveau aerul unui alai cam cum se făcea și la noi înainte, pe timpul alaiurilor domnești.

De altfel am regăsit aici obiceiul per-

dut la noi de aproape 50 de ani și anume acela că trăsurile oamenilor însemnați, și sunt multe echipage frumoase în Cairo, să fie precedate de un pedestru îmbrăcat cum erau arnăuții la noi și care cu un băț în mână fuge înaintea trăsorei.

Acest obicei a rămas, și era necesar pe atunci, pe timpul când stradele erau de tot înguste, astfel în cât preveneau trecătorii spre a se feri să nu fie călcați de cai. Ori cine poate avea unul sau mai mulți din acești alergători, pe când numărul de 2 este rezervat numai pentru prinții de sânge...

Acești alergători sunt recrutați din o populațiune ușoară, aflătoare în susul Nilului și de aceia sunt și numiți cu numele lor. Chedivul avea în stânga sa un ofițer superior și el este un om în putere, de aproape 50 de ani.

El este foarte avut, mai ales prin faptul că familia sa are terenuri vaste, cu deosebire în direcțiunea canalului de Suez și care au putut fi irigate cu ușurință, astfel că valoarea lor a crescut enorm.

Sotia Chedivului care fusese cumpărată ca sclavă, nu cunoaște nici o limbă europeană, sau le cunoaște puțin de tot, astfel că la recepțiuni damele fac cerc împrejurul ei, dar conversațiunea este greoaie, făcându-se prin interpret.

La ultima recepțiune, ea purta o coroană de o mare valoare și de tot grea, astfel în cât avea dificultate a o păstra în echilibru pe cap.

Chedivul călătorește adesea ori la Constantinople, mai ales în timpul verii, când e prea cald la Cairo, acolo având la dispoziție un palat lângă Terapia, în care locuiește de regulă mama sa. El este un om vesel și deștept, dându-și bine seama de situația sa cam ciudată în Egipt.

De fapt de și Chediv al Egiptului, el este de formă sub Suzeranitatea Turciei, având de șef pe Sultanul; în realitate însă el este surt puterea Angliei și cam în dependența lordului Kremer, reprezentantul local al Angliei.

Din cauza acestei triple ipostasii se întâmplă multe întârzieri și greutăți, cu deosebire în afacerile politice. Tot din această cauză, consulul nostru d. Pădeanu, nu primise încă executorul său.

În una din discuțiunile sale, se zice că Chedivul ar fi spus următoarele, ceea ce denotă și inteligența sa și caracterul său vesel.

„Eu nu sunt suveranul Egiptului, de oarece nu ocup de cât rangul al III-lea, lăsând de o parte bine înțeles pe Sultanul. Mai mare de cât mine este lordul Kromer, și apoi Cock”.

Lordul Kromer, are direcțiunea superioară a afacerilor Egiptului și în

fiecare minister, pe lângă ministerul de resort indigen se află și câte un englez care conduce lucrările.

Astfel mândria națională poate să sufere pentru moment, dar lucrurile merg bine, și dacă egiptenii sunt oameni deștepti ei vor putea astfel să se curețe ușor de păcatele vieții sociale a orientului și să se pregătească cinstit printr-o administrație serioasă pe propria lor seamă, căci nu rămâne îndoielă că dacă suntem departe de începutul unei mișcări de independență, adevărata egipteană este preocupată de pe acuma de realizarea acestui ideal.

Societatea Cock o întâlnești pretutindeni pe pământ unde călătorul este atras printr-o cauză sau alta.

Trebue să recunoaștem că fără Karl Baedeker și fără bătrânul Cock, călătoriile nu ar fi adesea ori ușoare și totdeauna instructive.

De la Alexandria și până la Cartum, Cock are hotelurile sale, restaurantele sale, zecimi de vase pe Nil și mii de oameni în serviciul său.

Unii mi-au afirmat că direct și indirect 60.000 de oameni trăiesc de pe urma întreprinderii lui Cock; chiar și pe sfert și încă numărul este respectabil.

Când Cock, fiul, călătorește pe Nil, pentru inspecțiile sale, el este sărbătorit ca un rege, arabii cad în genunchi și iată de ce Chedivul avea dreptate să-l pue după lordul Kromer și înaintea sa.

Imnul național egiptean este plăcut și am văzut cu plăcere cum localnicii s'au ridicat în picioare și cei ce nu purtau fesul s'au descoperit în mijlocul unui mare număr de streini, care necunoscând acest imn ședeau indiferenți continuându-și vorbirea.

Seara a fost reprezentațiune de gală la teatru, care are multă asemănare cu al nostru, și chiar o reprezentațiune arabă dată într-o grădină din fața orașului, de oare ce la 7 jum. ore seara aveau plus 18 gr., celsius, și în același timp retragerea cu torțe.

Mi s'a spus de un compatriot, că arabilul artist care a cântat în grădina ce era absolut plină de lume, cânta admirabil de bine și era cu atât mai curios de ascultat cu cât cântecele sale absolut orientale, difereau cu totul de cele ce auzim de regulă.

Retragerea cu torțe, imi aduse aminte de țara noastră și oare-care obiceiuri ceva mai din trecut.

Pot spune că ceea ce am văzut la Cairo era în orice caz mai bine făcut ca la noi, unde câte odată — vorbesc din trecut — mahalagii erau sdrențăroși, beți și ordinari.

Cortegiul ce am văzut la Cairo era precedat de o muzică militară, urmată

de vr'o 400 de oameni, curat îmbrăcați mergând în regulă, purtând diferite steaguri, numeroase varietăți de lamnioane, mai multe neamuri de masale, din care unele foarte mari, și au parcurs principalele strade ale orașului, urmați fiind de un numeros public, dună ce au manifestat și în fata palatului.

În Cairo, care numără astăzi o populație de peste 700000 de locuitori, se află foarte mulți europeni. Sunt și mai mulți români stabiliți acolo, dar mai ales ovari din țară.

Pe la hoteluri se află adesea ovari, chelneri din țară de la noi, care ne vorbesc perfect limba. De altfel cu acestia e presărat întreg orientul.

În stațiunea Către-El-zair, îndată ce se opri trenul, ne salută cu multă plăcere un ovari din țară, comisionar, care pentru moment se afla acolo. Scoborându-mă din tren la Cairo, un altul veni să-mi propună românește o cameră la un hotel de mâna a doua.

Un domn Ștefănescu are un mare debit de bere în Cairo, și se plângea deputatului Aurel Iliescu, ce se afla în Cairo odată cu mine, de lipsa noastră absolută de pricepere de a face comerț.

Pe când toate fabricile de bere din Europa, îi dau marfa lor, pe credit pe câte 3 luni, numai fabricile noastre din țară cer plata imediat. Pe când toate vinurile streine se vând cu prețuri admirabile, de cel puțin 3 lei litru, pentru cele bunișoare de la noi nu se face nimica, sau s'a trimis un butoiuș de probă, numai știu de cine, în condiții astfel în cât a ajuns oțet.

Ar trebui ca producătorii noștri de articole cu posibilitatea de a fi exportate în Egipt, să se unească împreună pentru a avea agenții lor de comerț. Consumatorii nu lipsesc acolo și casele de comerț ale Macedonenilor, din Alexandria cu deosebire, vor fi foarte fericite, de a ne putea să ne servească de intermediatori și chiar de depozitari.

O domnișoară din București, care a stat îndelungată vreme la Paris, are acolo un atelier de mode, care merge progresând, și face și comerțul cu pene de struț, de oarece nu departe de Cairo, lângă Heliopolis la Matarich, s'a instalat de mult un vast parc de creștere a acestor păsări, început încă din timpul francezilor la 1878 și care a dat rezultate destule de bune.

Chilogramul de pene brute ordinare se vinde cu 80 lei și în Cairo s'a format o adevărată industrie cu acest articol. Seara pe strade se pot cumpăra pe prețuri mici de tot eventaliuri din pene de struț, albe sau negre, montate cu baga sau altfel de toată frumusețea.

Francezii au trimis o misiune specială ca să studieze acest stabiliment din Matarich, spre a face ceva identic în Tunis și Senegal, de oarece în Algeria nu au prea reușit.

O fermă există de câțiva ani în Franța la Nice, cu 150 de păsări.

La Cap însă, în sudul Africii se cresc în total 350.000 păsări! Englezii fac lucrurile în mare.

Cine ar putea crede că comerțul cu aceste pene se ridică anual la 200 milioane lei!

Viata în Cairo este cât se poate de plăcută, Toamna, Iarna și Primăvara dar este infernală în timpul Verii. Cu toate că căldura este uscată, de oarece desertul se află numai la 5 k. totuși la umbră, temperatura se ridică vara la 44 de grade la umbră.

Consulul unei țări vecine, la care am prânzit într-una din seri, îmi arată că este peste puțină să-și păstreze familia acolo și că copiii suferă martirul.

Inchipuiți-vă nopți de o fierbinteală așa de mare, în care numai câțre zi termometrul se apropie către 30 gr. și în care să fii forțat a sta culcat la adăpostul învelișului de tul, din cauza tăntarilor și care mai contribuie și el la ovrirea circulației aerului și la întreținerea căldurii.

Acum în timpul ernei, plăzirile de pae erau la modă, lumea se plimba și trăia în aerul liber. Suprafețe mari sunt lăsate pentru Tenis, Pollo, Football, și alergări de cai, astfel în cât și populațiunea indigenă a început să trăiască și să-și crească și ea copii după moda engleză.

De altfel pe strade este o mișcare foarte mare și parcurile sunt bine întreținute, dar mai ales acesta de la Géziret-Palast, era de o verdeată uimitoare, cu ficuși admirabili, cu palmieri, și cu aleele presărate cu un nisip roșu, ca cărămida pisată, pe care-l găsim în apropierea Cairului.

Plimbarea orașenilor se face către seară, trecând brațul Nilului în spre Piramide, pe un drum care nu e șoseluit și care are o lungime de 5 k. m., înconjurat peste tot de verdeată, ce merge, cu aceiași intensitate de culoare, până în momentul în care vășunea artificială se întâlnește cu pustiul.

Contrastul este uimitor; cât este verdele e viață și civilizație; pustiul reprezintă moartea sau adesea infernul lui Dante.

Această șosea este destul de lată, este udată regulat și pe dânsa circulă și tramvaiul electric. În tot lungul ei întâlnim palate și parcuri admirabile pentru vilegiatură, hoteluri și pensiuni pentru călători, sau frumoase

construcțiuni care se ridică acuma cu grabă ca din pământ.

Pe această șosea se vede circulând în acelaș moment trecutul și prezentul, omul cu mijloacele sale de trai de acum câteva mii de ani, și civilizațiunea modernă.

În puține orașe din lume se întâlnesc echipage așa de variate și frumoase, cu admirabili cai arabi sau englezi și în care femeii de o rară frumusețe, bogate, sunt găsite după ultima modă parisiiană.

Altele trăsură engleze, de toate chipurile, înhamate cu un cal sau două, se încrucișează în toate direcțiunile și în acelaș timp velocipede și automobilele cele mai superbe, trec cu mare viteză în toate părțile, pe când călăreții pe cai de rasă urmează pe aceiași cale.

În acest val vârtej al vieții moderne cele mai intense, se observă trecând, cu liniștea cea mai desăvârșită, indigenii mergând pe jos după nevoile lor și caravanele care intră neconținut în oraș sau părăsesc Cairo, pentru a pătrunde în pustiul cel grozav.

Caravana e alcătuită adesea din 6-7 cămile legate cu frânghii una de alta și încărcate cu diferite mărfuri, purtând oamenii ce le însoțesc și care se află legănați în mod teribil la fie ce pas al animalului. Am convingerea că acești oameni nu pot să sufere de răul de mare, atât de mult sunt scuturați când călătoresc pe cămile. Cămila din frunte este legată cu o frânghie de măgărușul clasic pe care călătorește nepăsător arabul conducător. Cămilele s'au deprins cu șgomotul și varietatea mijloacelor de circulațiune modernă, și înaintea liniștite, majestoase și gânditoare, nepăsătoare de tot ce văd în jurul lor, către pustiul din care fac parte. Numai la trecerea automobilelor mari și repezi, par a avea puțină teamă și cârnesc puțin neliniștite din șirul regulat și liniar în care înaintea.

Este un contrast așa de izbitor între aceste elemente atât deperate, mai ales pentru omul ce le întâlnește pentru întâia oară, în cât văzându-le în acest codru în care pustiul cu coloasele piramide la Ghizeh, formează fundul decorului unui oraș europeanesc, cum e Cairo, în cât deodată cugetarea îți este coprinsă de contrastul colosal al vieții sălbatice din pustiul, cu viața noastră modernă a omului civilizat și contrastul colosal ce există între mărețele lucrări ale civilizațiunei de pe timpul faraonilor, față cu admirabilele rezultate la care s'a ajuns și de care dispune în prezent omul civilizat.

Prima excursiune am făcut-o la piramide. De îndată ce tramvaiul electric a parcurs jumătate din distanță,